UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Bartolvs In Primam Infortiati Partem

Bartolus

Lvgdvni, 1567

Excula. tuto. & tempo. earum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96147

Visual Library

Decreto. Poſt remotionē,nō ſpectat ad tu‑
toꝛem periculū tutele.h.d.Hic lo‑
quit poſt q̄ quis eſt remotus. gloſ.vr̄ intelligere ꝙ a
1 die poſtulationis eſt† q̄s ſuſpectus,tunc.n.ei interdi
citur adminiſtratio vt Inſt.eo.§.ſi q̄s aūt.ꝙ intellige fieri per
iudicem,vt ibi,ꝛ C.eo.l.eum quem.ꝙ qñ fiat dixi.C.eo.l.pꝛox.
¶No.tñ iſtam gl.diligenter,q̄ innuit talem interdictionē fie
ri ab initio mote litis,nō expectata conteſtōne ſu ꝯ cā ſuſpecti,
2 dum ōt,ex eo q̄ cepit cā ſuſpecti moueri. ¶†Querit gl.vtꝝ in
cā ſuſpecti poſſit interuenire pcuratoꝛ. Et rn̄det ꝙ ſic,lꝫ regu
la ſit ꝙ in publicis iudicijs non interueniat pꝛocuratoꝛ.Tu di
cas,ꝙ ſi q̄dem pcuratoꝛ interuenit ex parte rei , aut accuſatio
fiat ad remouendum tm̄.ꝛ tunc eſt cā ciuilis,merito p̄t interue‑
nire pcuratoꝛ.l.non ſolum.§.fi.ſ.de pc. Si vero ageretur nō
ſolum ad remouendum,ſed etiam ad puniendū: tunc aduerte,
an imponaf pena relegationis,vel minoꝛ:alias, pena maioꝛ re
legatione vel non.ꝛ ſic poterit interuenire pꝛocuratoꝛ,alias nō
l.ſeruum quoqꝫ.§.publice.ſ.de pc.ꝛ l.pe.§.ad crimen.ī.d pu.
iud.Si vero loqf ex parte accuſatoꝛis, tunc nō p̄t interuenire
pcuratoꝛ niſi agat ciuiliter,ſm ꝙ dr̄ in actionib⁹ popularib⁹.
l.lꝫ.ſ.de pen.¶Quod aūt gl.ōt hic,ꝙ iſtud ſit publicum iudi‑
cium,non eſt verꝫ ſimpliciter,vt plene examinaui in l.i.de pub.
3 iud.¶Ulti.hec gl.colligit no.†ꝙ ex eodem facto q̄s conſeqnif
penā ꝛ p̄mium.Remouef.n.a tutela,ꝙ eſt pena,ꝛ conſeqf libe
rationem a periculo quod eſt p̄mium.Ad iſtud oppo.ſ.de ne
a go.ge.l.ſiue hereditaria.Dy.circa hoc diſtinguit[a] hic,ꝙ ponit
in c.quod ob gratiam.extra de reg.iur.lib.vj.

ADDITIO.

a ALEX.¶Diſtinguit.Et ad iſtum tex.vide Bar. in l.iuſiuran
dum quod ex conuentione.§.fi.de iureiūr.

LEX XI.

1 ☞ Mulier agens in caſu.l.ſi conſtante,pſeqtur iudiciū ceptū
moꝛtuo marito,abſqꝫ eo quod incipiat ꝯ heredes cām.
2 Accuſatio ſi pendente accuſatione ſuperueniat an debeat ſile‑
re inquiſitio.

a **Poſt finitam.** [a]Finita cā litis , finif inſtā
tia.h.d.Iſtam l.intelligo,
qñ accuſabat ſolum ad remouendū, ſec⁹ ſi ad punien
dum,qꝛ tunc remanet inſtantia pp penā.ar.l.vtiqꝫ.
ſ.de rei ven.ꝛ C.ſi reus vel acc.moꝛ.fue.l.fi. ꝛ ſi pendente ap‑
1 pel.moꝛs interue.l.iij.¶Dy.†inducit hanc l.ad queſt.mulier
conſtante matrimonio cepit agere ꝯ maritum,dicens cū verge
ret ad inopiam,ante finitā litem finitū eſt matrimoniū,q̄rif,an
de nouo debeat cām incipere ꝯ heredes,an poſſit pſequi ſuper
pꝛima inſtantia:Ad iſtud vr̄ arg.C.de rei vx.ac.l.i.§.videam⁹
ꝛ ſ.de his q no.infa.l.ſeruus.ꝛ de iud.l.tam ex ꝯtractibus. In ꝯ
rium facit lex iſta.ōt Dy.Pꝛimum puto verius,qꝛ actio de do
te intentabat in iſto iudicio.l.ſi conſtante.in pꝛin.ſ.ſol.ma.A‑
ctio ergo non variat per moꝛtem ſupuenientem, ſed variatur
b qualitas.[b]Nam in pꝛimo iudicio debebat fieri ꝯdemnatio,non
ad plenariā reſtōnem,cum dos deberet deſeruire onerib.ma‑
trimonij.l.vbi.C.de iur.do.ſed in ſcdo caſu agit ad reſtōnē ple
c nariam,ergo agitur ex eiſdē actis, vt.ſ.de noꝛ.l.in delictis.§.
ſi detracta.¶Ulti.Dy.[c]inducit in arg.ad arg. ad aliam q.†ſi
2 pendente inquiſitione ſuperueniat accuſatio an debeat ſilere
inq̄ſitio de q̄ p eun.in c.actus legitimi.ex̄ de reg.iur.li.vj. ꝛ in
l.ſi maritus.§.i.de adul.ꝛ p Cy.in l.ea quidem.C.de accu.

ADDITIONES.

a AND.BARB.¶Poſt finitam. Uide gl.in c.per tuas.el j.de
ſimo.ad quod alle.iſtum tex.
POM.¶Adde quod non eſt opus ꝙ iudex ferat ſniam , vt per
doc.l.poſtq̄ liti.C.de pac.niſi pꝛius pateret,vt p gl.l.cum fun
dum.§.fi.ff.de vi ꝛ vi ar.vel niſi iudex ignoꝛaret eam finitā, vt
Bal.c.dudum.ꝯ.de elec.
b ALEX.¶Qualitas.De qua materia vide que dixi in l.ſi con‑
ſtante.§.ſi bona.ſol.mat.
c AND.BARB.¶Ulti.Dyn.Et vide que dixi in c.qualiter.ij.
de accuſa.

LEX XII.

Nihil. A ſeruis pupilli p̄t inquiri ꝛ inueſtigari d
fraude tutoꝛis.h.d. hanc legem intelligit
gl.iudice pꝛincipaliter inquirente de fraudibus tu‑
toꝛis,vt no.in l.iij.§.pꝛeterea.ſ.eo.

a **§.Imperatoꝛ.** [a]Pater cogitur ſe obligare p
filio tutoꝛe,ſi eſt neceſſe.h.d.iſte
§.quem tene menti. ¶Quidam non hn̄t hic iſtum §.ſed in l.ſi
quis inter tres.§.Imperatoꝛ.j.ti.j.ſed cōiter habetur hic.

ADDITIO.

a ALEX.¶Imperatoꝛ.Ad intellectū huius tex.ꝛ l.iuriſ ꝯitos.
§.Imp.de exc.tu aduerte,qꝛ Bar.in l.Lucius.ſ.de admi.tut.
ꝛ in l.ſi cū dotē.§.transgrediamur.ſolu.ma.vr̄ velle p iſta iura
debeant intelligi,ꝙ pater teneretur conſentire , ꝛ cauere p filio
tutoꝛe datiuo indiſtincte:ſecus ſi pꝛo teſtā̄rio.d.l.Lucius.Qui
dam tñ dicebant,ꝙ imo etiam nec in caſu huius l. pater teneaf
conſentire vel obligare,ſed hic hoc erat pp fraudem ſuam, qd̄
multum applaudit litere.Limita tñ iſtum tex. inq̄tum intelli‑
gitur put Bar.intellexit.Nam fallit niſi filius accepiſſet tute
lam talis viri,ꝙ redderet dedecus gn̄i ſuo,arg.l.iij.§.ſi eman‑
cipatus.de ꝯtab.ꝛc.hic,qꝛ tunc ceſſaret rō fraudis , q̄ erat hic
in tex.ita vr̄ neceſſario concludi,p ea q̄ no.Barto.hic ꝛ in d.§.
transgrediamur.bene facit in arg.l.nepos pculo. de verb.ſig.
Item poſſet limitari ſcdo,niſi iſte filius habuiſſet tm̄,tot bona
a patre,ꝙ ex illis bonis poſſit cauere pꝛo tutela adminiſtrāda,
ne pater p filio duplici onere grauet,arg.l.Titia.§.q inuita.de
leg.cum ſi.Ita vr̄ ēt neceſſe concludi debere,p not.p Bart.in
d.§.transgrediamur.ꝛ tunc ēt vr̄ ſatis ceſſare aīus fraudandi.
Non ob.ꝙ tutela dicaf neceſſaria matrimonium aūt ꝛ receptio
dotis,ꝛ q̄ns dicaf voluntaria,vt pbatur in l.q liberos.in pꝛin.
de rit.nup.qꝛ ſicut ēt non dꝫ eſſe pater impedimento mr̄imo‑
nio,vt d.l.q liberos.q eſſet ſi hec non faceret, vt dn̄t d.doct.ita
ēt non dꝫ eſſe impedimento aſſumptioni tutele,vt hic,ꝙ proce
deret etiam ſi pꝛimo ꝯxiſſet matrimonium poſtea peteretur ꝙ
pater ſe obligaret,qꝛ tunc etiam voluntaria diceretur pceptio
dotis,etiam poſt matrimonium,cum dependeat a ꝯctu q eſt vo
luntatis a pꝛincipio,vt dn̄t doct.in ſimili.l.ſi cum dotem.§.pa
ter.ſolu.ma.ergo ꝛc.Ulti.caſu vr̄ obſtare.l.q liberos.qꝛ pater
tunc non eſſet impedimento matrimonio.Cogita. ¶Adde qd̄
doc.cōiter in l.ſi cum dotem.§.transgrediamur.ſol.ma.dn̄t ꝙ
ſi filius non poſſet matrimonium ꝯhere commode, ꝙ pater co‑
gitur ſe obligare p dote reſtituenda alias ſecus. Que rō ceſſat
in caſu pꝛopoſito,per do.Alex.tñ ꝯ facit,qꝛ lꝫ filia nubat abſqꝫ
dote p̄t tñ petere dotem a patre,vt concludunt doct.in l.j.ſolu.
ma.ꝛ Pau.de Ca.conſ.cxxv.ꝛ tñ ceſſat rō, qꝛ dos datur vt fa
cilius maritum inueniat.Itē ꝯ facit ꝙ conſuluit Pau.de Ca.
conſi.clxxvj.quod ſi filius qui hꝫ patrem mente captum nubat,
ꝙ bona patris ſunt obligata,lꝫ non conſenſerit. Ur̄ poſſe dici
ꝙ ſi filius accepit condignam,ex quo de iure canonico , in ma‑
trimonio ꝯhendo non requiritur patris conſenſus quod c
modo pater cogatur ſe obligare,ſi aliter ſocer non vult ſibi
ucre dotem,tum qꝛ idem eſt in filia,que nubit ſine conſenſu pa
tris,tum,qꝛ non ceſſat rō impeditiua totaliter matrimonij,ut
no.in c.ceſſante.de appel.

Liber vigeſimuſſeptimus.

De excuſationibus tutorum. Titu.j.

¶ **Continua** Rubꝛicam iſtā vt in gl.ꝛ per do.ꝛ p
Azo.videbitis ꝯtinuationē in ſum.

LEX I.

Herennius. Intellige ꝙ pꝛimo fuit
in Greco,ꝛ poſtea i La‑
tino.Item no.pꝛo notario q dicta teſtiū ſcri‑
bit,ꝙ qñ non p̄t transferre vulgarem in litera‑
lem ſermonem tunc ponat in vulgari , argum.
huius litere.

Alia lectura.

¶ **Querit gl.** Quid de marito ꝛ vxoꝛe. Gl.ōt q
ipſo iure non tꝫ datio. Contra hoc
op.de l.marito.C.de pc. Solu.vt in glo.qꝛ aliud in pcuratoꝛe
Rō diuerſitatis ponit in l.marit⁹.C.q da.tut.poſ.Illa rō non
eſt vera,qꝛ illa rō non eſt ſpālis in curatoꝛe.Dic ergo ꝙ rō ma‑
gis eſt in pcuratoꝛe:qꝛ citius finitur ex voluntate vxoꝛis.Iſti
rōnem reddit ibi Ddof.quā hic ſeqtur Dy.ꝛ Spe.in tit.de pc.
ꝛ ibi tangitur vna bona q.lꝫ hr̄ pertranſeant: an poſſit marit⁹
eſſe pꝛocuratoꝛ ad litem. hoc anno ſolui.

§. **Non poteſt.** Op.de l.maritus.C.qui da. tu. poſ.Glo. dt,hec abſoluunt ipſo iure. ¶ Op.C.de pc.l.maritus.Sol.vt gl.ſed que eſt rõ dñe: rõnem ponit gl.in l.maritus.C.qui da.tu.poſ. Uide quod rõ. que ibi ponit,non eſt bona:q2 eadem eſſet in ꝓcuratore.Et dic ꝙ rõ eſt,q2 maiorem authoritatem hʒ tutor,ꝙ̄ procurator.⁊ hoc ponit ibi Ly.Et quero quid in ſocero,an poſſit eſſe curator nurus ſue,certe non.⁊ eſt caſus in l.lʒ.C.de excu.tu.

LEX II.

EXcuſantur. Facit in arg.ad q. Aliquis impetrauit beneficiū eo tpe quo non habebat legitimã pſonam: qõne pendente ꝑuenitur ad etatem legitimã: tunc inſpicimus tp̄s, q̄ fuit electus.⁊ h.d.hic Dy.⁊ eſt caſus ex̄ de pſcr.ſi eo tpe lib. vj. ¶ Et Pe.inducit ad illam q.legem iſtam, ꝑ exceptio ſupueniens pendente iudicio non perimit actionem.Sed ego rep̄hendi eum.arg.l.ij.j.de except.⁊ text.iſte non facit,q2 exceptio ſupueniens non excluſit actionem mandati.⁊ vide qd̄ ibi no.

§. **Etas autē.** Quera.vtꝝ ex bis natalibus pbat. Et glo.dt ꝙ ille pbationes cum alijs faciunt plenam pbationem.Et vide gl.in verb.legitimis.que inci.teſtibus vel ſcriptis,⁊c.⁊ dum dt ꝙ due p̄ſumptiones cum alijs indicijs faciunt pbationem plenã. Dic ꝙ hoc eſt verꝝ in in crialib.in ciuilibus due p̄ſumptiones non faciunt pbationē hec vero qd̄ ꝙ due p̄ſumptiones faciunt vnã pbationem eſt vera.dt Eld.hic ſi iſte p̄ſumptiones ſunt eiuſdem gn̄is.Et ꝙ hoc ſit verꝝ,eſt gl.in §.fi.j.ea.l.Et recordor ꝙ dabaʒ tibi vnã doctr. de eo ꝙ q̄ non pſunt ſingula,multa iuuant.Glo.q̄ tractat brocardicum,alleg.pro ⁊ ꝯ.C.q nume.tu.l.j.ſed ſolutio,eſt.ꝙ qñꝙ plura veniunt ad perfectionem vni⁹ totius,vt in iſto caſu, ⁊ tūc q̄ non proſunt ſingula,multa iuuant,ſiue ſint eiuſdeʒ gn̄is, ſiue diuerſoꝝ eiuſdem gn̄is,vt.j.§.amplius.j.ea.l. Diuerſoꝝ vt in teſtõ,q2 heres inſtituti,⁊ exheredati,⁊c.q̄ ibi reqruntur,⁊ tunc que non pſunt ſingula,multa iuuan ,⁊ idem ſunt.Quedã ſunt,q̄ veniunt ad pficiendū diuerſa tota: ⁊ tunc que non pſunt ſingula,nec multa iuuant,vt l.ſpadonem.§.q iura.j.eo.l.j.in fi.C.q nume.tu.Mõ pbant,dico ꝙ totum ꝙ q̄ritur,non q2 aliud niſi fides fiat iudici,vt l.quinquaginta.ff.de prob.Mõ ſi ex pluribus diuerſi gn̄is colligitur vna fides,ſatis eſt:q2 comparatio ⁊ ſcriptura faciunt fideʒ,vt auth.⁊ ꝯctus.C.de fi.inſtr. Sed pone ꝙ due ſunt p̄ſumptionis,⁊ Dy.ponit hic,⁊ Cyn.in l.vlti.C.de queſt.⁊ verba que Dyn.hic ponit,reducamus in terīs,fama ⁊ vnus teſtis facientne pbationem: vel melius fama ſola faciet ſemiplenã,vel indicium.Et gl.eſt in l.iij.§.eiuſdeʒ quoꝙ principis.ff̄.de teſti.Alia gl.tangit in l.iiij.C.de prob.⁊ vr̄ ibi dicere Cy.ꝙ fama non facit ſemiplenam pbationem,factã coadiuuat.Et ita vr̄ dicere tex.in l.iij.§.eiuſdem.ff̄.de teſti.⁊ gl.in c.j. ex̄ de app.tʒ ꝙ facit ſemiplenam pbationem.⁊ Dy.dt ꝙ eſt relinquendū arbit.iudicis. Ego habui conſulere ꝑ pbãdis annis ſtudioꝝ:⁊ dixi ſic,lʒ gl.variet:ego dico ꝙ p̄t eſſe ita vera fama, ꝙ ſemiplenã pbationem facit, vt l.ij.§.item Labeo.ff̄.de aqua plu.arc.⁊ facit lex,ſi qdem.C.ſol.ma.p̄t etiam eſſe fama ita debilis ꝙ non induceret ſemiplenã pbationem,vt.l.iij.ff̄.de teſti. q2 vnus dt ꝙ ſic:⁊ alius ꝙ non . tm̄ vnum dixi ꝙ publica cuʒ iuramēto ſyndici credo ꝙ faciat ꝙ poſſit pueniri ad tormēta,vt C.de diuor.aut.hodie.Et iſta ſunt magne vtilitatis ⁊ honoris.

Alia lectura.

¶ **Dicitur.** Hic in tex.ꝙ probatur p inſtrm̄.nunqd p teſtes d.gl.in verb.legitimis. dt ꝙ ſic. Adde ꝙ no.in l.ij.de fer.⁊ no.in l.cum circa.C.ſi mi.ſe ma.di. Et vr̄ tex.in l.omnes.C.de his qui ve.etat.impet.

ADDITIO.

a THOM. ¶ Conſulere.Et ita conſuluit Bar.ꝑ iſta iura in ꝯſ. cxcj.inci.dn̄i de Burg.⁊ ibi dixi in addi.meis plene,ꝙ eſt duplicatum in conſ.cxcviij.inci.an facta.

§. **Remittit.** Uides ergo ꝙ debent eſſe liberi tpe excuſationis. Cõtra hoc vr̄.l.bello.j. e.ad ꝙ dico,ꝙ ſufficit ſiue ſint viui,ſiue viui fingant. dic vt i gl.

a §. **Non ſolū.** aNot.ꝯ illos qui verbum filij proferent.Nam diſtinguendum eſt an proferatur ab homine,aut a lege.⁊ dicam in l.Gallus.§.inſtitutes. j.de lib.⁊ poſth.

ADDITIO.

a ¶ Non ſolum.Ad iſtam q. vide Jaſ.in l.ſciendum.§.fin.ff.qui ſatiſ.cog.poſt Alex.ibi,qui fuit in alia opi.ꝯ communem. Iteʒ quod cõis opin.ſit,quod lʒ aliqui moriantur,tñ excuſetur, vide omnino Anan.conſi.vlti.

Alia lectura.

¶ **Tu** Habes hic,coniuncto §.priori. ꝙ numerus liberorum dʒ eſſe tpe q̇ creatur,lʒ filij moriant poſtea vel
a pendente excuſatione.Et iõ tex.iſte facit ad vtilem aqõneʒ. Scitis ꝙ numerus liberoꝝ excuſat a muneribus patrimonialib⁹, mõ impoſita eſt collecta,⁊ poſtea filij moriuntur,vr̄ hic tex. qd̄ nihilomin⁹ excuſatur,tñ rn̄deri p̄t ad hunc tex. quod tutela eſt onus indiuiſibile,ſed onus patrimoniale eſt diuiſibile,⁊ ideo ſi tpe collecte ſecundo impoſite nõ repiant filij,non excuſat. Jo.
b An.ponit iſtã q. bvalde late in c.decet ꝯceſſam.de reg.iu.li.vj.

ADDITIONES.

a ¶ Ad vtilē.Adde Alex.in l.ſi cum dotē.§.ſi marit⁹.ff̄.ſol.ma.
b ALEX. ¶ Ponit iſtam q. Uide q̄ dixi in l.ſciendū.§.poſſeſſor. qui ſatiſ.cog.in c.decet.in addi.de regu.iur.in vj.⁊ Bal.in l.j. C.ſi aduer.delic.⁊ vide Ang.in l.muneribus.de his qb.vt indig.⁊ vide Pe.Ly.⁊ Bal.in l.gn̄aliter.C.de epi.⁊ cle.in qõne illa,an ceſſante cã ⁊c.vide plene que dixi in l.ſi cū doteʒ.§.ſi maritus.ſol.ma.Sed puto Bar.bene dicere p l. cura.§.deficientium.de mun.⁊ ho.⁊ per l.ijs honoribus.§.pen. de vac.mune.

§. **Amplius.** Hic dr̄,quod tunc hʒ locum qñ minores non exceſſerunt minorem etatem.

LEX III.

a **TRia onera.** aUide gl.q̄ inci.tres oneroſe,⁊c.facit ad q.quã formaui in l.ſi ſeruus.in §.quod vero.j.de fur.de ambaſitoribus q fuerunt ſpoliati,an debeat reſtitui eis dãnuʒ. ⁊ dixi,aut ſuſceperunt voluntarie,aut inuiti,⁊c.vt ibi dixi.

ADDITIO.

a ¶ Tria onera.Uide Bar.j.ad l.fal.l.q fundū.§.coheres.in fi.

LEX IIII.

a **DIximus.** aNo.bene iſtam legem que notab. eſt menti tenenda.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Diximus. Iſtum tex.cum ſua gl. allegat Bart.in l. admonendi.ff̄.de iureiur.

LEX V.

a **TRia onera.** aHabes quod pater tenet tãꝙ fideiuſſor filij.l.iij.j.ad muni. ¶ Sed q̄ro an habebit beneficiuʒ vt conueniatur primo filius.Certe non,dt gl. Jac.de Aret.dt ꝙ eſt ꝯ,per l.libert⁹.§.j.j.ad mun.⁊ ll.quas allegat Ja. dn̄t quod prius excutiatur filius.Sed videamus prius rõneʒ.⁊ rõ eſt in l.j.j.ad mun.hoc p̄miſſo iure:in iſtis minorib. facilius obligatur,vt.j.ad mun.hoc p̄miſſo gl.veꝝ dicit,q2 q̄dam eſt tutela,in qua ſolo conſenſu pater obligatur.ſ.in datiua,vt l.ſi filius.ff̄.de tut.⁊ dicit veꝝ Jac.de Are. quedã eſt tutela ēt qua non obligatur, niſi ſciat ⁊ conſentiat, vt in teſtamentaria.l.Lucius.ff̄.de admi.tu.⁊ ideo erit in hoc idem,quod in alio fideiuſſore:ſed de iure iſte fideiuſſor non habebat beneficium:iõ nec pr̄. An autē hodie habeat iſtud beneficium: Dicerē quod pater q iubet ⁊ conſentit,qñꝙ negotium ad eum ſpectat principaliter,⁊ nõ hʒ beneficium.l.ð.§.j.ff̄.quod iuſ.ſed ſi principaliter ſpectaret ad filium,tunc hr̄t beneficium,arg.l.ſi pro parte.ff̄.de in rem ver.

ADDITIO.

a THOM. ¶ Tria onera.Uide Bar.in l.cum filius.in prin.j.de verb.obl.

Alia lectura.

¶ **Querit.** Gl.nunquid ſit ſeruandus ordo executionis inter gerentem ⁊ patrem,⁊ gl.vr̄ remittere iſta igitur gl.non declarat:⁊ ideo dic vt no.in l.j.de filiofa.maio.Et qñ pater pro eo tenebatur,Jac.de Are.⁊ que ſit ratio dixi iam hoc anno.

LEX VI.

a **SI duas** a**habenti.** In tex.ibi,ad aliã q.d.⁊ dico excuſa
b ri in quarta.item in tex.ibi datis.ſ.tutelis. ¶ Querit gl. bad quē recurrit.⁊ dic vt gl.⁊ Dyn.ſubaudit, quod ſi eſſent iſti iudices,vnus originari⁹,⁊ alius incola: tunc p̄fert originari⁹.l.libert⁹.§.p̄ſcriptio.j.ad mun.⁊ no.i l.ciues. C.d inco. ¶ Et q̄rit Ja.de Are.qd ſi nõ apparet.dic vt i l.ij.§.

quod diximus.ſ.ſi quis caut. Item Dy. inducit etiam in arg. ad queſt. q̄ ponit in l.ſi duo.de leg.j.ſ. Sed qd ſi legat⁹ cōceſſit bñficium duob. eadem dic: dic vt ex de reſcr.c.duobus.lib.vj.

ADDITIONES.

a ❡Si duas. Vide Bal.in l.ſi cum eo.ſ.j.in fi.ff.de iur.om.iu.
b THOM. ❡Querit gl. Vide Bal.in l.adoptatus.C.de ado.

Alia lectura.

❡ **Nota.** Iſtud principium ꝑ alijs officialib⁹. Vide gl.hic,q̄ incipit ſi ordo.in fi.quā not.quoad in alijs officialibus incompatibilibus. Dyn. remittit ad id qđ no.in l.ciues ꝛ incole.C.de inco.li.x. Tu adde ad illam legem cum te.C.quemad.mune.ciui.inducam.

ſ. **Grammatici.** Dñs legatus q nup tranſiuit in ciuitatem iſtā,dum erat Archiepiſcopus,ꝛ Vicepapa in iſtis ꝯtis, reſecauit q̄ inquiſitores in ciuitate non poſſint hr̄e, niſi tot qui ſint de familia ſua,q arma pñt portare,vt arg.huius,l. Item habes hic,q̄ due orationes ſolute hñt vim copulatiue. Dicam.j.de leg.iij.l.re coniuncti.l.ſi teſtis.vide gl.in verb.vtranq̄ doctrinam. ꝛ dt̄ Eld. no.q̄ hoc nomen,vterq̄,eſt dictio ſigñans quilibet. facit ad q. qñ ſtatutum dt̄ q̄ ab vtraq̄ parte dꝫ habere:vide glo.expreſſe in auth.de iudi.ſ.ne autem.

a ſ. **Eſt autem.** [a]No.iſtam l.ad illud q̄ hñt cano. in c.ſtatutum.ex de reſcr.lib.vj.qñ dicant ciuitates magne ꝛ medie,vt hic:q2 cano.dñt.q̄ cā non pōt delegari.ꝛc.vt d.c.ſtatutum.olim,neſcio qualiter vocabant anti[qui] ciuitatē:ſed hodie ſm conſtōnem exuagā.ciuitas illa dr̄ q̄ hꝫ epm,ꝛ adhuc non vidi illam conſtitu. I[te]m vides hic caſum q̄ ciuitas non p̄t dare immunitatem a collectis alicui: ſed eſt verū in p̄iudicium maioris,ſiue ſuperioris: ſed in preiudicium ſui,bene poteſt:vt C.de decur.lib.x.ꝛ dixi in l.ij.j.de iur.imm.

ADDITIO.

a THO. ❡Eſt autem. Vide Bar.in l.bonoꝝ.de bon.poſ.tit.generali.ꝛ in l.idemq̄.pro ſoc.

LEX VII.

a **S**Ed ꝛ reprobari. [a]Tu vides hic,q̄ ciuitates pñt concedere immunitates,ꝛ conceſſas auferre.

ADDITIO.

a THOM. ❡Sed ꝛ reprobari. Ad fi.prin.adde d. An.alle.Bar. hic,dum querit an Imperator ap.pbatus poſſet reprobari, q Ant.dt̄,q̄ doctor legum p̄t reprobari,ſicut medicus.l.vt gradatim.ſ.reprobari.de mu.ꝛ ho.ꝛ ibi fauore publico.h.d.ꝛ in c.d illis.el j.c.fi.extra de deſpon.impu.

ſ. **Amplius.** Not.q̄ Peruſinus tm̄ eſt dicere quā tum ciuis Peruſinus,vt dixi in l.prouinciali.j.de ver.ſig.ꝛ facit tex.cum gl.hic.ibi: Cuma.ꝛc.ꝛ gl. dicit ex cuius,ꝛc.tene menti.

ſ. **Rome.** Dicit Iac.de Are. q̄ ille q eſt in curia Romana,dꝫ habere fructus ſui beneficij, ꝑut ſi eſſet in patria ſua:q2 Roma eſt cōis patria,vt hoc ſ.immuni-
a tatem.[a]legum doc.an habeant a patrimonialib.dic vt in l.medicos.C.de profe.ꝛ med.vide gl.ibi, que inci.de perſonalib⁹.

ADDITIO.

a THO. ❡Immunitatem. Vide Bar.in l.ij.in fi.de verb.ſig.ꝛ in l.ſi finita.ſ.ex hoc edicto.de dam.infe.ꝛ Lud.Ro.in ſ.ſi de vectigalibus.in d.l.ſi finita.

LEX VIII.

a **A**Thlete. Vide gl. q̄ inci.id eſt, nata.ſ.inimicitia[a]ꝛc.ꝛ fui interrogatus iſta,an poſſit fieri remiſſio in vno abſente. ꝛ dixi quod ſunt verba ſtatuti reſpicienda:q2 aut dt̄,ſi haberit remiſſionem:ꝛ tunc abſenti p̄t fieri,vt hic,ꝛ Inſti.de iniur.ſ.fin. Aut dt̄ q̄ habeat pacem vel concordiam : ꝛ requiritur q̄ pñti fiat,vel alteri pro eo legitime:cum pax a precor dicatur,vt l.j.ſ.d pac. ❡Quero,quid ſi habeat facultatem mutandi teſtm̄, ꝛ non mutauit:an tunc videatur remittere.ꝛ vide gl.in verb.niſi,poſtq̄. ibi ſed poſt teſtm̄,ꝛc. Et,pro hoc l.iij.C.de inof.teſt.

ADDIT O.

a THOMA. ❡Inimicitia. Vide Bar. in l.iij.ſ.de adi.leg.ꝛ in l.neque.ſ.fi.j.de teſta.mil.

Alia lectura.

1 ❡ Procurator lꝫ infamis non repellitur.
2 Inimicitia eſt cauſa excuſationis tutoris.
3 Tutor excuſatur qñ ſit queſtio de ſtatu vel de bonis.

❡ **Facit** Quod no.in l.Fulcinius.ſ.quid aūt ſit latitare.ſ.Celſus.j.ex qb.cau.in poſ.ea.ꝛ hic adde
1 ad gl.q̄ inci. Latina eſt hec lex. Vide gl.in fi.q̄ concludit q̄†ſicut pcurator non expellitur,lꝫ infamis ſit,ita nec tutor,hoc probat tex.in l.j.ſ.ſed eſt eqſſimum.de poſtu.hoc ēt no.in l.j.C.de
2 infa.lib.x.vbi etiam allegat̄ iſte tex. Item habes hic † q̄ inimicitia eſt cā excuſationis,niſi preceſſerit teſtm̄:q2 inducitur que
3 dam p̄ſumptio ꝯrio. ❡†Vlti.not.hic q̄ ſi ſit queſtio de ſtatu, vel de boni[s]:tunc excuſatur. Dic verū ſi calumnioſe non fiat. Vide quod no.in ſ.ſi vero aliter odioſus.in corp.de teſtib.

LEX IX.

PAupertas. Qualiter ꝓbetur paupertas. Iac.de Are.ponit hic: ego pono in l.ſi conſtante.ꝛ ibi plene ſcripſi,ꝛc. ❡Querit gl.an ſi pupillus ſit ditior tutore. Et dic vt gloſſ. Sed ſi tutor ſit ſufficiens,ꝛ fideiuſſores: t[u]nc nihilominus pōt tutor adminiſtrare,vt l.mulier.ſ.de iur.do.

LEX X.

SEd ꝛ milites. Not.q̄ priuilegiatus ꝯ priuilegiatū pari priuilegio,non vtit̄ priuilegio ſuo. Et gl.not.in aut.quas actiones.C.de ſacroſ.ec.ꝛ ibi dixi,ꝛ ibi no.per Cyn.

❡ **Niſi fortaſſis.** No.q̄ remotus a priuilegio, in diſputatione iuris cōis remanet. Sic.j.eo.l.adminiſtrantes.ſ.fi.ꝛ l.pp.ſ.vlti.ꝛ j.de lib.ꝛ poſth.l.filius.ſ.filiuſfami.miles. No.quod in diſpoſitione legis nepotes non continentur appellatione filioꝝ. Simile in l.ij.ſ.hec autem.verſ.de conſtitutionibus.ſ.eo.tit.

ſ. **Quandoq̄ autem.** Quero ſi aliquis eſt tutor, ꝛ non ſtetit ꝑ totum tp̄s,an poſſit habere immunitatē.ꝛ dico q̄ caſus eſt hic, quod non dꝫ hr̄e,niſi quartam partē tpis, q̊ ſteterit. Pro hoc j.ea.in fi. ❡Quero,qd de vicerectore,an dꝫ hr̄e immunitatē, ſi ſtetit ꝑ tp̄s congruum,quemadmoduꝫ ꝛ rector. Et tex.eſt.C. de dign.l.vlti.in fi.lib.xij. vbi ꝛ in dignitate ordinaria ſeruat.

ſ. **Sed ignominia miſſi.** Tu vides hic qđ reſpectu pene remittunt̄ tutele:ad qđ facit qđ hr̄ in l.decreto.ſ.de ſuſp.tu.ꝛ quod no.Dy.in c.quod ob gratiam.ex de reg.iur.lib.vj.

LEX XII.

a **N**On ſolum. [a]Aūt qui ad. Inducit Iaco.de Are.quod ſi nuncijs ſoluitur pro numero milliarioꝝ qđ ſi non fecerint rectā viam non dꝫ eis pro tota via ſolui.h.d.

ADDITIO.

o THO.DIPL. ❡Non ſolum. Adde Bar. ꝛ Bald.in l.j.in fi.ſi quis cau.ꝛ Bal.in c.j.ſ.firmiter.de probi.fend.ali. per Frid.

ſ. **Annus.** No.iſtum ſ.pro ambaſitoribus, ꝛ pro nūcijs qui recta via debent pergere,vt hic.ꝛ in teſte,ꝛc. No.hic formam concluſionis,ꝛ tene menti:formam autem narrationis dicam in l.ſcire.ſ.ſcire.

ſ. **Et qui in teſtamento.** ❡Opp.de l.pupillo.j.de tu.ꝛ cur.da.ab his. Dicit gl.quod hic in teſtamentario, ibi in datiuo. Vide gl.que inci.ſimpliciter ꝛc. Azo fuit in ꝯria opin. quod etiam datiuus ſit tutor oium bonoꝝ,vt curator,vbi p̄t.facit tunc l.j.ſ.de tut.ꝛ cur.da.ab his.ꝛ ibi tenui opi. Azo.ꝛ dixi,vobis in l.pupillo.j.de tu.ꝛ cur.da.ab his. Bar.

ſ. **Si libertus.** Iſte eſt bonus ſ.ꝛ dt̄, qđ donec eſt ſpes teſtamentarij,vel legitimi ꝓximioris,ceſſat tutela legitima,ꝛ puenitur ad datiuā.h.d. Et tene menti iſtum tex.ꝛ gl.hic ꝛ non examino modo. Primo,q2 dubito ne pendeat de facto,ꝛ quid habeo,dixi in l.j.ſ.ſi apud hoſtes.l.iij.ſ.queri p̄t.ſ.de legi.tu. Glo.tm̄ dt̄ hic duo.ꝛ ibi primum eſt,ꝛ hic,lꝫ ꝯrium not.j.de tute.ꝛ rat.diſtr.l.ſi tutor.ꝛ ſ.ſi duobus.ꝛ male hic non ſunt alia.

LEX XIII.

IDem Vlpianus ſcribit.

Sunt

a §.Sunt & alij. a Hanc l.inducito.ad q.ꝯmittentis maleficium,q efficitur clericus.Et Dy.hic,& Ly.in auth.cã q̃ fit cum mona.C.de epi.& cle.& Gul.de Cu.in l.pe.ſ.ſi ex nora.cau.aga.& dixi iſto anno in l.ij.ſ.de pe.Item allegatur b ad aliud.an ſit neceſſe ꝙ dicat, non obſtante tali lege,&c.& bñ vr̃ ꝙ non: ſed ſufficiat ſi fit ex certa ſcientia principis.pro hoc l.quidam conſulebant.in fi.ſ.de re iud.

ADDITIONES.

a P.P.P. ¶Sunt & alij.Circa iſtam reg. vide Fel.in c.nonnulli.in prin.ver.fallit quarto.de reſcr.Item ꝙ princeps eligẽs indignum,vel alias cum inhabili ſcientia diſponens, videaſ diſpenſare,vide ad Bar.in l.quidam conſulebant.ff.de re iu.poſt Alex.An aũt ſit neceſſe in reſcripto exp̃mere illa verba ex certa ſcientia vide no.Fel.in c.cum inter.in prin.ꝑ multas col.de excep.Iaſ.in l.cãs.C.de tranſ. vbi dt q nisi apponaſ clauſula, non obſtante,non vꝫ conceſſio facta ꝯ ſniam. lꝫ de ea fieret mentio in ſupplicatione:lꝫ ꝯ rium voluerit Alex.conſ.lxxij.vol.ij.& ſuper iſto vlti.vide late eun.Iaſ.in l.Paulus.ff.de ſta.ho.aliquid per Fel.in c.ſuper literis.in vij.reg.de reſcrip.

b THOM.¶Item allegatur.Vide Bal.in prelud.feu.& in c.j.per quos fiat inueſtit.

Alia lectura.

a b ¶Vides a Hic,ꝙ tm̃ vꝫ certa ſcientia principis, b ꝙ tus ſuper illo actu diſpenſatio eius,facit l.quidam conſulebant.§.fi.de re iudi.Vltramon.faciunt de hoc magnum feſtum,in l.fi.C.ſi ꝯ ius vel vtil.pub.Ad quod etiam facit l.bonoꝝ.C.qui admit.ad bon.poſ.

ADDITIONES.

a POM.¶Vides.Vide Alex.in l.quidã conſulebant.ff.de re iu.Ro.ſin.dccxcj.& quid operetur clauſula ex certa ſcientia.Fely.c.cum inter.de excep.& c.nonnulli.in iiij.fal.de reſcrip.& in eo.c.ſ.ſunt & alij.ver.fallit ſeptimo.& in c.ad audientiam.verſ.fallit.eo.ti.vide gl.Inſt.de vul.ſubſti.vbi Ang.& doc.vide Fel.c.treugas.de treug.& pac.& Fe.in trac.fallen.in fi.j.vol.

b ALEX.¶Principis.Et no.ꝙ Pau.de Ca.in l.Centurio.iiij.not.de vul.& pup.& in l.in teſtõ.C.de mili.teſt.dt ꝙ Princeps in dubio nunꝗ̃ vr̃ vti ſuprema ptãte,ſed iure cõi.Et ita dt velle Bal.in l.bonoꝝ.C.qui admi.vbi alleg.not.per Io.Andr.in c.dudum.de deci.Idem in terminis tenuit Inn.in c.innotuit.de elec.Idem Ange.in l.bene a zenone.de quadri.preſcr.& idem etiam no.Bal.in l.fi.in prin.C.de fruc.& lit.expen.per l.quanquam.C.ad l.Fal.vbi ẽt dt ꝙ priuilegium principis dꝫ interp̃tari ſm ius cõe non de iure ſpeciali.Ideꝫ ẽt voluit Bal.in c.j.ſ.item ſcr̃a.de pa.iur.firm.Subdit ẽt Bar.& Bal.in l.ſi teſtm̃.C.de teſta.ꝙ Papa non vr̃ velle facere ꝯ ius cõe: niſi apponat clauſulam,non obſtante lege,&c.Et ita clare quod appareat ſde eius mente,quod intendat vti ſup̃ma voluntate.Et ita dt debere intelligi,quod legitur & no.in Cle.qꝛ contingit.in ver.apoſtolice ſedis.el.j.de relig.domi.Bene facit l.ſi qñ.in princip.C.de inoff.teſt.& preſumitur etiam Princeps voluiſſe vti ſuprema voluntate vbicunqꝫ in actu ſuo inſerta eſt clauſula,ex certa ſciẽtia,& gl.no.in c.ad hec.de reſcr.& Cle.ij.in gl.fi.eo.ti.Et eſt gl.in c.qui in aliquo.lxxj.diſt.in gl.iij.& alia glo.eſt in c.pñti.lii ij.& de hoc vide Inn.& Hoſt.in c.veniens.de fil.preſby.& vr̃ etiã gl.in l.eos.in prin.in verſi.deciſam.quam ibi exp̃ſſe ponderat Bal.C.de appella.& probatur in l.quidam conſulebant.in fi.& ibi hoc no.Bart.de re iud.ſm intellectum cõem.Ad quod vide no.per gl.mag.& doc.in l.ij.C.ſi ꝯ ius vel vtil.publ.ꝑ Bart.in extrag.ad reprimendum.in ver.non obſtantibus.per Bal.in l.fi.C.ſen.reſc.non poſ.Predicta limita ſm Pau.de Caſt.no.in l.ex imperfecto.C.de teſta.per gl.ibi in verb.imperij.vꝫ quod etiam ſi nulla clauſula ex predictis apponatur,tñ ſi actus ſit talis qui valere non poſſit ex potentia ordinaria,& hoc ſciat princeps.ſ.quod non p̃t valere, niſi ex plenitudine ptãtis, qꝛ tunc videbiſ in dubio voluiſſe vti plenitudine ptãtis vt actus valeat.Adducit in ſimili tex.in l.ij.ſ.de teſta.mil.Idem voluit Pau.de Ca.in l.princeps.ff.de legi.per tex.in l.pen.C.de do.inter vir.dum text.dt ꝙ illa donatio vꝫ,& tñ non apparet quod fuit adiecta aliqua ex predictis clauſulis.& ibi illud Imperator preſumitur ſciuiſſe:qꝛ omnia iura habere dr̃ in ſcrinio pretoris ſui,iuribus vulgaribus.Et hoc puto veꝝ,quanqꝫ Bal.in in d.c.j.§.item ſacr̃a.dixerit,ꝙ ſi teſtator donat filio,niſi dicat regia ptãte,non vꝫ,vt ibi.alleg.l.bonoꝝ.C.qui admit.qꝛ rñdeo q d.l.bonoꝝ.non probat eius dictum,bene.n.dt ille tex.ꝙ ſufficit ꝙ iudex ſciat defectum tutoris.Pro quo bene facit l.iſta.& d.l.quidam conſulebant.de re iud.Sto igitur cum Pau.de Ca.q ẽt idem tenuit in conſi.ccccxiiij.in c.in facto predicto nõ intendo adulari.vol.j.Et de hoc vide etiam Fulg.in d.l.ex imperfecto.q vr̃ tenere ꝯ Paul.& nil boni allegat.Adde tñ quod dictum Bal.in d.§.item ſacr̃a.fuit originale.Old.in ſuis ꝯſil.prout refert Ro.& ſequitur in auth.ex teſtõ.de coll.Et de clauſula,ex certa ſcientia,vltra predicta,vide Ang.in l.ſi conſtat.ſ.appel.& que ibi dixi.vide Imo.& Inno.in c.innotuit.de elec.& do.Abb.in c.ad hec.de reſcr.vbi dr̃,ꝙ Papa non p̃t vti plenitudine poteſtatis,niſi ex cã.Et ibi ẽt quid ſi non conſtet de certa ſcientia.Et etiam tangitur an Papa poſſit committere ex certa ſcientia cãm ſuſpecto ſine ptãte recuſandi.Et vide de hac clauſula & alijs late do.Abb.in c.nonnulli.de reſcrip.¶Adde de clauſula ex certa ſcientia,de plenitudine ptãtis,Bald.conſ.ccxcv.iij.vol.Et vide eundem Bal.conſi.xv.ij.volu.vbi refert Hoſt.dicere,ꝙ Princeps petat vtendo ſuprema ptãte in preiudicium alterius.& per Abb.conſi.xxiiij.j.lib.

LEX XV.

Scire etiam oportet.

§.Qui autem De citatione fienda ad domum, intellige in ſubſidium , vt dixi in l.ij.ſ.permittitur.ſ.de lib.agn.

§.Aliud autem Quoties ex verbis ſimpliciter intellectis reſultat iniquitas,
a recedimus a verbis,& mentem a ſeruamus.h.d.

ADDITIO.

a THOM.¶Et mentem.Vide Hoſt.in ſum.de clan.deſpon.ſ.j.vbi titul.ille hꝫ locum in ſponſalibus,idqꝫ ex mente.

§.Conſequens Iſte §.facit in arg.ad illud qd dt l.properandum.ſ.j.an ſnia que fertur poſt triennium,valeat:& ꝙ nõ,facit,& vr̃ pro hoc iſte tex.vt ibi tangit Dy.& Old.qui plenius diſputauit vnam q.& facit vnam diſtinc.pulcherrimam,& ſi quis vult eam, accipiat de meo libro.& tangit hic etiam Iac.de Are.

§.Sufficit.Per iſtum text.dñt qdam ꝙ in caſibus fortuitis probaſ iur̃o.Iac.de Are.dt ꝯ rium,& dꝫ ꝓbari per legitimas ꝓbationes.l.ij.§.quod dixim9.ſ.ſi quis cau.& l.in exceptionib.ſ.j.ſ.de pba.& ſ.de re mil.l.iij.§.ſi ad diem.& l.q commeatus.eod.ti.& Spe.ponit iſtam q.in ti.de app.ſ.nunc br̃.ver.qd ergo.& ibi tꝫ ꝙ ſm qualitate pſonarum dꝫ eſſe.Gul.de Cu.ponit iſtam q.in l.ij.ſ.qd diximus.ſ.ſi qs cau.& dt idem quod Spec.& vide quod ibi no.& tene menti.

Alia lectura.

¶Ibi Iuſtitia,ſubaudit Iaco.de Are.ſ.iur̃o.Sed ſm quod habeo ſcriptum,ipſe intelligit, ẽt ſi nõ fuit iuratum:quod etiam tꝫ Gul.in l.j.§.fi.ſ.ſi quis caut.Spe.etiã
a tangit a in ti.de app.ſ.nunc br̃.§.quid ergo.& vide per Archi.c.j.ex̃ de dolo & contu.lib.vj.ego allego tex.iuris canonici,quẽ ipſi non allegant,in c.qꝛ propter.extra de elec.in fi.

ADDITIO.

a ALEX.¶Tangit in tit.Vide Bar.& doc.in d.ſ.quod dixim9.l.ij.ff.ſi quis cautio.

§.Scire oportet Not.ꝯ eum, q opponit exceptiones gñales,ꝙ nõ ſufficit ſibi,niſi exprimat:vt hic,& extra de excep.c.paſtoralis.

a §.Oportet a autem.Iſte eſt ſolennis ſ.& in tex.ibi:ſub memorationibus,& dic.i.depoſitionibus teſtium,qui in cã excuſationis ꝓducuntur,ſm Dy.& no.duo.ſ.ꝙ dꝫ fieri a iudice ſedente ꝓ tribunali.Et gl.in verb.tribunali.in fi.vide eam que tria no.iteꝫ no.quod dt gl.collige vnum,ꝙ iſta cã nũ p̃t delegari,ꝙ viua voce,vel per libellum,&c.Et per iſtam dicunt omnes doct.ꝙ exceptio ad libellum poteſt fieri viua voce ſine ſcriptis, id eſt,ꝙ nõ producuntur in ſcriptis:lꝫ in ſcriptis redigatur,& hoc eſt veꝝ,niſi ſit talis exceptio que in modum actionis proponatur.l.vt perfectius.C.de an.excep.Item fallit in exceptione non numerate dotis,& non numerate pecunie,in auth.hoc autẽ,&c.C.de

non nu. pe. ⁊ propterea credo ꝙ exceptio ꝯpenſationis debeat fieri in ſcriptis: q2 ſuccedit in locum actionis. ¶ Quero an iudex poſſit committere examinationē teſtiū. Et de hoc eſt aut. apud eloquentiſſimum. C. de fi. inſtr. ⁊ gl. in aut. ſed iudex. C. ḋ epiſ. ⁊ cler. ⁊ in l. vnic. C. vt que deſ. aduo. ⁊ in aut. vt defun. ſeu fun. eo. §. illud. ver. ſancimus. ⁊ in aut. de teſti. §. hec oīa. ⁊ §. j. de hoc de off. deleg. c. j. in clem. ⁊ ponit Inno. in c. quoniam ꝯ falſam. de proba.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Opoꝛtet. Iſtum §. allegat Bart. ſin. in l. j. in xj. q. ff. iuriſ. om. iud.

POM. ¶ Vide Imo conſ. cxij. ver. nec ꝓcuratoris. ⁊ Lanfr. in repe. c. quoniam ꝯ falſam. extra de prob.

Alia lectura.

1 ☞ Eſtimatio teſtium an poſſit committi per iudicem coram quo vertitur queſtio.

2 Exceptio an ſit ſcriptis redigenda.

1 ¶ **Ad glo.** Not. tria ſm hoc ergo vr̄ ꝙ examinatio† teſtium poſſet committi ꝑ iudicem coraꝫ quo cā vertitur, vt alius teſtes examinet, lꝫ in cā criminali ſecꝰ vt in coꝛpoꝛe de teſtib. §. q2 vero. ⁊ in §. illud. in aut. vt defun. ſeu fune. Eſt tñ aduertendum ad id ꝙ gl. hic ḋt, ꝙ fit apud aliū, non coꝛam iudice, ꝙ vr̄ ꝯ auth. apud. C. de fi. inſtr. Intellige ergo ꝙ fit non coꝛam iudice, ſubaudi illius ciuitatis, lꝫ fiat coꝛā iudice. ſ. alio, cui ille iudex commiſit. Secundo facit ad queſt.

2 ꝙ excuſatio† p̄t opponi in ſcriptis ⁊ ſine cā, cum excuſatio ſit q̄dam exceptio. ⁊ ꝙ hoc ſit verum, tenent Odof. ⁊ Cy. in aut. hāc aūt q̄relam. C. de non nu. pe. Eſt aduertendum ꝙ de neceſſitate opꝫ eam apud acta in ſcriptis redigi. vt probatur in cap. qm̄ ꝯ falſam. ex̄ de prob. per gl. ⁊ Inn. Ad hoc facit quod no. in aut. de iudi. §. pe. ſm vnam opin. gl.

LEX XVII.

Spadonem quoque.

a **§. Qui patri** a No. caſuꝫ huius §. nā ⁊ alibi habes, ꝙ q ꝓcurauit officium, non p̄t poſtea aduerſus id excuſationem ꝓponere. l. ex ſnia. ff. de teſta. tutel.

ADDITIO.

a P. P. P. ¶ Qui patri. Pro limitatione reg. ꝙ affectata non proſunt que alias ꝓdeſſent: vide Iaſ. in l. ſi vero. in prin. ff. q ſatiſ. cog. iſta tñ melius cadunt in §. ſi.

a **§. Iam autem** An iudeus a ſuccedat cōſanguineo ſuo Chriſtiano, ⁊ hic vr̄ ꝙ ſic: cuꝫ ſuccedat in tutela, que defertur ſm ſucceſſionem, vt l. j. ⁊ iij. ſ. de legit. tuto.

ADDITIO.

a THOM. ¶ Iudeꝰ. Adde Nic. de Neapo. in alia lect. in princ. Bar. in l. cum ſenatus. j. de reb. dub. Et vtrum vendicet ſibi locum iſte §. hodie. ḋt Bal. ꝙ non, facit tex. in c. ad hec. de Iude. propter nimiam conuerſationem, quam haberet iudeus tutoꝛ cum pupillo. ⁊ Bar. in rub. de iuſt. ⁊ iur. ⁊ Ang. de Are. Inſt. de excep. §. ſi.

Alia lectura.

¶ **Nota** Iſtum §. Ep. ꝙ tutoꝛ dꝫ iurare, vt no. in l. legitimos. in prin. de legi. tut. ſ. ſꝫ videmus ꝙ iurando ꝑ Euangelia de facili ꝑieraret, ergo vr̄ ꝙ non admit-

a tatur. Dic ꝙ non iurabit a ꝑ Euangelia, ſed ꝑ foꝛmam traditaꝫ in c. ⁊ ſi xp̄s. de iureiur. ex̄ per no. per Specu. in tit. de iur. cal.

ADDITIO.

a POM. ¶ Quod non iurabit. Vide Iaſ. in rub. de iuſt. ⁊ iu. ver. ꝯ Bar. vbi dat intellectum ad hunc tex. vide Bar. in ſimi. in l. dāni. ff. de ꝺam. infe. late in l. lꝫ. C. de pac. ⁊ in rub. de iuſti. ⁊ iu.

§. Si ciuitatis princeps. Iſtum §. allegabā ad conſuetudinem, ꝙ ſi iudex ſit contutoꝛ, dr̄ ſcire cum ſit iudex princeps in ciuitate. arg. huius §.

Alia lectura.

a ¶ **Nota** Iſtum §. a quem Old. ſolenniter alleg. in vna q. quam diſputauit. ⁊ vide Gul. in l. j. ⁊ quod ibi Ultramon. no. ſ. ſi cer. pe.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Si ciuitatis. Iſtum tex. not. Bart. in l. j. in fi. ff. de iuriſ. om. iud.

a **§. Qui abſolutus** Gl. aſſignat rōnem: q2 res inter alios a acta ⁊c. ⁊ ſm Dyn. ḋt, ꝙ circa eoſdem. ⁊ ḋt ꝙ non ꝓbat, qm̄ ſolo longo curſu tꝑis recipiunt mutationem, acta facta in vno iudicio non probant in alio, ⁊ hoc expediui in l. ſi vt pꝛoponis. C. qūo ⁊ qm̄ iud. ⁊ ibi per Cy. ¶ Sed quid ſi propter etatem eſt excuſatio, probatio facta de etate minoꝛi non ꝓbat: de etate maioꝛi aūt ſemper ꝓbat, q2 ſemper eſt maioꝛ. Et ſic dꝫ intelligi l. de etate. ſ. ḋ mino. ⁊ h. d. l. non tm̄. j. de curat.

ADDITIO.

a THO. ¶ Res inter alios. In alia lec. Nic. tangit quid de poſitionibus. cui adde eundem in l. j. in fi. ff. de excep. ⁊ in l. ſi mater. in fi. j. de reb. dub. ⁊ in l. qui duos. §. j. eo. titu.

¶ **Si non extiterunt.** Intelligo ꝑꝑ magiſtratum. §. j. eo. ti.

§. Eſt autem. Vide in verb. iam ⁊c. ⁊ dico ꝙ text. facit ꝯ gl. que eſt paupertas. ſ. eo.

LEX XVIII.

Si quis inter tres.

§. Si quis creabitur. Ego allegaui vobis iſtum §. qḋ pr̄ p̄t conſentire filio recipienti dotem ſe obligare, vt dixi vobis in §. tranſgrediamur. Sed eſt ne verꝫ ꝙ tutoꝛ q non eſt diues

a ſicut pupillus a non poſſit adminiſtrare: ⁊ dico iſtud, ꝙ ſi eſt datus ex inq̄ſitione, ⁊ valde idoneus, non hꝫ fideiuſſoꝛem: ⁊ tunc non p̄t ſolus adminiſtrare, ſed cum adiuncto ſic: vt hic. Si vero non habeat idoneas facultates: ſꝫ dedit idoneos fideiuſſoꝛes: tunc p̄t adminiſtrare ſine adiuncto. l. j. C. de cur. fur. ⁊ l. de creationibus. C. de epiſ. aud. ⁊ tene menti iſtud. Et adde hic in glo. tua, in l. paupertas. ⁊ ſ. eo. tit.

ADDITIO.

a THO. ¶ Pupillus. Vide Bar. in l. ſi impuberi. ſ. de tu. ⁊ cura. da. ab his.

Alia lectura.

¶ **Nota** Iſtum caſum. ⁊ gl. in verb. elementis. qūo compellantur, ⁊ dic vt in glo. Et no. q alicui iuriſdi-

a ctionem denegari nihil eſt aliud dicere, a quam ꝙ impune offendatur. vt l. j. §. quod autem.

ADDITIO.

a ALEX. LOS. ¶ Offendatur. Aliqui codices hn̄t quam q impuniꝫ offendatur. vtraq; lec. ſtare p̄t. Aduerte quoq; ꝙ Bar. non adducit rub. ſub qua poſita eſt. l. j. §. quod aūt. puto ꝙ voluerit allegare tex. in §. ait pꝛetoꝛ. quē gl. adducit hic, q2 in diſcurſu pandectaꝝ non reperi aliquem. §. qḋ aūt, q facit ad rem.

LEX XIX.

Caius.

¶ Ep. de l. iuriſperitos. §. vlti. j. e. Solu. Iac. de Are. ⁊ Dy. Dicit Dy. tu potes intelligere hic, confirmatus fuerit, ⁊c. de confirmando tractatum. d. l. iuriſperitos. in fi. j. eo. ⁊ Iac. de Are. ḋt aliud: q2 aut confirmatur volens, ⁊ non poteſt ſe excuſare. Aut confirmatur inuitus, ⁊ poteſt ſe excuſare. l. ſpadonem. §. j. E. eo. tit.

LEX XX.

Non tantum.

Hic vr̄ caſus de q. qm̄ dicatur pupillus pꝛoximus pubertati. Et vr̄ ꝙ qm̄ eſt pꝛope pubertatem ꝑ ſex menſes, ⁊c. gl. noſtre dn̄t aliter in l. j. j. de noua. ⁊ Inſt. de inſtipu. §. quod dicimus. ⁊ l. pupillum. j. de regu. iur. ⁊ hic dr̄ eſſe pꝛoximus quantum ad excuſationem. ⁊ ſic teneas iſtam legem in caſu ſuo: in alijs tene gl.

1 ☞ Priuilegium pauꝑtatis ꝑdatur diuitijs ſuꝑuenientibus.

2 Prope dr̄ eſſe id quod eſt pꝛope ſex menſes.

1 **§. Eos qui.** Hunc §. allegat Iac. de Are. ꝙ priuilegium† pauꝑtatis ꝑditur ſuꝑuenientibus diuitijs. facit l. ſemper. §. negociatoꝛes. de iure immun. ⁊ l. his oneribus. §. actio. de vac. mune. ¶ No. ex prin. huius legis q

2 pꝛope† dicitur aliquid, quando eſt pꝛope per ſex menſes, quicquid gl. no. in l. j. de noua.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

LEX XXI.

a BEllo amiſſi. [a] Iſta eſt bona lex,⁊ pulchra: ⁊ Dy.inducit in arg. ad qōnē,ſtatuto cauetur qđ de equis dēat fieri emendatio ſtipendiarijs in bello:⁊ inuenitur vnus equus qui ꝑcuſſus eſt in bello,⁊ moritur in ciuitate:an debeat emendari:⁊ vr̄ quod non:vt hic.In ꝯ͛rm̄ vr̄ ĩ.de incen.rui.⁊ nau.l.j.§.ex incendio.⁊ l.huic ſcripture.ſ.ad leg.aquil.⁊ Dy.dt qđ ſtatuta nō debent extendi:⁊ ideo tunc intelligatur de his qui moriuntur in bello. Sed neſcio quō iſta lex faciat ꝯ͛, q2 ſi ob illud vulnus moritur.tunc dr̄ mortuus in bello.l.ait lex.⁊ d.l.huic ſcripture.ſ.ad leg.aquil.⁊ arg.l.damni infecti ſtiplo.§.emptor. verſ. Sabini.ĩ.de dam.infect.Et qñ tu accuſares ꝙ talis occidit talem,⁊c.ſemper ponas locum vulneris non vbi exiuit anima:q2 bellum ⁊ vulnus fuerunt cā proxima vt moreretur:ſecus ſi alia cā ſuperuenit,que abſtulerit ſibi vitam.

ADDITIO.

a ¶ Bello amiſſi.Vide Pet.de Anch.alle.Bar.hic conſ.clxxxj. ſubtiliter ⁊ plene.

Alia lectura.

1 ☞ Statutum dictans ꝙ equi in bello mortui emendentur an comprehendat vulneratos in bello,⁊ mortuos in receſſu.

1 ¶ Inducit Dy.in arg.†ad qōnē, ſi ſtatutum huius ciuitatis dicat,equos in bello mortuos debere emendari,an dēant emendari illi qui fuerunt vulnerati in bello,⁊ poſtea redeuntes deceſſerunt:Et vr̄ ꝙ non vt hic,In ꝯ͛rium determinatur per l.j.§.ex incendio.de incend.rui.nauf. ⁊ l.ita vulneratus.ad leg.aquil.Ad hanc legem rñdet Old.in lege iſta agitur de priuilegio dando ꝯ͛ ius cōe,cum ius cōe velit immunitatem haberi pp numerum liberorum eis viuentib. vt l.j.§.j.ſ.eo. Sed ꝯ͛ diſpoſitionem iuris cōis proderit etiam mortuus.non ergo mirum, ſi lex non vult tantum extendere. Puto opinionem Dy.⁊ Oldr.eſſe veram, non tñ ſm eorum rōnem,ſed ſm illud quod teneo,quod ſtatuta non recipiunt interpretationem extenſiuam,lz ꝯ͛rium in hoc teneant.Nam qđ ibi mors trahitur ad aliud tempus hoc eſt per extenſionē.l.huic ſcripture.⁊ l.ait lex.ad leg.aquil.quod verbum improprietatē denotat.l.oſſa.§.fi.ſ.de religioſis,⁊ l.naliter.in prin.de acqui. poſſ.⁊ ibi no.in prin.Sed ſtatutum dt in bello.Si ergo equus vulneratus,⁊ poſtea rediens eſt mortuus,iſtud eſt tantum de fictione,que fictio ⁊ interpretatio extenſiua,in ſtatutis non hz locum ſecundum eos,vt no.in l.j.de verbo.ſignifi.

LEX XXIIII.

a PRopter litem. [a] Iſta eſt bona lex,⁊ habuiſtis ĩ l.athlete. ſ.eo.qđ qñ eſt qō ſtatus ꝓ tunc excuſatur tutela. Et hic vides ꝙ ſi eſt cā omnium bonorum, vel maioris partis excuſatur:⁊ ſic equiparatur cauſe ſtatus. Oppo.C.qui da.tu.poſ.auth.minoris.Azo dixit ꝙ eſt tutor,niſi ipſe recuſet.

b Hugo dicit ꝙ non eſt verū.ꝙ hodie ſit tutor [b] ipſo iure: an eſt, ſed perdat debitum.vide gl.j.hic,que incipit,ſed nec hodie ⁊c. que eſt vera.Iſtam opi.gl.vr̄ tenere opi.Azo.in l.pr̄.in princ. ſ.de proc.Alia gl.eſt in auth.minoris.⁊ tñ ſe firmat.Ray.diſputauit iſtā q.⁊ determinauit ſm opi.Azo.⁊ probat per tex. in auth.debitum.⁊ C.de accuſa.⁊c.vbi non imponitur alia pena:niſi ꝙ admittat.Si enim non eſſet tutor,non incurreret aliā penam:argu.l.ea quidem.

ADDITIONES.

a THOM.¶ Propter litem.Vide Bal.in l.parentes.circa fi. C.de teſt.

b THOM.¶ Quod non ſit tutor,vide gl.in c.j.in verb.ſubſtantiā.de re.ſpo.lib.vj.⁊ Ang.de Are.allegat Bar.hic in §.actionum.Inſti.de acti.

Alia lectura.

¶ Querit Hic gl. an ipſo iure hodie tutor vel curator,qui eſt debitor vel creditor pupilli,nō ſit tutor,an vero debeat ſe excuſare:opinio gl. eſt vera, de qua not. in l.pater.ſ.de procur.⁊ in auth.minoris.C.qui dare tut. poſſ.quam opi.tenet hic Iac.de Are.

§.Licet datus. Hic vr̄ caſus expreſſe ꝯ͛ gl. noſtram in l.nō ſolū.§.j.ſ.eo.tit.

LEX XXXIII.

IVriſperitos. Qđ nō hz limitatū tp̄s intelligitur in ꝑpetuū. h.d.Facio tibi vnam q.⁊ ſcis ꝙ qñ quis conducit,ad modicum tempus indeterminatum , vt mihi placebit,quid vr̄.Et iſta l.facit in arg,ꝙ vbi non eſt tempus determi-

a natum facit in perpetuum. [a] ⁊ tene menti.

ADDITIO.

a THOM.¶ In perpetuum.Vide Bal.in l.pe.C.ſi cer.peta.⁊ Bal.in c.j..in fi.de feu.guardie.⁊ Bar.in l.de pupillo.§.ſi qs ipſi.de ope.no.⁊ Bal.in l.ſolent.§.non vero.de offi.procon.

§.Cum oriundus. Facit ad q.quā dixi me facturū in l.pupillo.de tut.⁊

a cura.dat.Dy. [a] inducit ad q.qñ ſunt duo:vnus laicus,⁊ tenet legib.alter clericus,qualiter cōuenirent.Et ſi eſt cā,que pōt diuidi.diuidetur:ſi non poſſe,erunt ſimul.Item facit ad q.qñ aliquis facit aliquid aliud in confinio.⁊ poſt Dy.qui ponit hic,vide extra de reſcri.c.paſtoralis,⁊ c.cum contingat.

ADDITIO.

a THOM.¶ Dy.Vide in ſimili Bal.in l.ij.C.vbi de crim.agi oport.⁊ vide Bal.in l.j.⁊ ij.C.de offi.conſu.⁊ Bar.in l.precipimus.C.de appellationibus.

Alia lectura.

1 ☞ Predium pupilli ſitū in vna ciuitate ſi venditur,⁊ ipſe hēat alibi domicilium,vtriuſqz iudicis decretum interuenire dz.

1 ¶ Si venditur. †Prediū ſitū in ciuitate iſta,⁊ pupillus hēat domiciliū alibi cōſiliū eſt ꝙ decretū iudicis in cuius territorio ſit prediū,⁊ decretum iudicis originis interuenire debeāt.inducit l.ſi ꝑdiū. C.de pred.minorum.⁊ Ly.l.j.C.de ꝯ͛hen.empt.Tu adde ad qōnem vnum bonū argumentum,qđ eſt in c.paſtoralis.de priuileg.extr.per Inn.ibi not.gl.in §.ſeq.in verb.ne decreto.incip. q.d.⁊ ſignatam,ibi,ſ.eo.l.Caius.⁊ vide quod ibi not.ad quod alleganti iſtum §.⁊ l.ſiue.§.q2 Plautianū.ſ.de lib.agnoſ.vide quod ſcripſi in l.magis puto.§.queri pōt.ĩ.de reb.eorum.

LEX XXXIIII.

SI is qui tres. Primo ponit q.⁊ ſoluit vſqz ad ver.nec me mouet.vbi ſcđa.in qua ponit rñſionē ad tacitā obiectionē vſqz ibi,idē euenire,⁊c.vbi tertia, ĩ qua ponit prioris ſolutionis extēſionē:vſqz ibi:illa quoqz vbi vero ē quarta,in qua ponit quaſdā drias inter tutelā:⁊ illa durat vſqz ad finem.

§.Eum qui. Iſte text.eſt vtilis pp l.ij.ĩ.ad Tertul. ibi,penitus exigit,⁊c. Rō huius §.eſt dolus ⁊ fraus ipſius tutoris qui in eo preſumitur.

LEX XXXV.

NEſennius. Iſtā l.in fi.cū l.ſeq. ego allegaui in l.quid ergo.j.de lega.j.ꝯ͛ diſtinctionem Azo.¶ Alterius no.qđ nō preſumit quis dare,niſi exprimat.C.de cad.tollen.§.ne aūt.⁊ l.libertis quos.§.j.in fin.ĩ.de adi.le.l.labeo.ĩ.de ſuppel.leg. ¶ Vltimo Ia.de Bel.tz ꝙ iſta lex ſit correcta,⁊ ponit in §.his omnibus.auth.de here.⁊ fal.Bar.

LEX XXXVII.

a QVid autem. [a] No.ꝙ remot9 ab offō ꝑdit ſalariū.⁊ facit l.Meuia.ĩ.de aur.⁊ arg.leg.⁊ dixi in ff.in l.diē functo.de offi.aſſeſ. aut in l.ſi vno.§.cū quidā.ſ.loc.⁊ tene menti iſtud.

ADDITIO.

a THOM. Quid autem.Vide Barto.in l.poſt legatum.§.amittere.de his quib.vt indi.

LEX XXXIX.

AMiciſſimos. No.iſtō caſū,⁊ tene eū mēti ita qđ non recedat a te.

Alia lectura.

¶ Gloſ. Tñ vr̄ hic velle ꝙ quāuis tutela dicatur legitima,cura tñ non eſt legitima.Dy.eam reprehēdit,⁊ remittit ad aliam que melius dicit, in l.cum furioſum.C. de cur.furioſ.Illa bene poteſt loqui in curatore furioſi ⁊ prodigi.habuiſtis in l.ſed ⁊ milites.in §.iam vero.in gl.ſ.eod.⁊ in l. ventri.ſ.de curat.⁊ tuto.⁊ dat.ab ijs.vide quod addidi in l.mutum.ĩ.de acquir.hered.

a §.Lucius Titius. [a] No.ꝙ bñficio, quod quis hz a me,ꝯ͛ me non vtit.Simile in l.ſi iudex circumuento.ſ.de mino.ſed ꝯ͛ extraneum me inuito vtitur.l.ſi poteſt.in fin.de bon.poſ.contra tab.⁊ facit ad q.vxoris:an maritus miles,vel doctor habeat neceſſe appellare eam dominam.Et certe non:q2 maius habet beneficium.

ADDITIO.

a THOM. Lucius Titius. Vide Bal. vnum verbum in q. vna. in l. id quod pauperibus. C. de epi. ⁊ cle. ⁊ vide omnino l. plane. eod. ⁊ ibi melius. Item an priuilegio conceſſo alicui caſate, vel generi poſſet vnus ꝯ reliquum priuilegiatum vti, vide Bal. ſ. eo. l. non tantum. §. Ilienſibus.

LEX XL.

Qui teſtamēto. Hic habes ꝙ qs ꝓponit duas exceptiones ꝯrias. ⁊ facit ꝯ Dyn. in c. nullus pluribus. ex. de reg. iur. lib. vj. ⁊ facit ad id, quod dixi in libello appl'onis peto pronunciari nullam: ⁊ ſi qua eſt, ⁊c. l. j. C. qñ prouo. non eſt ne. ⁊ l. Carmalia. j. de iure patro. ⁊ l. quedam. ſ. fam. erc. Item qñ falſum apponitur in ſententia, dicam in l. ſi is ad quem. j. de acqui. hered. ⁊ dixi in l. ſi pretor. §. Marcellus. ſ. de iud.

Alia lectura.

1 ☞ Falſa cauſa an vitiet decretum, in quo imploratur officium iudicis.

a ❡ **Inſertio** Falſe cauſe [a] reddit ſñiam ipſo iure nullaꝫ fauore minoris. h. d. Dy. Vel aliter ſi omittitur cā vera in pronunciatione ⁊ inſeritur falſa, ſñia nō

b tꝫ fauore minoris. h. d. ⁊ eſt valde notabilis [b] lex iſta, quam allego tibi in l. ſi is ad quem. de acqui. here. Sed certe hec lex nō probat iſtud ſummariuꝫ. Sed ideo non vꝫ. q2 poteſt dici error expreſſus, cum ſit lata ꝯ ius. l. ij. C. qñ prouocare non eſt neceſſe tu dic vt in d. l. ſi is ad quem. vt ibi dixi. ❡ Quero an in decre-

1 to, in quo imploratur officium iudicis falſa † cā habeat vitiare, in quo non requiritur tanta cauſe cognitio, ⁊ vr̃ ꝙ non valeat, ꝓbatur in l. cum vero. §. ſubuentum. j. de fideicom. libert. ⁊ l. j. §. hec verba. j. ne vis fiat ei. probat text. cum glo. in l. ⁊ ſi preſes. C. de prediis minor. Nec obſtat quod ſ. dictum eſt, quod dic vt no. in d. l. ⁊ ſi preſes. Ad primum facit l. Fulcinius. §. ſi quis. j. ex quib. cauſ. in poſ. eatur.

ADDITIONES.

a POMA. ❡ Falſe cauſe. Vide Fel. c. ſicut. de re iud. Car. conſ. xxix. de peti. here. Pet. de Anch. conſi. j.

b ALEX. ❡ Valde notabilis. Et dubitauit hic Ray. Cy. ⁊ Bal. an cā nullitatis deſeratur, ⁊ deſerta reddat pariter ſicut appl'onis, exemplum ſi cā appl'onis non fuit proſecuta intra annū vel non fuit appellatum: quo caſu redditur deſerta, an ideꝫ ſit in cā nullitatis. de hoc ſunt op. de quo ēt per Bar. in l. ſi expreſſim. ſ. appel. ꝑ Imo. in c. ſepe. de appel. ꝑ Bal. ⁊ Sal. in l. j. qñ ꝓuo. ⁊ Bal. in c. ſancimus. quo tem. mi. ⁊ in repe. l. tale pactū. §. qui ꝓuocauit. verſ. xiij. q̃ro. ff. de pact. ⁊ Bal. in Spec. de appel. verſ. ſtatutū dt. ⁊ in l. j. in prin. C. de ſenten. ex bre. rec. Gui. in l. ſuū. C. de iu. delib. Pet. de Anc. in cl. j. de do. ⁊ cōtu. Sal. in l. fi. §. illud. C. de temp. app. Aduerte tñ q2 qñ nullitas ſñie ſpāliter reſeruaretur cognoſcenda: tunc non pōt appellari a ſñia: q2 effectus appl'onis eſt reſcindere ipſam ſñiam a qua appellatur. l. j. ff. ad Turp. l. ſi filius. §. fi. de bo. lib. l. ſi cā cognita. C. de tranſa. c. veniens. de iureiu. c. ſepe. de app. ſed id quod non eſt, reſcindi vel ſuſpendi non pōt. l. nā ⁊ ſi ſub conditione. de iniu. ru. ⁊ irri. teſt. c. ad diſſoluendum. de ſpon. impu. ergo ſñia nulla. q̃ non dr̃ eſſe ſñia. l. iiij. §. condemnatum. de re iud. non poteſt ꝑꝑ appellationem reſcindi vel ſuſpendi, vt declarat Bar. in d. l. ſi expreſſim. in iij. q. ⁊ Bal. in l. j. C. de ſent. ex bre. reci. i prin. vide dicta in l. quedam mulier. ff. fam. erci ſ. Adde an appel. deſerta intelligatur deſerta nullitas. Ang. conſi. cclxvj.

LEX XLII.

1 ☞ Impeditus facto aduerſarij proſequi excuſationem, elapſo tempore eum proſequitut.

a **Si cum ipſe.** [a] No. ꝙ vbi qs † ꝑ aduerſa-

1 riū impeditur producere ad finem excuſationem, ⁊ trāſacta ſunt tpa, pōt ſine noua cā ſeu inſtantia ꝓcedere ad excuſationem. ⁊ de iſta

b lege [b] non meminerunt moderni in l. properandum. §. ⁊ ſi quidem. C. de iudiciis. in qōne quam glo. facit, nunquid ſñia ibi lata poſt terminum, ſit ipſo iure nulla [c] Ray. eam allegat in l. ſcire oportet. §. conſequens. ſ. eod.

ADDITIONES.

a P. PAV. P. Si cū ipſe. Cōtrariū tꝫ Ro. cōſ. ccxx. in j. col. de quo ſcripſit ad Bar. in l. ij. vlt. col. ff. de re iud. Itē qd̃ nominatio ſuſpendat, vide Panor. in c. exhibita. de iudi. ⁊ cōſi. lxiiij. vo. ij. vide ad iſtā q. Alex. in l. j. C. ſ. dilat. ⁊ Alex. cōſ. lxxij. vo. iij. in pn.

b ALEX. ❡ Lege. Semꝑ iſte tex. cū ꝓcedēti allegat qd̃ vbicunqꝫ vnus ex delegatis ꝑ ſubterfugia cām ꝓtelat, non currit inſtantia alteri: in quo culpa non eſt. Adde ꝙ hoc aperte ſentit glo. in c. venerabilis. in gl. magna. ibi, dū glo. dt. ꝑꝑ ſubterfugia, ⁊c. de iudi. ⁊ per iſtum tex. dñt Dy. Cy. ⁊ Bal. hic, ꝙ ſi ex forma ſtatuti omnis cā dꝫ determinari intra tres menſes, ⁊ aduerſarius cā teſtium producēdorum, quos dt habere in longinquis partib. petat dilationē, q̃ vltra tres menſes extendatur, ꝙ nō obſtante ſtatuto cā poſt tres menſes erit dicenda. Ad idē eſt tex. in l. pertende. C. de temp. in inte. reſ. ⁊ ibi docto. ⁊ tex. in l. intra vtile. in prin. ff. de mi. ⁊ l. ꝯ maiores. C. de inof. te. ⁊ l. fi. in fi. C. de adul. vbi dt Cy. no. ꝙ ſi cā dꝫ expediri intra certū tp̄s, illud tp̄s non currit impedito ꝑꝑ dilationem aduerſarij. Ideꝫ tꝫ Bal. ⁊ Sal. ⁊ no. Iac. But. ⁊ Bal. in auth. clericus. C. de epi. ⁊ cle. Vñ dicimus ꝙ ſi ſtatutus eſt terminus actori ad probandum, ⁊ in termino actor poſitiones producat, ⁊ ſtatur per reum quo minus poſitionibus rñdeatur, nō currit terminus actori ſtatus, vt no. gl. in cle. ſepe. io verbo, poſt. de ver. ſigni. ꝑ qua Bal. in l. j. C. de iur. cal. ponderat ibi eſſe tex. ⁊ no. ēt Bald. in l. fi. ff. de fer. ⁊ in l. quamdiu. la iij. de acqui. here. ⁊ hic. facit l. quinquenniuꝫ. ff. de adul. ⁊ qd̃ late proſequit̃ Io. An. in Spe. de dila. §. j. ſuper verſi. ſed pone qd̃ cā ſicut in ſimili idem vr̃ dōm ꝙ tpa appl'onis non curant, qñ ſtat ꝑ iudicē ꝙ cām nō ꝓſequitur, iuxta auth. ei qui. de temp. app. ⁊ q̃ ibi dixi, vt no. gl. in auth. de app. §. ad hec ſancimus. ⁊ in l. j. §. dies. ff. qñ app. ſit. ⁊ in auth. vt ſponſalit. larg. §. hic quoqꝫ. ⁊ in gl. in l. ſed ⁊ ſi ꝑ pretorē. in prin. ff. qui. ex cau. ma. ⁊ in l. fi. ⁊ ibi mod. ff. de re iud. vel ſaltē qñ facto iudicis nō expedit̃ cā appl'onis, dꝫ pars reſtitui in integrū aduerſus curſum fataliū, vt no. gl. in auth. ſi appl'one. ⁊ ibi Bart. C. de temp. ap. ⁊ gl. in d. §. hoc quoqꝫ. ⁊ gl. ⁊ do. in d. auth. ei qui. ⁊ gl. ⁊ doc. in c. ex rōne de ap. ⁊ gl. in l. arbitrio. §. dolo ff. de do. Arch. poſt gl. ij. q. vj. anteriorꝫ. ⁊ do. de Ro. ſuo conſ. xcix. Sed an iſta procedant, vide in d. auth. ei qui.

❡ Adde Ro. conſi. c. ⁊ conſi. ccxxv. cum ſe. ⁊ conſi. ccccxxj.

c POMA. ❡ Ipſo iure nulla. Vide Pan. cōſ. xvj. in j. col. ij. vo. Barb. conſ. lxvij. ij. vol.

LEX XLIII.

Adminiſtrantes. Que eſt rō, q̃ comites militū hñt excuſationē, Reſp. q2 ſine eis agere nō pñt. idē in vxore militis, ⁊ tribuno ⁊ medico: q̃ tñ ꝑſone nō ſunt de numero militum. de medico ꝓbat tex. in l. abeſſe. ſ. ex quibus cauſis maiores.

LEX LVII.

Cum ex oratione. Allegaui iſtā legeꝫ, ſcitis qd̃ libertus, q impetrauit ius aureorꝫ annulorꝫ non eſt vere liber, ſed ficte: hic tñ vtit̃ eodem iure quo ingenuus: q̃ro an ſtatutū porrigatur ad caſum qui ſub eo cōprehenditur de fictione tm̃, ⁊ ſꝫm veritatem non comprehenditur ⁊ hic vr̃ caſus quod ſic: tñ dixi ꝯrium per l. iij. §. hec verba. ſ. de neg. geſt. ⁊ ſcripſi in l. omnes populi. ſ. de iuſti. ⁊ iur.

LEX XLVIII.

Titius filiis meis. Dictio quoad nō inducit conditionē extinctiuaꝫ, ſed magis dilationē niſi aliud ſit expreſſum. h. d. vſqꝫ ad §. j. Et habes hic ꝙ dictio quoad non inducit conditionem extinctiuā, niſi aliud ſi expreſſum. In ꝯriū eſt caſus in l. iiij. ſ. de ſeruitut. cogitabis in hoc, ⁊ dic vobis in mā de condi. ⁊ eſt caſus in ꝯrium in l. ambiguitatem. C. de vſufr. ⁊ dicā in l. j. j. de condi. ⁊ demō. Item no. ꝙ fallit ex tpe ꝯ l. nemo pōt. ſ. de leg. j. dic vt ibi dixi. ❡ Vltimo Old. inducit l. iſtam in arg. ad q. promiſiſti per iurm̃ nō recedere de ciuitate iſta. ⁊ ego dedi tibi licentiam ſemel: an poſtea reincidas in penam obl'onis. Et Oldr. dicit ꝙ ſic, per iſtam l. ⁊ diſputauit Old. ſol. habeo hic in libro, qui vult eam accipiat ſibi. ❡ Vlterius nos habemus hic in ciuitate iſta ſtatutum, ꝙ filia femina non ſuccedat quouſqꝫ ſuperſunt maſculi: maſculi ſunt mortui venit filia, ⁊ vult ſuccedere, an poſſit? Et iſta lex facit ꝙ nō: q2 non ceſſat impedimentum ꝑꝑ maſculos mortuos. Non determino, ſed dico in argu. ꝙ iſta eſt profunda qō: tñ rogo vos ꝙ teneatis bene menti legem iſtam.

Alia lectura.

❡ **Iſta** Lex eſt valde notabilis, ⁊ miror qd̃ Inn. q dt hoc tractauit nō facit mētionē de hac lege, in eo qd̃ not. per eum in c. cum bone. extr. de etat. ⁊ qualit. in medio.

§. **Si tanta.** Iac. de Are. dū dicit, ne impoſſibile, ⁊c. No. ꝙ famulus vel vaſallus nō tenetur ad aliquid impoſſibile.

LEX. XLIX.

a **Q**ui in collegio. a Facit iſte tex. q̄ qñ aliquib. hominibus
collegij concedit immunitas aliqua, intelligitur eis
eſſe conceſſa qui per ſe artem exercent, non alijs. ſ a-
cit l. ſemper. §. licet. ff. de iure immunitatis.

ADDITIO.

a POMA. ¶ Qui in collegio. Uide Alex. in l. diem functo. ff. de
offi. aſſeſſor.

Lectura Nicolai de Neapoli.

¶ **Super.** Rubr. dic, & cōtinua ad p̄cedētia ſic ſ. dixi
q̄ & a qb. tutores poſſint cōſtitui: verū q2
cōſtituti excuſantur interdū. iō ponit hunc ti. & iſtaz mām, vide
in practica in Spe. de tutore. §. ſi autem. ver. tutor autem.

LEX I.

1 ☞ Juriſconſulti debent humiliter loqui.
2 Nobiles ad ignobilium obſequia coarctantur, ob penuriam p
ſonarum, & contra.

Herennius. Hāc l. diuide in tres par
tes. In prima ponit com
mēdationē tractatus, quē de Greco in Latinum
intendit trāſferre. In ſcda ponit modū quē intē
dit ſeruare in pſecutione tranſlationis. In ter
tia aggreditur opus ſuum. Scda ibi, faciā. Ter
tia ibi, dōm. vſq3 ad §. nō pōt. h. d. Tutor vel curator liberto da
ri, niſi in ſubſidium ingenuus phibetur: datus autem ſe excu
ſare dz, alias ad rōnum redditionem ſe obligat: libertus vero
non pōt ſe a dicto onere excuſare. Hoc dicit principium huius
legis. Habes duas lectu. ſecunda eſt vera, ſm Ray. & dicam in
verb. in Grecoꝝ. vbi expediam primam gl. Ibi, tibi, ſ. Ignatio
1 dextro. Ibi faciam, no. † iuriſconſultum hic humiliter locutū.
Ibi, de his. ſ. de excuſ. tut. & curat. Ibi, in Grecoꝝ gl. j. exponit
duob. modis. ſ. ſecundam tz Dy. vt videbitis ſtatim in apoſtil-
la ſequenti: & eam ſequitur tertia gl. Et gl. q̄ incipit, latina: & di
ctum eſt ſ. in prin. ibi, voce. id eſt, ex Greca lingua in latinū, ſm
Dy. Ibi, verba, ſubaudi apponam, & dicam in Greco. Ibi, Gre
coꝝ. ſ. originaliū. Ibi, dōm, hic incipias caſum tu inuenis. Ibi,
curatores. neq3 obſtat de tutelis. l. pronus. vt dt ſe dixiſſe Ray.
2 in gl. ibi. Sol. qd ibi in p̄rono. hic in alio. Ibi, penuria, † not. q̄
pp penuriam perſonarum nobiles interdum ad ignobilium ob
ſequia coarctantur: ſic eē ignobiles, & infames ad dignitatū ob
ſequia pp penuriam perſonarum admittūtur, vt j. de decurio.
l. gn̄aliter. §. ſpurios. & l. eos. & de mu. & hono. l. honor. ſm Jac.
de Are. & de hoc hr̄ per Pet. C. qui & aduer. quos. l. j. Ibi, ſi au
tē dabitur. ſ. a preſide tutor, vel curator ingenuus libertino, cū
potuit dari libertinus ex eodem loco propterea hunc verſ. me
lius iunges. ſ. ver. libertinis pupillis. omiſſo ver. libertinis cū
quem leges poſt eum. Gl. opponit duob. modis, & q̄rit de vna
q. Primo opp. de l. cum ex oratione. j. e. & ſolue, vt in gl. Dic q̄
ibi tanquam ingenui habebantur. vt C. de iur. aur. annu. & ff. e.
3 ti. p totū. Itē opp. † q̄ gl. j. male dt, q̄ leges fuerunt trāſlate de
greco in latinum. Sed z, imo vr̄ q̄ non, vt Inſti. de iure natu. §.
& non inelegāter. Sol. vt in gl. De hoc vtrū leges fuerint in La
tino prius, quam in Greco, dic vt no. ſ. de ori. iur. l. ij. §. j. in p̄n.
& per Ray. in cōſtitu. digeſto. in prin. & plenius per gl. in auth.
de nō alie. §. nos igitur. in verſ. alienationis. Querit gl. qñ iſte
ingenuus erit datus, nunquid erit tutor de facto, vel de iure?
Rñ. q̄ de iure, q2 dari pōt, ſed hz ſe excuſare, vt pz. j. eo. l. cuz ex
oratione. ſm Ray. Nam verum eſt q̄ poteſt dari, ſed excuſatio
nem hz. Nico. de Neapoli.

1 ☞ Adminiſtrationis ratio a tutore non exigitur tutela durāte.
Procurator etiam durante mandato cogitur reddere rōnem.
2 Tutor an ſit dominus pupilli.

Non poteſt. Ibi, curator gn̄alis, ſpālis ſic, vt not.
Spe. de curatore. §. vt autem. ver. ſ;
nunqd. Gl. opponit trib. mod. Primo de l. ampliſſimi. & l. lz. C.
eo. tit. Sol. vt in gl. Scdo opp. de interro. act. per totū. Itē op.
gl. de l. maritus. C. de procu. Sol. gl. & rōnē aſſignat gl. in l. ma
ritus. C. q dari tu. & Inſt. eo. tit. §. fi. q2 pp affectionē remittim9
rōnē iſti curatori. Dic, ſz certe eadē rō hz locū in pcuratore, q2
mulier pp affectionē, ſibi redditionē rōis remitteret: quare dn̄t
aliq q̄ maius piculū eſt in curatore, & tutore, quā ſit in pcura-
1 tore, q2 a † tutore nō p̄t exigi rō tutela durāte, vt j. de tu. & ra.
diſt. l. niſi. & C. de admi. tu. l. rōnes: a pcuratore vero pōt exigi
qñcunq3, vt pz in l. q pprio. §. fi. de pc. Sz hec rō tangit tm̄ tuto
rē. cū a curatore poſſint exigi rōnes cura durāte, vt pz in l. ij. & l.
rōes. C. de adm. tu. Quare dn̄t alij q̄ rō eſt, q2 magis timet adul
2 tus curatorē ſuū, quā timeat dn̄s pcuratorē: q2 † curator dn̄s
eſt adulti. l. q fundū. §. ſi tutor. j. p emp. l. interdū. §. q tutelā. de
furt. dum ille leges loquunt in tutore, & nō in curatore, de quo
nō inuenies, lz p hoc alleget. j. q̄ vi aut clā. l. is qui in puteum.
§. ſi tutoris. & in auth. & ij. q obli. ſe habere phib. res mino. §. j.
De tutore autē nō eſt aliqd dubiū: q2 tutor nō pōt dari pupillo,
ita q̄ ſit maritus ſuus, q2 nō pōt pupilla matrimonium zhere:
vt Inſti. de nup. in prin. & ideo dic, q̄ rō eſt, q2 reuocatio pcura
toris pēdet ex mero, & libero arbitrio ipſius dn̄i, vt Inſti. mād.
§. recte. Sz tutoris, vel curatoris officium nō finitur niſi certis
modis, vt Inſt. quib. mod. tut. finitur per totum. Quare, &c. lz
aliqñ tutor reuocetur, reuocatur cum nota exiſtimationis, & fi-
dei. vt ſ. ti. proxi. & ſic ſcādalum oriretur in matrimonio, qd eſſe
nō dz ar. C. ne fideiuſ. do. den. l. ij. & hec verba ſunt Eld. lz Ray.
attribuat ſibi in d. l. marit9. De hoc ēt dixi Inſti. eo. ti. §. fi. & de
hoc habes in ſpe. eo. tit. d. §. ſed nunquid vir. Nico. de Neapo.

LEX II.

1 ☞ Excuſationis cauſa tutele non delegatur.
2 Excuſandi quem a tutela cur requiruntur ſeptuaginta anni: &
tn̄ ad excuſationem muneris publici vtilitate & authoritate ſuf
ficiunt quinquaginta.
Septuagenarius excuſatur a teſtimonio.
4 Etas quomodo probetur legitime.
5 Mater in probanda etate admittitur, lz minus probet.
6 Plena probatio, an fiat ex natalibus ſolis.
Preſumptio in his q̄ zſonat veritati, ſiue nature, plene pbat.
7 Judicium quid ſit.
Teſtibus familiaribus pluribus deponētibus, ſequitur plena
probatio.
8 Preſumptiones due quando faciunt plenam probationem.
9 Fama & vnus teſtis faciunt plenam probationem.
10 Prelatus electus ſi erat xxiiij. anno. & ante confirmationem
cauſa pendente eſt effectus vigintiquinq3, an poſſit confirmari.

a **E**xcuſantur. a Etas ſeptuaginta annoꝝ, p
bata legitime, a tpe creatio-
nis perfectā tribuit excuſationē a tutela, vel cura, te-
1 ſtamentaria vel datiua. h. d. Ibi, excuſant. † q̄ cā de-
legari nō pōt. j. eod. l. ſcire opz. §. opz. lz pductio teſtium poſſit
delegari, vt ibi no. in gl. in verb. tribunal. & eā perpetuo teneas
cordi. Ibi legitimus, ſ. alijs ab inſtris. ¶ Gl. opp. trib. mod. &
q̄rit de quatuor qōnib. Primo opp. glo. de l. fi. C. q eta. li. x. Et
2 rn̄det gl. ¶ † Sz q̄ro. q̄ eſt rō, q̄ alias excuſatione muneris pu-
blici authoritate & vtilitate, ſufficiunt lv. anni. vt d. l. fi. ſz ad ex-
cuſationem muneris publici authoritate & vtilitate priuati, re
quirunt ſeptuaginta, vt hic dt Pe. & Inſti. eo. ti. §. itē maior. q2
3 illi incumbit mai9 on9, quā iſti. Et inducit † Pet. in arg. leges q̄
dn̄t excuſeri ſenē a teſtimonio. l. inuiti. ſ. d teſt. ¶ Qualr ſenex
intelligat: Et dic, q̄ ſenex intelligit illi q eſt lxx. annoꝝ cum in-
cumbit ſibi on9 paucū. ſ. in vno negotio, ſicut in tutore. De hoc
no. C. de his q nō imple. ſtipē. l. ij. lib. x. Sz gl. circa hoc, qualr
q9 dicat ſenex aliquātulum variat. De hoc aliqualiter tangit,
j. & p Ly. in l. ſi infanti. C. de iure deliber. & dicā j. ad l. Falcid.
in l. hereditatum. Sz quo ad reddēdum teſtimonium, qd requi
ratur etas ſeptuaginta annoꝝ, ſicut quo ad excuſationē, tu ha-
bes gl. in d. l. inuiti. ¶ Opp. gl. de l. ſi nemo. in fi. Dic vt in l. ij.
ſ. de teſtam. tu. & l. iij. & gl. refert. ¶ Item opp. de l. iij. §. q̄ri pōt
prox. Et rn̄deo, vt in gl. Rōnem diuerſitatis dixi, Inſti. q da-
ri tuto. poſſ. §. ad certum. & de Attyl. tut. in prin. & dixi ſ. de tu.
l. mutuo. §. j. ¶ Querit gl. qñ iuſpicim9 tps adite hereditatis:
Et rn̄. vt gl. dt, & hec gl. ſm Ray. eſt plana in neceſſario inſtitu-
to, cum tunc inter aditionem, & mortem, nullum ſit medium. l. ſi
poſt mortem. j. de l. j. Hugo dicit notanter, q̄ tutoris datio pro
cedit ſi ponis ipſum factum hrdē poſt mortē ſine aliquo medio
non aliter, ſm Dy. ſed hoc non pōt eſſe quin ſit aliquod tempus
medium, cum viuentis hereditas adiri nō poſſit, vt j. de acqui.
heredi. l. neminem. ſed demum opz. q̄ adeant poſt mortem, & ſic
inter aditionem & mortem opz quod ſit aliquod medium, etiaz
4 quantum ad oculum. l. qui filio. §. fi. j. de hered. inſti. ¶ † Que-
rit gl. que poſſunt eſſe legitime probationes in etate: Et rn̄de
vt gl. Et no. q̄ etas poteſt probari per teſtes & inſtrumenta, ſi-
milē gl. habetis in l. ij. §. feminas. C. de his qui ve. ea. impet. ſ.
de pbation. l. etiam matris. & gl. no. contrarium. C. ſi minor ſe

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

maior. dixe. in l. ſi alterius. que gl. eſt falſa, vt ibi p Ray. ſ. ipſe Ray. tз ꝯtrarium in l. ſi. C. de his q ven. etat. impetra. ꝛ male, vt dixi in auth. qui. mo. na. effi. legi. §. j. de hoc in Spe. de proba. §. probare aũt. ver. nam qualitas. De hoc dt Ray. ſe dixiſſe in l. cum te. de proba. ꝛ in l. ſi minorem. de in integ. reſt. ꝛ dt hic in text.
5 ſuo, de quo nihil ibi dt, ſed dixit in d. l. ſi alterius. ¶ † Itez qrit gl. nunqd poſſit mater admitti pro teſte in probatione etatis: Et rñdeo vt in gl. Dic ꝙ veruз eſt, tñ non facit probationẽ, quã facit alius teſtis, vt no. in d. l. ẽt matris. ¶ Querit glo. de qõne
6 vulgari, † vtrum ex iſtis natalib. fiat probatio plena Glo. dt qd non. Dic, ꝛ ſm hoc ꝙ dt, aut ex aliis, ꝛc. non ponas diſiunctiue, ſed copulatiue, aut pro ꝛ. Vel dicas ꝙ ponatur proprie, vt ex ſolis natalibus fiat plena probatio. Et eſt rõ, qꝛ preſumptio facit plenam probationem in his, que ſunt conſona veritati, ſiue nature, vt no. ſ. de teſt. l. iij. §. j. ſm Jac. de Aret. ꝛ ſm nãm eſt vt quiſqз minor fiat maior. l. iiij. C. de in integ. reſti. Et ſm Cld. rñdeo ad gl. ꝛ ſequitur in gl. qd due preſumptiones faciunt plenã probationem cum aliis indiciis. ¶ Ad declarationem huius gl.
7 quam totus mundus allegat, ego † qro quid eſt indicium: Gl. in l. cum probatio. de probat. tз quod indicium ſit minus quaз ſemiplena probatio. Gl. vr ſentire ꝯtrarium j. de qõnibus. l. maritus. coniungendo gl. l. j. de teſtibus. que dicit quod indiciuз fit per teſtem familiarem: ꝛ proſunt iſta indicia, quod ſi eſſent plures teſtes, familiares deponentes, iudex ſequendo ipſorum dictum debeat ferre ſñiam, ita quod ex plurib. indiciis ſequatur plena probatio, vt in gl. in l. iij. §. eiuſdem. de teſti. quam teneas cordi, qꝛ non inuenitur alibi, ſm Ray. in d. l. j. ¶ Viſo quid ſit indicium, ꝛ quid operentur indicia, videamus an glo. noſtra ſit
8 vera, q dt † ꝙ due preſumptiones non inducunt plenam probationem, abſqз aliis indiciis: Dy. dicit ꝙ gl. eſt vera in criminalibus, in quib. iudex dз habere maximum temperamentum, vt C. de probat. l. ſciant. Et C. de pen. l. qui ſñiam. ¶ In ciuilib. due ſemiplene probationes facerent plenam ſine indiciis, arg. eius quod no. in l. iij. §. eiuſdem. verſ. ſicut non ſemper de teſti. cum hoc concordat Bern. ex de teſti. c. veniens. ¶ Cõtra opi. Dy. opp. de l. ſpadonem. §. qui iura. j. eo. ꝛ de eo quod not. C. q nume. tut. l. j. Due ergo ſemiplene probationes diuerſi gñis, non debent facere probationem plenam: ſicut due excuſationes diuerſi gñis, non faciunt vnam plenam. Sol. ſm Dy. ibi eſt ſpãle fauore pupillorum. vel dicas ꝙ due ſemiplene faciunt vnam plenam. Sed iſta gl. non dt, ꝙ abſqз aliis indiciis non faciunt, ꝛ ſic non diſcordat. Sed hoc non eſt tueri Dy. qui dicit, ꝙ in ciuilibus ſufficiunt tñ due ſemiplene. Dicit Ray. ꝙ in criminalib. Dy. bene dicit, ſed in ciuilib. non, in probationib. diuerſi gñis: in probationib. vero eiuſdem gñis ſecus, per §. qui iura. preallega. ꝛ §. fi. j. eo. ꝛ ibi no. Rõ eſt, qꝛ in ſimilib. facilior eſt trãſitus, ꝛ coniunctio. l. ſi vnus. §. pactus. de pact. ꝛ l. in rem. §. item quecunqз. de rei vendica. ꝛ de accepti. l. an inutilis. §. acceptũ. ꝛ qd
9 ibi no. ꝛ ita dt Ray. ſe conſuluiſſe de facto. ſ. qd fama † ꝛ vnus teſtis faciunt vnam plenam probationem ẽt in ciuilib. Et de hoc allegat ipſe quod no. ꝛ quod ibi dicit. C. de probationib. l. proprietatis. ꝛ de qõ. l. fi. ꝛ de iureiu. l. in bonefidei. in quib. nõ reperies vltra quam hic dixerat. De hoc habes. in Spe. de nato. crim. §. fama. ꝛ verſ. fama. ꝛ verſ. ſequenti, lз Ray. dicat Dy. male loqui in probationib. diuerſi gñis, tñ ſalua reuerentia, prout refert Oldr. illa fuerunt verba Dy. ſ. quod illud quod dixerat in ciuilib. ſufficere duas ſemiplenas probationes, dз intelligi in probationib. eiuſdem gñis, ſecus in probationib. diuerſorum gñum, argumento dicti §. qui iura. ꝛ l. j. de vacatio. mu. quod tñ damnat Oldra. ꝛ ſic reſtat eſſe damnatam opinionem Rayn. Unus enim teſtis facit ſemiplenam probationem: vt no. in l. iij. C. de reb. creditis. ꝛ ad hoc allegat. l. Theopompus. de dote p leg. ꝛ tñ ibi ſunt duo teſtes, qui ſunt probationes non ſoluз eiuſdem gñis, ſed eiuſdem ſpeciei. ¶ Sed non probant ſi ſunt ſingulares in dictis eorum, vt no. gl. in d. l. j. C. qui nume. tu. probatur per c. bone memorie. ex de electionib. Non obſt. gl. qꝛ nõ loquitur in ſemiplenis probationib. ſed de duab. preſumptionib. inter que eſt magna dria, cum preſumptio ſit quid probabile: ꝛ cum ipſa probatur dз plene probari, ꝛ ea plene probata probat aliquid ſemiplene vt eſt in fama, ꝛ fuga rei, ꝛ in aliis de quib. no. in d. l. iij. de reb. cred. Sed ſemiplena probatio eſt qd ſemiplene probans cum ſit quidam modus probandi. Et ſemiplena probatio eſt, vt vnus teſtis ꝛ ſcriptura priuata, ꝛ ſimiles non aũt probat per aliquod aliud extrinſecus a ſeipſo ſз Cld. In ſemiplenis ergo probationib. non poſſet procedere: qꝛ aut non eſſent ſingulares in dictis eorum, ꝛ tunc plene probarent, l. vbi numerus. ſ. de teſtib. Si ſunt ſingulares, repelluntur tanquã varii, vt vr dici in d. l. j. ꝛ ſic ex quo requirimus ſemiplenas probationes eiuſdeз gñis, in eis põt procedere. Teneas tñ iſtã
10 gl. menti perpetuo, qꝛ eam allegat totus mũdus. ¶ † Ultimo iſta litera preſtat arg. ad qõnẽ de prelato electo, qui tpe electionis erat xxiiij. anno. Et pendente cã fuit effectus xxv. anno. ante confirmationem, ꝙ non debeat confirmari, cum dẽat tps electionis inſpici. ꝛ in epo requiritur tps. xxxv. annorum. vt C. de epi. ꝛ cle. l. nulli. ꝛ auth. preſbyteros. ꝛ pro hoc facit §. numerũ. j. ea. l. facit l. debitor. in prin. j. de le. ij. melius. j. eo l. tutor petitus. in prin. ꝛ quod ibi no. ꝛ de hoc arg. habes p Rayn. j. ea. l. ꝛ per hoc alle. ipſe. l. optio. j. de optio. le. ꝛ ex de electio. c. cũ in cunctis, ꝛ hoc arg. eſt hic ſm Jac. de Are. Sed ꝯ hanc determinationem facit l. ſi is qui tres. j. eo. in prin. vbi ſi nominatus ad tutelam excuſatur a principio. ꝛ poſtea intra tpa legitima, excuſatio legitima deſiit ſibi competere ex aliqua ſuperueniẽti cã, perinde eſt, ac ſi nunquam ipſi competiiſſet. Sol. Illud fauore pupillorum. Facit l. ſi duas. in prin. j. eo. ꝛ quod ibi no. Ad hoc facit l. cum ex oratione. ꝛ l. plane. ꝛ l. ſi cũ ipſe. j. eo. tit. Contra iſtam determinationem obſtat l. milites. j. in fi. de re milit. Cogitabitis ad iſtud ꝯtrarium, qꝛ difficile. Nico. de Neapoli.

ADDITIONES.

a ALEX. ¶ Excuſantur. In §. j. in gl. in ver. legitimis. ſemp alle. iſta gl. ꝙ vbi cõcurrũt plures preſumptiones operãtur effecti plene probationis. ꝛ iſtam gl. refert ſin. Bal. in ru. C. de pbat. adde gl. in c. cum cãm. de probat. gl. in l. iij. §. eiuſdẽ. de teſti. gl. in l. inſtrã. C. de pb. gl. in accedens. el. ij. vt lit. non cõte. ꝛ in c. ſi dilectus. de ſuc. ab inteſt. bl. in c. illud. de preſum. glo. in c. cum Bertoldus. de re iud. Bart. in l. j. §. idem ꝛ ornelio. de queſt. ꝛ in l. admonendi. de iureiu. ꝛ in l. ſpadonẽ. §. q iura multa. j. eo. ꝛ in l. recipiuntur. ad Sylla. ꝛ in l. indicia. C. de rei ven. ꝛ pulchre dicebat Bal. in rub. de cõtro. inueſt. ꝙ iudex ex variis animi motib. ꝛ diuerſis ſuggeſtib. partiũ, teſtiũ, ꝛ inſtrorum deuenit ad vnum cõceptũ finalẽ mẽtis non indigẽtem alio adminiculo. Pro quo adduco c. cum ad ſedẽ. de reſti. ſpo. ꝛ c. in nra. ꝛ c. preterea. de teſtib. ꝛ qd voluit idẽ Bal. in l. ſciant. C. de pbat. ꝛ in l. j. C. qui nu. tu. ꝛ in l. iij. C. ad l. Juli. ma. ꝛ in d. c. cũ cãm. ꝛ plene per Pet. de Anch. conſ. cclxv. alias. ccxl. ꝛ per Abb. in d. l. inſtrumenta. ꝛ vide Bar. in d. l. admonendi. ſ. de iureiur.

1 ¶ Filii capti ab hoſtibus, partibus non proſunt.

§. Remittit.

Perfectus numerus filiorum legitimorum ꝛ naturaliũ ſuperſtitũ. excuſationẽ tutele preſtat ꝛ in hoc cõputant nepotes q ſuperſunt ex premortuis filiis: plurib. tñ ex vno patre relictis loco illius cõputãdis. h. d. vſqз ad §. amplius. Ibi in ptãte, nec obſt. l. tria onera. j. eo. vt ibi dicã. Gl. opp. trib. modis. Primo opp. de prin. Inſti. ... tit. Et rñde vt in gl. ¶ Itẽ opp. de §. ſed hodie. Inſti. de ad...
2 Et rñde vt in gl. ¶ Itẽ opp. de l. ij. C. qui nu. libe. lib. ẋ. Et rñde vt in gl. ¶ † Ex quo not. vnum valde no. ꝙ filii, qui ſunt capti ab hoſtib. nõ pñt patri qrere ſeu non proſunt patri, quem caſum eſſet difficele reperire alibi, ꝛ eſt multum notabilis. Item opp. de l. bello. j. eo. rñde vt in gl. Nico. de Neapol.

1 ¶ Statuto ſtante quod pro quolibet lupo, quem quis capit, habeat decem, ſi cepit lupam pregnantem, vel cum catulis, an debeat habere decem pro quolibet.

§. Qui autem.

Iſte §. eſt breuis, ꝛ nõ eget ſummario, qꝛ eũ ſummaui ſ. Ibi reliquis ciuilib. Gl. exponit hãc literã duob. modis, ꝛ vtraqз bona. Oppo. gl. de l. ij. C. de in integ. reſt. mi. Et rñde vt in gl. Querit gl. qñ prodeſſet is, qui eſt in ventre. ꝙ habeatur perinde, ac ſi eſſet natus. Et rñde vt in gl. Nec ob. j. de lib. ꝛ poſth. l. ſi a primo. ꝛ de inin. rup. ꝛ irri. teſt. l. iij. in prin. vbi tractatur de commodo eius qui eſt in ventre, tñ non hr pro nato, qꝛ illud ſpãle fauore alimentorum ꝛ teſtamentorum, vt no. in gl. dictarum legum, que ſunt no. Ultimo iſte. §. facit ad q. no. per Gul. ſ. de ſta. ho. l. qui
1' in vtero, ſ. ꝙ † ſi eſt poſitũ bãnũ. ꝙ p quolibet lupo, quẽ qs ceperit. dз hẽre decẽ: ꝙ ſi aliqs capit lupã q hз lupos in vẽtre, quod dẽat hẽre tm decẽ, qꝛ quod eſt in vẽtre hr pro nato, eſt verũ quo ad cõmodũ ſuum, non quantum ad cõmodum aliorum. Facit id quod dicam j. de ope. liber. l. qui libertinus. §. penul.

1 Appellatione liberorum an contineantur nepotes.
2 Filii quatuor an in prouinciis in quibus viget ius Italie ſufficiant ad excuſationem, ſicut in Italia.

§. Non ſolum.

Iſtum §. ẽt ſummaui ibi. extẽdit.
1 ¶ † Not. quod appl'one liberorum continentur nepotes, Nec obſtat ſ. de teſta. tut. l. quod ſi nepotes, ꝛ j. eodem. l. ſed ꝛ milites, in principio, qꝛ ibi loquitur in appellatione filiorum, quo caſu refert vtrum proferatur ab homine, vel a lege. ꝛ dixi Juſtitu. qui dar. tuto. poſſ. §. quod ſi ne potes

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſi nepotes.per Ja.de Are.⁊ Pet.⁊ dic vt in d.l.qꝺ ſi nepotes.
a ⁊ in l.Gallus.in prin.¶ Querit gl.a de vno,qs eſt numerus de
2 terminatus in filijs? Rñde vt in gl.† Quero,qd in prouincijs,
in quib.viget ius Italie,nunquid ſit idem qꝺ in Italia, ꝙ ſuffi-
ciant quatuor filij: Dic ꝙ non, imo requiruntur quinq; ſicut
in prouincijs,vt Inſti.de excu.tut.in prin.Nec obſt.l.j.⁊ l.fi.ꝺ
cẽſ.q2 ibi loquit in tributis: ſecus in alijs,vt Inſt.eo.tit.i prin.
⁊ per hoc credo falſam gl.q̃ eſt C.qui nu.lib.l.iij.lib.x.que ꝺt ꝙ
tres filij excuſant a munerib.perſonalib.in prouincijs habenti
bus ius Italie,ſicut in ipſa Italia,quod credo falſum ꝑ dictuȝ
prin.Inſtit.de excuſa.tut.⁊ ꝙ ibi dixi.

ADDITIO.

a ALEX.¶ Querit gl.De hac q.vide doc. poſt Bar.in l.ſi cum
dotem.§.ſinautem in ſeuiſſimo.ꝫ.ſol.mat.⁊ in effectu dr̃ ꝙ ſi pr̃
fuit excuſatus a munerib.pp numerum liberoꝝ, iuxta l.ſemp.
§.j.⁊ ſeq.ꝫ.de iur.immu.ꝙ lȝ poſtea maior pars liberoꝝ deceſ
ſerit ⁊ ſic numerus liberoꝝ ſuperuiuentium non ſit completus
tñ durabit immunitas.Et iſtud in terminis tȝ Jo.And.in reg.
decet.in merc.quem multi ſequuntur,quos vide in l.ſi cum do-
tem.§.ſi maritus.ſol.mat.pro hoc facit qꝺ not.Bal.in l.fi.C.ſi
aduer.delict.⁊ quod no.Ang.in l.minorib.ad fi.C.de his q.vt
indi.dum q̃rit de illa q̃one,an mulier minor non petens tutorẽ
filio priuet hereditate filij,iuxta l.ſciãt.C.de legi.here.⁊ l.oẽs.
C.ad tert.cum vul.ſi viuente filio minor effecta ſit maior.Naȝ
certum eſt ſi minor erat,ꝙ ſibi ſuccurreretur,ſm Bal. in auth.
ſi captiui.verſ.preterea priuilegium.de epiſ.⁊ cle.⁊ in l.ij.C.ſi
aduer.delic.vñ ꝺt ibi Ang.ꝙ vbicũq; etas eſt cã beneficij,ceſſan
te etate ceſſat beneficium.alle.l. Titia ſeio.§.vſuras. de le.ij.⁊
l.ſi tutor reipublice.ꝫ.de tu.⁊ ra.diſtr.Et no.ꝙ Bart.hic q.ꝫ.
formatã deberet referre,⁊ eã refert Jo.And.in d.c.decet.ſed in
meo deficit.Adde tñ ꝯ Jo.An.tex.apertum in l.cura.§.deficiẽ
tium.de mu.⁊ ho.cũ alijs alleg.per me in apoſtilla poſita in l.ſi
cum doteȝ.§.ſi maritus.ꝫ.ſol.ma.⁊ hec ſcꝺa opi.ꝯ Jo. And.in
puncto iuris verior vr̃, quanquam in iudicando ⁊ conſulendo
authoritatem Jo.And.ſequi vellem.Ad alleg.per eundeȝ Jo.
And.inquantum volebat ꝙ priuilegium erat perpetuũ,rñdeo
ꝙ illud eſt verum ſi iam effectum ſuum ſortitum eſt, per l.fi.ff.
vñ liber.⁊ ita intelligatur dictum c. decet. Vel põt rñderi ꝑut
facit Dy.in d.c.decet.illud procedere qñ adhuc ſuperſunt reli
quie priuilegij,per l.⁊ vnius.§.ſeruus.ꞇ.de qꝺ. Non ob.tex.in
l.j.C.qui nu. lib. q2 rñdeo ꝙ illa lex plures hȝ intellectus. Vñ
tenendus eſt ille,qui iurib.concordat.cum iura iurib. concor-
dare ſit licitum l.j.C.de inof.do.⁊ in auth.de exhi.⁊ intro.reis.
§.fi.cum vulg.Non obſtãt no.per Ang.in d.l.minorib. q2 nos
loquimur in his q̃ hñt tractum ſucceſſiuuȝ,vt puta in munerib.
que diuerſis temporibus imponuntur ſm exigentiam, ipſe ve
ro in etate loquitur que hȝ tractum continuum, ⁊ ita iſta q̃ſt.in
puncto iuris mihi vr̃ ardua.⁊ ideo dñi Bononien. fecerunt ſta
tutum expreſſum ſuper hoc,veȝ ꝙ pp decreſcentiã liberoꝝ ceſ-
ſat priuilegiũ immunitatis;ſecus ꝺt ſtatutũ ſi vnus tm̃ moriat,
q2 nihilominus durat priuilegiũ.Adde prime parti huiꝰ apo-
ſtille, dum loquit de priuilegio cõceſſo ob liberos procreatos
Bal.in terminis conſi.cj.in c.verba dñi.iij.vol.Ad parteȝ, dũ
loquit de matre minore non petente tutorem,adde Ro.in ter-
minis conſi.cclxxix.

1 ☞ Exceptio dilatoria,qñ poſſit opponi poſt litem cõteſtataȝ.

§.Numerum. Hunc ſummaui.ꝫ.ea.l.ij.rñſo. In
tex.ibi,determinatũ,⁊c.⁊ hoc facit
ad q̃onem quã ibi dixi,Ibi,auxiliantur. Non ob.de re iu.c.ab
bate ſane.lib.vj.⁊ ibi notatur per Jo.mo.Contra hunc §.oppo
nitur,ꝙ dẽant auxiliari filij nati poſt creationẽ.⁊ ſic op. de l.ij.
C.de conſor.eiuſdẽ litis.⁊ de eo qꝺ no.ꝫ.de pcu.l.Põponius.
1 §.ratihabitionis.Sol.ſm Ray.aut † exceptio dilatoria ſupue
nit poſt litis cõteſtationẽ,⁊ tũc aut facto aduerſarij.⁊ tũc pt poſt
litem conte.opponi.vt in ꝯrijs.Aut abſq; facto aduerſarij ſup-
uenit,⁊ nõ pt opponi,vt hic:⁊ remittit ad id quod dixi in auth.
pñte.C.de fideiuſ.Et teneas mẽti iſta verba,ad id qꝺ dñt, ꝙ ex-
ceptio ſuperueniens.⁊c.

1 ☞ Ulpianus an fuerit nobilis rõne originis vel ſcientie.
2 Superlatiuum ⁊ poſitiuum in eadem perſona concurrunt.

§.Amplius. Numerus trium tutelarũ,vel curaruȝ
ſimplicium,non miſtarũ,pup illoruȝ di
uerſum patrimoniũ habentiũ,nõ cõe principaliter,iuſtaȝ excu
ſandi facultatem prebet a quarta.h.d. Ibi, curas,ſ.tres inter
tutelas,⁊ curas:q2 hȝ duas curas,vnam tutelam,vel eꝯ. Ibi mi
norib.nec proprie legitimam etatem habentib.vel exiſtentib.
1 per ſex menſes.l.non tm̃.ꝫ.eo.tit.ſm Dyn.Ibi,nobilis.† rõne
ſcientie,nõ rõne originis,ſm Ray. q̃ ꝺt ſe dixiſſe.C.de poſtu.l.
2 ꝓuidendũ.Sed facit illa lex, † qs efficitur nobilis ex ſcientia:
vel pp ſcietiã.Ad hoc facit optime qꝺ no.ꝫ.ꝓ ſocio.l.ſi ſociet a
tẽ. Sed qcqd dicat d.Ray.dic ꝙ Ulpianus fuit nobilis rõne
originis,habes.ꞇ.de cẽſi.l.j.in prin.Et no.ꝙ hic appellat eum
nobilem.⁊ ꞇ.e.l.diximus in ſi.appellat eũ nobiliſſimuȝ.Ex quo
2 no.† ꝙ ſuplatiuũ ⁊ poſitiuũ, in eadem perſona cõcurrunt.ꞇ.de
verb.obl.l.vbi autem non apparet.

LEX III.

1 ☞ Fratres tres habentes commune patrimonium,debent ha-
bere vnum eſtimum,ſi ſit reale,ſi perſonale tria.

Tria onera. Iſta lex continuat. Ibi one-
ra interdum vnuȝ onus ſuffi
cit,vt in l.ſi qs inter tres.ꞇ.eo.in prin.Ibi tutelarum
non delatarum oneris cã,vt ꞇ.eo.l.ſpadonẽ.§.ſi ciui-
tatis.ver.ſed neq; ſm Dy.Sed ꝯ hoc multũ facit l.ſi qs tutor.
ꝫ.de ritu.nu.Dicam in d.§.ſi ciuitatis.Ibi excuſationeȝ ꝑ hoc
põt dici ꝙ quarta nominatio ipſo iure non vȝ.adeo vt nõ tenea
tur tutor ſe excuſare.Facit ad hoc l.legitimos.ꝫ.de legi.tut. ⁊
hoc tȝ gl.q̃ incipit,quartam in prin.Sed melius no.in prin.gl.
onera.Ibi pupilloꝝ,idẽ in diuerſis eiuſdẽ ꝑſone excuſationib.
¶ Gl.in §.amplius.ꝫ.l.prox.opp.de l.j.C.q nu.tu.⁊ de l.ſpa
donẽ.§.q iura.ꞇ.eo.tit.Et rñde,vt in gl.⁊ dic plene,vt no.in d.l.
j.facit qꝺ dixi in princip.huius legis.Item opp. gl.de l.j.C.q
nu.tu.Rñde,vt in gl.⁊ eo.mõ rñde ad l.ſi quis inter tres.§.fi.ꞇ.
eo.tit.In gl.q̃ incipit ſeparatio.Glo.dicit,ſic ergo gñaliter.dȝ
1 dicere,grauari.¶ † Ultimo hec l.tria onera.inducitur in arg.
ad q.Tres erant fratres habitantes in eadem in domo,impoſi
tum eſt onus per ciuitatem de eſtimis,ꝙ debeant habere vnuȝ
eſtimum tm̃,ſi tenent patrimonium indiuiſum:ſi diuiſum,ꝙ de
beant habere tria,ſm Ray. qꝺ eſt verum in onere impoſito rõe
rerum:ſecus in perſonali,vel impoſita rõne perſone,q2 tunc in
diſtincte debent habere tria,vt C.de decu.l.lȝ,lib.x. ⁊ quod ibi
dixi,hic iunge.Nico.de Neapoli.

LEX IIII.

1 ☞ Judicio pendente quando admittatur cumulatio.

Primus. Ad tertiam tutelam,vel quartam
vocatus appl'one interpoſita ⁊ ea
pendente ad aliam vocari nõ põt:ſed terminus illius
appl'onis expectatur,⁊ in ea ſuccumbens quartaȝ re
pellit,eius autem victoria illam admittet,niſi illa de iure fuerit
recuſata.h.d.Ibi promoueatur id eſt nominetur.Ibi,⁊ tertie,
⁊ poterit ſe excuſare a quarta pp tertiaȝ a qua appellauit.Ibi,
appellantem,⁊ ſic nõ teneat interim excuſatio ipſo iure.Ibi,ex
cuſatione.⁊ appl'one interpoſita ſuper ea.Ibi, recta rõne.hoc
ſatis eſt bene ſtatutuȝ.Si em̃ ⁊c. Ibi,ſuſpiciat.ſ.pendẽte appel
latione ſuper tertia.Ibi extantem,id eſt poſtea exiſtentem.Ibi
leges,q̃ volunt ꝙ qs nõ ſubeat onus quatuor tutelarũ. ¶ Gl.
opp.quatuor modis.Primo oppo.de §.q autem.Inſt.eo. Et
rñde,vt gl.Et q̃ ſit rõ, ꝙ a nominatione tutele non põt appella
ri,ſed a nominationib.aliorum plurimorum munerum ſic,vt l.
j.§.ſi quis.ꞇ.qñ appel.ſit.no.per glo.C.de temp.appel.l.j.per
Guliel.in l.hi qui ad ciuilia.C.de appel.⁊ dicam ꞇ.eo.l.ſcire in
prin.¶ Oppo.gl.de l.ſi quis inter tres.ꞇ.eod.Et rñde,vt in gl.
¶ Opp.ꝯ gl.ꝙ non ipſo iure,ſed excuſatione propoſita. d.l.ſi
quis inter tres.in prin.Sol.Ibi,ſe excuſat,q2 non erat intentꝰ
alijs,hic alijs erat intentus: q2 habebat litigare in cauſa ſuper
appellatione ĩterpoſita a tertia donatione tutele.Facit ad hoc
l.iam tñ.iudic.ſol.⁊ ꝫ.de exerci.l.ne plures.¶ Et iſta inducun
1 tur † in argum.ad q̃onem ꝯ glo.que eſt in l.edita.C.de eden. q̃
dicit ꝙ pendente iudicio admittitur cumulatio actionis, ſi ta-
lis eſt ſecunda petitio,ꝙ lata ſententia abſolutoria in prima,nõ
obſtat exceptio rei iudicate in alia,alias ſecus eſſet, per l.fun-
di.⁊ l.fundum, ⁊ l.ſed ſi ante.ꞇ.de exceptionibus. Nam vides
hic ꝙ lite finita ſuper tertia tutela,tȝ vocatio ad quartam, ſed
ea pendente non.Et eadem poſſunt fieri appellatione penden-
te,que poſſunt fieri in iudicio principali,l.poſtquam.§.Impe-
rator.ꞇ.vt legatorum nomine caueatur.⁊ not. ⁊ tene menti hoc
gñale.Raynu.in recollectis dicit dixiſſe Dyn.pp qꝺ reprehẽ-
dit eum,⁊ ad iſtum textum rñdet,ꝙ ibi prima queſtio erat pre-
iudicialis ad ſecundã:q: ſi in tertia retinetur, excuſatur a quar
ta,vt hic in textu ⁊ ſic non ſolent ſimul admitti, vt dicta l.ſed ſi
ante.Secus ſi nullo modo prima poſſit facere preiudicium ſe-
cunde,vt dicta l.fundi.⁊ d.l.fundũ.⁊ d.l.ſed ſi ante. Et hec ſunt
verba Dyni,licet Rayn.cum reprehendat per ea, vt ipſe fate-
tur in additionibus antiquis.Et de hoc habes plene per Dy.
extra de regulis iuris c.nullus pluribus.lib.vj. Et redeas ad
gl.⁊ opp.de l.nominationes.C.de appella.⁊ racita gl.que inci
pit,

pit ꝯ legem que h. d. ¶ No. finem vnius rei eſſe finem alterius
⁊ facit pꝛo gl. in l. inter litigantes. ſ. de iudi. ſm Ja. de Are. Et
aduerte quia ſuper verbo, tertie, habes quandam gl. que dicit,
quaſi dicat, excuſet me. Vides ꝙ mutat perſonas, ne faciat te
errare, ⁊ ideo melius diceret, ſe, ⁊c. Nico. de Neapoli.

§. **Si pater.** Tria onera tutelarum penes eoſdē, q
ſunt in eadem ptāte, vel ipſum in poteſtate habentem exiſtentia ab alijs tutelis excuſant, niſi pꝛima,
vel eaꝝ altera, accepta fuerit abſq; voluntate prīna. h. d. Ibi, fi-
lius in ptāte. Ibi, vexabitur, de quarta tutela, vel cura. Ibi, pa-
tri, de cuius voluntate habuit filius, alias ſecus, vt j. l. pri. Ibi,
domui. id eſt patrimonio. Ibi, nobiliſſimus, dic, vt ſ. eod. l. ij. in
fi. apparet ꝙ appellat eum nobilem.

LEX V.

1 ☞ Unus vnum impoſitū vni domui qualiter intelligatur.
2 Unus i poſitum vni de domo, cenſetur omnibus impoſitum.
3 Pater ꝑ munere ꝑ filium ſuſcepto, an poſſit cōueniri ante filiū.

TRia onera. Continuatur. Ibi, ſufficit, id
eſt quo ad onus vnius patri-
moniū excuſant. Ibi, ꝑdeſſe, nec patri nec ſibi. Ibi, re
ſcriptum eſt, qꝛ periculum ad patrē non pertinet, ſm
1 Dy. ¶ Gl. in iſto §. opponit de l. pꝛoxi. Sol. vt in gl. ¶ † Que-
rit gl. qualiter intelligatur vnum onus impoſitum vni domui.
Et rñde, vt in gl. ⁊ alle. pꝛo gl. Jac. de Aret. in l. filio. j. de leg. j.
2 ⁊ l. j. j. de mun. ⁊ hono. ¶ Inducitur in arg. ꝙ † qn̄ vnus de do
mo ſuſtinet onera, q̄ omnes de domo vr̄ ſuſtinere, l. tria onera.
¶ Gl. opponit duob. modis ⁊ q̄rit de duob. ⁊ pꝛimo opp. gl. de
l. ſi filius de tutel. ⁊ rñde vt in gl. ¶ Item op. gl. de l. ſpadonē.
§. ſi ciuitatis. j. eo. ⁊ rñde, vt in gl. Tertio querit glo. ⁊ aduerte,
qꝛ eſt falſa: dicit ipſa, nunquid pater poterit ſtatim conueniri?
3 ⁊ rñde, vt gl. Et habes ex iſta gl. notare, † ꝙ pater qui conuenit
pꝛo munere ſuſcepto per filium, poteſt conueniri anteq̄ ipſe fi-
lius. Gl. eſt falſa, per l. j. C. de decu. lib. x. ⁊ ꝙ ibi no. Sed potes
dicere, ꝙ ibi loquitur vbi pater tenebatur Reipublice, quo ca
ſu opꝫ, ꝙ conueniatur ante pꝛincipalis, etiam de iure antiquo,
⁊ eſt ſpāle in patre, vt ibi no. gl. j. ꝙ eſt falſum: qꝛ idē eſt in quo
libet intercedente penes Rempublicam. vt l. iiij. in fi. de admi.
re. ad ciui. perti. ⁊ ibi gl. hic autem loquitur vbi pr̄ tenebatur
pꝛiuato, ⁊ ſic interceſſerat penes pꝛiuatum, inter q̄ eſt dr̄ a d̄ iu
re iſto, vt no. d. gl. j. de admi. re. ad ciui. perti. l. iiij. ⁊ in l. filiusfa
milias. eo. tit. ⁊ pꝛobatur in l. Mochis. j. de iure fi. lꝫ gl. no. ꝯ-
rium, ⁊ male in l. Imperatoꝛes. §. item reſcripſerunt. j. ad mu-
nicip. Sed qcquid teneas, iſta gl. remanet vera, cum hic pr̄ nō
interceſſerat penes Rempublicam, ⁊ ideo de iure antiquo po-
terat cōueniri tāquā fideiuſſoꝛ filij, q vr̄ eſſe cōtinuus l. cū fili⁹.
j. de verb. obli. ergo dꝫ poſſe conueniri antequam pꝛincipalis
l. nō recte. C. de fideiuſ. Et quare aliud olim in Republica, quā
4 in alijs, rō no. in d. l. j. Et ſic ſm iſtam habes, † ꝙ pater, qui obli
gatur pꝛo filio penes Rempublicam, non poſſet conueniri an-
tequam filius. Jac. de Aret. tꝫ ꝯ rium in l. ſi ſeruum. §. an fili⁹.
j. de verb. obl. ⁊ dixi in auth. de fideiuſſo. §. j. ⁊ vr̄ gl. C. de fide-
iuſ. l. ſicut quaꝫ gl. teneas coꝛdi. ⁊ per hoc eſt falſa ſolutio. And.
de Piſis, qui dicit ꝙ pater conueniebatur ex ꝯctu filij tanquaꝫ
tutoꝛ, ⁊ ideo poterat conueniri. Nico. de Neapo.

LEX VI.

1 ☞ Iudex in ambiguis eligit.
2 Oꝛdo quando attendatur, ⁊ eius omiſſio vitiet.
3 Vocatus a diuerſis iudicibus ad diuerſas tutelas, quam tute-
lam ſuſcipere debeat.
Soꝛtibus quando locus ſit.
4 Teſtamenta duo quando reperiuntur ab eodē cōfecta, ⁊ ignoꝛa
tur quod fuerit pꝛius, ⁊ quod poſterius, neutrum valet.
5 Citatus ad duas tutelas, pendente iudicio electionis, non pōt
ad aliam vocari.
6 Legatus, ſi duob. cōtulit pꝛebendam, ⁊ neſcitur cui pꝛimo fue-
rit conceſſa, an ſit in poteſtate eius confirmare quem velit.
7 Reſcriptuꝫ pꝛincipis nō ſumit vires, niſi a die pꝛeſentationis.
8 Abſolutio ab excommunicatione non pꝛodeſt excōicato, niſi ad
eius notitiam peruenerit.

1 **SI duas.** Habēti duas tutelas, ſi due deferā-
tur diuerſis tpib. pꝛioꝛ poſterioꝛi ꝓ
fertur, ſi vero inſimul deferantur, erit illa delata, quā
deferens declaranit. h. d. Ibi, ⁊ ſi Imperatoꝛ. q. d.
bene dico eum excuſari a quarta, ⁊ ſi Imperatoꝛ. ⁊c. pp iſtam li
teram que ſequitur etenim ⁊c. Et expone ⁊ ſi. ꝑ quamuis, ⁊ hic
incipit rñſio Dy. ⁊ gl. Ibi, Imperatoꝛes, conſtituentis eum tu
toꝛem. Ibi, ad aliam, hoc verum vbi conſtat de oꝛdine; ſi autē
non conſtat, ſequitur, ſi autem, ⁊c. Ibi, creatus, id eſt, in diuerſis
eiuſdem perſone creationibus. vel dic. ſ. tutoꝛib. Et ſic intelli-
gas in patre ⁊ filio, qui erant in poteſtate, quoꝛum tutele ſibi ꝑ-
1 ſunt adinuicem. Ibi, eum. ſ. creatum. ¶ † Et no. ꝙ in ambiguis
iudex eligit. Ad quod facit j. de reg. iur. l. in ambiguis. ⁊ de iu
re dot. l. in ambiguis. ⁊ de iur. fiſ. l. non puto. ſm Ja. de Aret. ⁊
facit ꝙ no. in Spec. de leg. §. nunc tractemus. verſi. quid ſi Pa
pa. Glo. oppo. duob, modis. ⁊ querit de vno, ⁊ inducit argu. ad
2 vnum opponit glo. ⁊ non ſoluit, † ꝙ oꝛdo non ſpectetur vt j. de
ſol. l. nec enim. Dy. hic ſoluit, cuius verba recitabo in fine ſolu
tionis. j. eo. l. Caius. concoꝛdat ſolutionem quam ponit Cyn. in
d. l. nec enim. vno tm̄ membꝛo addito. Et omnibus ſolutionibus
ſpꝛetis ſic dicas, ꝙ aut loquitur de oꝛdine quo ad ſeipſam, ⁊ tūc
ſpectamus oꝛdinem, qꝛ inoꝛdinatum nihil, ⁊c. vt in auth. de he
redi. ⁊ falc. §. inoꝛdinatū. Aut loquitur habito reſpectu ad ali
⁊ tunc diſtingue: qꝛ aut q̄ritur nunquid oꝛdo omiſſus vitiet re
de qua agit, ⁊ tunc aut eſt oꝛdo neceſſitatis, ⁊ tunc oꝛdo omiſſus
vitiat. l. ij. §. pꝛius. de vulga. ⁊ pupil. ⁊ de here. inſti. l. ſi qs ita.
Aut eſt ſimplex inſtitutio oꝛdinande voluntatis, ⁊ tunc non vi-
tiat, j. de pecul. leg. l. qdā. ⁊ Inſti. de lega. §. ante hr̄dis. Aut e
dubium, ⁊ tunc idem ꝙ nō vitiet, qꝛ cenſetur tanquam ſimplex
inſtitutio, vt C. de teſt. l. ambiguitates. ⁊ l. pꝛepoſteri. Aut q̄ri-
mus an ex oꝛdine reſultet ius, ⁊ tunc aut diſpoſitio legis, vel ho
minis voluntas eſt certa, ⁊ ex oꝛdine ius non reſultat, neq; cura-
mus de oꝛdine. d. l. nec enim. ⁊ d. l. quidam. ⁊ d. §. ante ⁊ l. cū pr̄.
⁊ §. fidei tue. de leg. ij. Et ſic aut eſt incerta, ⁊ tūc oꝛdinē ſequimur
vt l. gnāliter. §. qd ergo. j. de fideicō. liber. ⁊ l. Gallus. §. j. j. de
libe. ⁊ poſth. ⁊ de here. inſti. l. q ſoluendo. d. l. cū pr̄. §. a te. de le
ij. ⁊ de vſuf. l. quoties. Mō habes ſolutionē omniū, ſm Dyn.
Sed Dy. ponit iſta vltima verba. De hac ſolutione habes per
Ja. de Are. in d. l. quoties. de vſu. ⁊ Ray. in d. l. nec enī. j. de ſo-
3 lut. ¶ Item oppo. gl. de l. ſi plures. j. de accuſ. Sed † oppo-
ēt de omnib. legib. alle. in gl. ⁊ rñde vt gl. ⁊ vbiq; gl. dt, ꝙ cōmit
tur ſoꝛti. Qd intellige vt in l. j. C. vti poſ. in gl. magna, in fin. qꝛ
eſt no. ¶ Querit gl. pone ꝙ tertia ⁊ quarta tutela eſt data a di-
uerſis iudicib. q̄ dicat pꝛeferri? Et rñde vt gl. ꝙ intellige iuriſ-
dictionis cuius vterq; incola eſt, ⁊ oꝛiginarius tm̄ in alia. Sꝫ ſi
ſit in vna oꝛiginarius tm̄, ⁊ in alia incola, tūc declaratione facta
a iudice incolat⁹, incola pꝛefert, vt no. gl. C. de incolis. l. ciues.
lib. x. ⁊ facit. l. libertus. ij. pꝛeſcrip. j. ad mun. ſm Rayn. ⁊ ſunt
verba Dy. Sed certe gl. l. ciues. ꝯdicit in caſu, vbi defert a iudi
cib. vel incolatus, vel oꝛiginis: qꝛ d̄t eſſe in electione vocati ad
munus, vel ad onus, vti poſſit accipere qd̄ munus velit. ⁊ ſic
d̄t debere ad ſuperioꝛem recurri. Et foꝛte iſtud eſt verum, ut
deatur ſibi delata tutela, que minus onus hꝫ, arg. illius gl.
obſt. l. duo. de re iud. qꝛ foꝛte ibi erat debitum id, qd̄ conti-
tur in ſnīa iudicis ad plus cōdēnatis, ⁊ ſic nō dr̄ per aliū
debitoꝛ liberari, ⁊ ad ſuperioꝛē recurrimus, arg. j. de reg.
id ꝙ noſtrū. in fi. ⁊ arg. de interdic. ⁊ releg. l. relegatoꝛum.
hic non erat obligatus ad aliquā tutelā ante, ⁊ ideo minus
ligitur in vacatione muneris. Nec obſtat quod pōt dicere qꝛ
eſt ſpāle fauoꝛe pupilloꝝ, vt intelligat̄ de minoꝛi tutela, qꝛ
fauoꝛ eſt in pupillo habente paruam tutelam, ſicut in habente
magnam, quaſi par rō, ⁊c. ſ. de ritu nup. l. non ſoluꝫ. Preterea
gl. in l. ciues. loquitur in munere publico, ꝙ eſt introductum fa-
uore Reipublice, q̄ eſt magis fauoꝛabilis, quā pupillus, arg.
eius ꝙ no. C. de temp. appel. l. j. De hoc aliqualiter tangit
Dy. j. de leg. j. l. qui duos. in pꝛin. Et ſm ea que dixi nō obſt.
l. iij. in fi. de colleg. illic. de qua Ray. oppo. ⁊ non ſoluit. qꝛ ſcꝫ
que dixi, cōcoꝛdat. Et de iſta qōne no. Guil. C. de ſac. ſanc. ec.
4 l. neminem. ¶ † Ultimo dicit glo. iſta lex facit ad id ꝙ no. C. de
edicto diui Adria. tol. l. fi. §. ſinautem. ⁊ qn̄ inuenitur duo teſta
mēta, ⁊ neſcitur, qd̄ fuerit pꝛius vel poſterius, quod recurritur
ad iudicem, ⁊ iudex confirmat quodcunq; vult. Sed hoc nō
verum, qꝛ lꝫ glo. in d. l. non firmet pedes. tamen veritas eſt,
neuter eſt heres, vt in glo. ⁊ melius j. de bonoꝛ. poſſeſſi. ſm ta
5 bu. l. j. in pꝛincip. ⁊ ibi dicam. ¶ † Quero extra glo. pone, qꝛ
iudex non elegit quam tutelam ſuſcipere habet citatus, vbi iu
dex vocauit eum ad duas, nunquid poterit pendente iſto du
vocari ad aliam? Dic quod non ſecundum Jacobum de Bel.
6 ſ. eod. l. diximus. ¶ † Querit Mart. pone ꝙ legatus con-
ſit duobus eandem pꝛebendaꝫ, nec apparet cui pꝛius, vel po-
rius, an debeat eſſe electio legati, cui vult eam confirmare.
hoc habes caſum ſecundum eum, extra de reſcrip. c. duob.
7 vj. ¶ † Ultimo pꝛeſtat iſte ter. arg. ꝙ mandatum ſeu reſcrip.
Pꝛincipis accipit vigoꝛem a tempoꝛe pꝛeſentationis litte-
rum. Facit ad hoc. C. de libe. cau. l. iubemus. Facit l. ſi ſponſ.
in pꝛin. ſ. de dona. inter virum ⁊ vxoꝛem. Facit l. qui abſenti.
pꝛin. j. de acq. poſ. Nec obſt. C. de repu. l. lꝫ. vt no. gl. in d. l.
8 abſenti. Et ſic pꝛeſtat arg. † ꝙ ſi aliquis erat excōmunicatus

fuit abſolutus per Papam eo abſente, q abſolutio nõ pſit ſibi,
niſi abſolutio pueniat ad notitiam ſuam. Et ſolet notari in d.l.
qui abſenti.⁊ no. Jo. Theutonicus. ꝗ.q.v.c.4. Nico. de Neapo.

1 Erciſco, idem eſt quod diuido.
2 Imperator eſt dominus totius orbis.
Rex Francie non ſubeſt Imperatori.
3 Ciuitates maxime, ⁊ minores, que dicantur. ⁊ n.5.
Profeſſores doctrinarũ in qualibet doctrina in ciuitate quot
debeant eſſe.
4 Statutum quod non poſſit accipi pro ſentẽtijs interlocutorijs,
niſi decem ab vtraq; parte, an intelligatur a qualibet parte de
cem, an ab omnibus vna decem.
Ciuitas metropolitana dicitur que habet Archiepiſcopum.
7 Impoſſibile dicitur quod concedi de iure non poteſt.
8 Ciuitates maxime concedunt immunitatem in preiudiciũ ſui,
non tamen in preiudicium publicum.
9 Princeps ↄcedens immunitatẽ, an preiudicet ſibi, an ciuitati.
10 Canonicus creat⁹ a Papa in aliqua eccleſia vltra numerũ in
ca. taxatum, an gaudeat priuilegio dictorum canonicorum.

a **§. Grammatici.** [a] Grãmatici Rhetores, ⁊ Me
dici, ⁊ ſophyſte, a tutelis excu⸗
ſant ꝫ modũ iſeri⁹ deſignatũ. Ibi, Sophyſte, ⁊ Dialecti. Ibi, q.
ſ. medici. Ibi, muneribus, que ſunt publica authoritate vtilita⸗
1 te. ⁊ intelligas in perſonalib. Ibi, ⁊ hereſes. dic ab erciſco † qd
eſt idem, q diuido, quod pꝫ d. tami. erci. in ru. Ibi, manifeſtum,
2 vel manifeſtandum ſm Dy. Ibi vniuerſo. No. † Principẽ Ro
manũ eſſe dñm totius orbis, ⁊ ita teſtatur in l. deprecatio. ff.
ad l. Rho. de Iact. Nec ob. C. de ſum. trin. l. cunctos. vbi vr̃ di
cere, q ſunt alij non ſubiecti, ⁊ C. de eunuchis. l. fin. ⁊ quod ibi
not. qr ibi loquitur de facto. Nam de facto alique prouincie nõ
ſunt ſibi ſubiecte, ſed de iure omnes ſibi ſubiecte ſunt. Et ita dt
Pe. in d. l. cunctos. C. de ſum. tri. quod credo verum, niſi p ali
quod tempus ſit ſecuta preſcriptio, vt dixi plene poſt And. de
Piſis, alias. Iſer. in preãbulis vſus feudorum. l3 ↄtriũ teneant
doc. in l. competit. in fi. C. d preſcr. tri. anno. Preterea, hoc nõ
vr̃ verum. Cum enim Francia ab eius dñio ſit ſubtracta. ⁊ Rex
Francie ſi exemptus. vt habes Inſt. de pa. po. §. fi. Sꝫ gl. ↄ no.
in l. hac edictali. de pac. iura. fir. plene dic vt dixi in dictis pre⸗
ambulis qõnib. ⁊ dixi ẽt in tit. de patr. po. Inſti. Credo eñ Re⸗
gem Francie ſubiectum eſſe Imperio. Nõ ob. l. in noie dñi. C.
de offic. prefe. pret. Affri. qr illa facit pro me, vt dixi in tit. de
pat. pot. totus mundus alleg. illam legem pro illa parte, ſed ve
ritas eſt in ↄtriũ. Dixi in d. tit. Ibi, minores. facit j. ad Orfi. l.
j. ⁊ quod ibi no. Ibi, medicos, qui current pro ciuitate. Ibi toti
dem, qui doceant in ciuitate. Ibi, ſcdo. ſ. numero ſeptem medi⸗
5 corum, † ⁊ quatuor grãmaticoꝝ. ⁊ ſubaudi, decet vti, ⁊c. ⁊ ibi de
clarat q̃ ſunt ciuitates, ⁊ que maiores. ⁊ que minores de quib. ſ.
fecerat mẽtionem. Ibi, tertio. ſ. numero quinq; medicoꝝ, ⁊ triũ
Sophyſtarũ. ⁊ repetere decet, vt minores ⁊ ciuitates habẽtes
forum cauſarũ, ⁊ locũ iudicioꝝ dñr maiores. Habentes eñ me
tropolytanum dñr maxime ciuitates, ſed dñr minores q̃ carent
iſtis. Ibi, l3. ſ. ciuitates. Ibi muneribus. id eſt in fauorẽ ſoluẽtiũ
munera: qd redundaret in leſionẽ eoꝝ, ſi nõ poſſent viuere. Gl.
op. duob. mod. ⁊ querit de aliquib. qõnib. Primo opp. de. l. cui
cunq;. de inſti. act. Et rñde, vt in gl. Scdo opp. de l. parabolã. C.
de epi. ⁊ cler. Et rñde, vt in gl. Et no. quot nomina hñt medici.
¶ Querit gl. quot dẽant eſſe in vtraq; doctrina, nũquid in grã
matica debeant eſſe quatuor, ⁊ quatuor Sophyſte, an debeant
eſſe quatuor in vtraq;? Rñdeo, q quatuor in qualibet doctrina.
4 Notetis † ex iſta gl. arg. pro ſtatutis in quib. cauetur q non poſ
ſit recipi pro ſententijs interlocutorijs ab vtraq; parte, niſi de⸗
cem, an a qualibet dẽat recipere decem, an ab omnib. vna decẽ
tñ: Iſta gl. preſtat arg. q a qualibet dꝫ recipere inſolidũ. Ha⸗
betis de hoc in auth. de iudi. §. ne aũt circa hoc labor. Facit id
qd ibi dixi poſt Ja. de Bel. ⁊ no. bene hanc gl. ¶ Deinde que⸗
5 rit gl. q̃ dñr maxime ciuitates: Et rñde, vt in gl. ¶ † No. ex gl. q
maxime ciuitates vocantur Metropolitane, q̃ hñt Archiepi⸗
ſcopũ, Metropolis eñ dr̃ q̃ habeat archiepiſcopũ, vt pꝫ in au⸗
thẽ. qũo oporteat epiſcopos, ⁊ in auth. de ſanct. epiſcop. Et per
hanc gl. dãnat Ja. de Bel. gl. q̃ eſt in auth. defen. ciuit. §. ⁊ iudi
care. dum vocat maiorem ciuitatem Florentiã. Et ita damna⸗
bat Cy. ſequendo eum. Sed certe illud non eſt verum quantum
ad ciuitatem Florentie, qr illa hꝫ tñ epiſcopum, ⁊ non vocet eã
maximam, ſed vocat eam maiorem, quod certum eſt eſſe: qr ſcio
q ibi eſt forum, ⁊ redditur iudicium. In eo autem q dt gl. de ci
uitate Piſtorij, q ſit minor gl. poſſet male dicere: qr imo nõ eſt
verũ, imo maior dꝫ dici: qr ibi eſt forũ, ⁊ reddit iudiciũ. ¶ Que
rit glo. que eſt dñia inter Rhetores, ⁊ Sophyſtas. Et rñde, vt
gl. ¶ Querit gl. q̃ vocat ciuitas Metropolitana. Et rñde, vt
6 in gl. ¶ † Querit gl. q̃ eſt dñia inter forum cauſarũ, ⁊ locũ iudi
cioꝝ: Et rñde, vt in gl. quam teneas cordi, ſ. q forum dicatur
vbi cognoſcitur de cauſis criminalib. locus autem iudicioꝝ de
ciuilib. Querit gl. qualiter eſt impoſſibile requirere: Et rñde, vt
7 ibi. Et no. ex hac, q impoſſibile dr̃ † de iure fieri nõ põt, ſed de
8 facto ſic, ⁊ cõcordat l. filius, ⁊ alie leges allegate in gl. ¶ † Que
rit gl. nunqd maxime ciuitates poſſint immunitates cõcedere
vltra iſtũ numerum in preiudicium ſuum. Dicas q ſic. Preiu
dicat eñ ſibi concedenti, nõ tñ vꝫ in preiudiciũ publicum, ita
intelligas hunc tex. facit j. de iure immuni. l. hi qui certa. ha⸗
9 bes gl. no. C. de decu. l. vacuatis. lib. x. ¶ † Quid eñ eꝫ, ſi Prin
ceps cõceſſit alicui immunitatẽ, an preiudicabit ſibi, vel ciuita
ti. Dicã j. de leg. j. l. ab omnib. C. de exactio. tri. l. actores. lib. x.
10 ¶ Vltimus verſ. † ſuperinducitur ad qõnem talem ſm Jac. de
Aret. In aliqua eccleſia erat certus numerus canonicorum ta
xatus: Papa vero conceſſit in alia eccleſia prebendaꝫ vltra nu
merum taxatum, nunquid talis gaudebit priuilegio Canonico
rum: Iſte text. optime preſtat arg. q nõ. Nico. de Neapoli.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Grammatici. Vtrum de eſſe ciuitatis ſit q habeat
epiſcopum, habetur per Abb. ⁊ Moder. in c. j. de offic. ord. per
Bar. in l. j. de Metrop. lib. xj.

§. Et quidem phyloſophos. Vere phylo
ſophãtes excuſationẽ cõſequunt a tutela, ⁊ cura. Secus ſi ficte,
⁊ idẽ in alijs priuilegijs p q̃ immunitas eis adiudicat, vt lega⸗
tione, militia, vel alio famulatu cõceditur, ⁊ ab emptione ſpecie
rum ſacerdotij, ⁊ gymnalij adminiſtratione ſunt immunes, me⸗
dicus vero ſemel. approbatus poterit reprobari. h. d.

LEX VII.

1 Medicus cauſa legitima ſubſiſtente reprobatur.
2 Archiepiſcopus capuanus redeuntes de ſtudio doctores exa
minabat, ⁊ ſi indigni erant reprobabat.
3 Doctor leguꝫ minor annis vigintiquinq; deceptus, in integrũ
non reſtituitur.
4 Officium legationis qui cogatur ſuſcipere.
5 Gymnaſium quid ſit.
6 Dictio alius, quando implicet.
7 Imperator nondum coronatus, an poſſit priuilegia cõcedere.
8 Electio ſola ius tribuit.
6 Populus Romanus, qui ſemel Imperatorem approbauit, an
poſſit illum reprobare.

Sed ⁊ reprobari. Hec lex continuat
ibi reprobare me⸗
1 dicũ. ſ. cã legitima † ſubſiſtẽte, alias ſec⁹, vt j. d decre.
ab ordi. faci. l. qd ſemel. ⁊ no. in l. vt gradatim. §. repro
bari. j. de mune. ⁊ hono. ſm Dy. Itẽ nõ obſtat j. de decu. l. pen.
2 in fi. ⁊ ibi no. ¶ † Et facit iſtud p eo qd fuit ſemel factũ in regno
p Archiepiſcopũ Capuanũ, q oẽs de iſtis partib. redeũtes vo⸗
luit iterũ examinari in ciuitate Neapolitana ⁊ quã plures re⸗
probati fuerũt ⁊ vellet Deus q ita fieret nunc. Ibi, cõſtitut⁹. ſ.
quot dẽant eſſe in vnaquaq; ciuitate, ⁊ no. tex. q ſequit. Itẽ phy
3 loſophãtes. Facit iſte tex. ad qõnẽ quã † habes p gl. C. de mu⸗
ne. patr. l. profeſſio. lib. x. vbi dr̃ q doctor leguꝫ minor xxv. an.
nõ poſſit petere reſtõnẽ in integrũ ſi eſt deceptus in inſe qr põt
ſibi dici, pfeſſio, ⁊ deſideriũ tuũ inter ſe diſcrepãt. l. pfeſſio. C. d
munerib. patr. Et doct. formãt iſtã qõnẽ alibi, nõ tñ allegãt iſtã
4 gl. q̃ tñ eſt notabilis ſatis. Ibi, legato, † No. qd ſpãle eſt in iſtis
vt nõ cõpellant accipere legationis officiũ, ergo in ↄtriũ eſt ius
cõe, de l. j. ⁊ ad municip. l. j. in fi. ⁊ ſic alij cõpellent ſuſcipere offi
cium legationis. Facit l. numerũ. §. legati. de mune. ⁊ hono. ⁊ l.
iiij. §. ordine, de legationib. habes gl. ordinariã in l. ſi qs decu⸗
rion. C. de decu. ¶ Gl. in §. ⁊ philoſophos. op. vno mõ de l. ij.
§. q pueros. de vaca. mu. ⁊ de l. poete. C. d pfeſſorib. ⁊ medicis.
Et rñde. vt in glo. l. ſed ⁊ reprobari. ¶ Glo. oppo. quinque mo⸗
dis, ⁊ querit de vna qõ. Oppo. de §. ſemel. Inſtit. qui manu. nõ
po. Et rñde, vt in glo. Deinde opponi. de l. iudex de re iudic.
reſponde, vt in glo. Item oppo. de l. ſi arbitro. qui ſatiſda. co⸗
gant. Et reſponde, vt in glo. Et vt melius ſoluas omnia contra⸗
ria, dic q hic fuerat cauſa reprobationis, ibi non. De hoc vo.
j. de decre. ab ordin. fac. l. quod ſemel. ⁊ plene per Dyn. extra
de reg. iur. capi. quod ſemel placuit. lib. xj. ¶ Oppo. de l. j. ⁊ ij.
C. de quib. muneri. lib. Rñde vt in Glo. ¶ Oppon. de l. ie. §. ia
metſi. de arbi. De vt in gl. ¶ Querit gl. quomodo iſti mõſtrãt

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſe non eſſe phyloſophos. Et rñde, vt in gl. ⁊ ibi alleg. profeſſio.
5 C. de mu. pat. ¶ †Querit gl. quid eſt gymnaſium: Et rnde, vt gl.
dt. vel expone, vt l. j. C. de nat. lib. ⁊ de mune. ⁊ bono. l. ſpõne. in
prin. ¶ Contra huic tex. ex gl. opp. ꝙ male apponatur verbũ,
6 alium, †cum de eius natura ſit implicare ad precedentia, vt j.
de reb. dub. l. quidam relegatus. ergo implicat ꝙ eſſe militem
ſit famulatus, ꝗd eſt falſum, vt pꝫ. j. de mili. teſt. l. j. Soluit gl. in
l. non ſolum. §. queritur. ſ. de procurato. ꝙ hec dictio alium, nõ
implicat: q2 ſimiles ibi crucifixus erat Chriſtus, ⁊ alij duo la-
trones, vt no. in d. §. qritur. in auth. vt defunc. ſeu fune. in prin.
7 ſm And. de Piſis. ¶ Ray. inducit † hunc tex. pro Imperato
re non coronato, ⁊ non dt plus, vcz ꝙ priuilegium ab eo conceſ-
ſum valeat, ⁊ teneat, cum dicat hic tex. ingrediens mox princi-
patum, ⁊c. De hac qõne habes plene per Jac. de Are. in l. bene
a Zenone. C. de quad. preſcript. Ray. tꝫ ꝙ poſſit priuilegia cõ
cedere, q2 hodie eſt deuoluta iperij electio ad manus ſedis apo
ſtolice. ex. de re iud. c. ad apoſtolice. li. vj. Ergo ſicut popul9 Ro
manus olim elegit Imperatorem abſq; aliqua confirmatione,
vt ſ. de cõſti. prin. l. j. ita hodie Papa nõ eget confirmatione.
Gl. tꝫ ꝯrium in d. l. bene a Zenone. Pro quo facit, ꝙ electio nõ
tribuit ius electo. C. de iuriſ. om. iu. l. priuatorum, niſi tñ quo
ad hoc, vt reuocari nõ poſſit electio per eligẽtes vt in auth. de
colla. §. ad hec. coll. ix. ⁊ ibi, habes gl. ⁊ ibi dixi de hac mã. Et ſi
vis tenere opinio. Ray. potes rñdere ad ꝯria q2 ibi loquitur in
dignitatib. inferiorib. vbi electio nõ tribuit ius quo ad omnia.
8 † Sed hic, ⁊ in ſuperiori ver. ex ſola electione ius tribuitur, vt
pꝫ in l. pen. in fi. C. de decu. lib. x. ⁊ per ea que dicam in l. ex eo.
j. de mili. teſta. ⁊ vide in Spec. de hac qõne, de reſcrip. preſen. §.
rõne autem verſ. itẽ qd obtẽtũ, ⁊ per Arch. ex. de reg. iur. ad apo
9 ſtolice. li. vj. ¶ †Ultimo tex. huius l. in princ. facit in argu. gl.
no. quã habes vſib. feudo. ſi inueſti. inter domi. ⁊ vaſallũ lis ori.
c. j. ꝙ populus Roman9 q ſemel approbauit Impatorẽ. poſſet
eũ reprobare, ⁊ degradare Guil. ponit de hoc. ff. de legib. l. nõ
ambiguitur, ⁊ dixi in dicto capitu. j. Nico. de Neapo.

1 ☞ Paduanus, ⁊ de Padua, idem eſt dicere.
2 Priuilegia ſpecialia duo in aliquo ſeruantur, propter magnã
ſcientiam.
3 Capellani cardinalium, qui ſtant Auenioni, poſſunt retinere be
neficia ſua.
4 Scholares exiſtentes in ſtudio quam immunitatem habeant.
5 Doctores legum quare non excuſantur vbi non docent.
6 Priuilegiũ cõceſſuꝫ ciuitati, qñ extẽdatur ad caſtra vel villas.

§. Amplius. Docens grãmaticaꝫ, vel medicans in
propria patria, hꝫ excuſationẽ in illa:
ſecus ſi docet in patria aliena, niſi ſit valde diſciplinat9: q2 tũc
vbiq; docentes, ⁊ ex numerum, excuſationem conſequunt. Ideꝫ
in phyloſophantib. in ciuitate romana, ⁊ legum doctorib. ſiue
cum ſalario, vel ſine ſalario doceant. h. d. Ibi, habere iuxta nu-
merum poſitum. ſ. l. proxi. §. j. ibi, Comancus, id eſt, de Coma-
nea, exponit gl. quam alleg. dñs Signorellus alias, Barto. ꝙ
1 † tm eſt dicere Paduanus, quantum de Padua. quod facit ꝯ
id quod notat Jac. de Are. C. de adop. l. j. De quo dixi in l. pro
uinciales. de vero. ſignifi. Ibi, numerum, traditum ſ. l. proxi-
2 ma. §. j. Ibi, in aliena patria. no. † ꝙ rõne magne ſcientie ſeruã
tur in aliquo duo priuilegia ſpãlia, ſ. quod habeat priuilegia in
patria aliena, ⁊ vltra numerum. Facit quod no. Inſtit. eo. §. itẽ
3 Rome. in fi. gl. Ibi patria, alleg. hunc tex. And. de Piſis † qd
capellam cardinalium, qui ſtant Auenioni, poſſint retinere be-
neficia ſua cum quo ad clericos Auenio. cenſeatur patria cõis.
Ibi, habebunt, neq; in ſua, neq; in aliena. Et vide quod no. In-
ſtitu. de excuſa. tutor. §. item Rome. Ibi remittuntur, qui ſint
4 iſti, no. Jo. Mona. in proemio lib. vj. ¶ †Quid in ſcholaribus
ſtudentibus in iure canonico: Ray. remittit ad id quod dt Jo.
Mona. vbi ipſe nocet ego neſcio. Sed de hac qõne habes gl.
ordinaria, in l. j. ⁊ ij. C. qui eta. vel profeſ. quod vſq; ad xxv. an
num habeant ſcholares immunitatem a munerib. perſonalib.
Nam prout intelligitur in gl. ſtudium nihil operatur, vt excu-
ſentur ad tñ tps. Uolo tñ te ſcire ꝙ Guiliel. C. de ſacroſan. ec-
cle. l. neminem. vr intelligere aliter illas leges, quam intelligat
eas gl. q2 dicit ſtudium nihil operari quo ad immunitatem: qd
tñ eſt falſum, vt plene dixi in d. l. ij. ⁊ ibi videas. bene tñ verũ eſt
quod ſcholares exiſtentes in ſtudijs a tutelis vel a cura excuſa
ri non debent, cum iſtud ſit munus patrimoniale, vt dixi plene
in d. l. ij. ¶ Gl. opponit vno modo, ⁊ querit de quatuor. Oppo-
nitur de l. medicos. C. de profeſ. ⁊ medicis. Solue vt in glo. ⁊
5 dic plene vt no. in d. l. medicos. ⁊ ibi dixi. ¶ †Querit glo. q̃ eſt
rõ quo legum doctores non excuſantur vbi non docent. Et rñ-
de, vt in gl. Et ſic hac rõne attenta, doctores noſtri ſunt peioris
conditionis quam medici, qui pñt licite legere vbiq; ſed legu…
doctores ideo non excuſantur, niſi legentes in ciuitate Roma…
na, q2 non dnr docere veram ſcientiam, ſed adulterinam. Et…
no. ꝯ ſtudia Lombardie, q non hñt priuilegia, q2 in eis dr doce…
re adulterina ſcientia. Dicit tñ Jac. de Are. ꝙ ſi princeps ſci…
uerit legi in dictis ſtudijs, ⁊ tacuerit ꝙ videatur tacite cõſen…
ſe. l. de quib. ſ. de legi. ⁊ ſic hodie per preſcriptionem poterit…
gi in eis. ¶ Querit gl. nunquid poſſit legi alibi quam in ciuit…
te Romana: Rñ. ⁊ dic vt in gl. Facit quod no. in proe. Dige…
rum §. hec aũt tria. Igitur ſubijcit gl. ꝙ non poſſit legi ex ciu…
tatem veterem Bononie. i. ex apoſam. ¶ No. ex iſta glo. vald…
6 ſm Signorellum, † quod priuilegium conceſſum ciuitati, no…
extenditur ad villas Apoſas, ꝙ tm eſt quãtum eſt in illis vill…
Bononie, ⁊c. Scias ꝙ Ja. de Bel. format iſtam qõnem in aut…
qui mo. na. effi. ſui. §. ſi qs igitur: ⁊ diſputauit ibi ꝯrium. All…
gat pro l. ſi qñ. C. de bonis vocan. lib. x. Alleg. ẽt pro ſe l. j. §…
vrbem. ſ. de offi. prefe. vrbis. Et pro hoc faciunt gl. no. ſ. de p…
ſtu. l. ex ea. ⁊ qd no. in d. §. ſi quis igitur. que dñt quod conſue…
do ciuitatis abſtringit villam, vel reſtringit, ita quod collecta c…
uitati impoſita ad ex extenditur. Facit etiam pro Ja. de Be…
quod no. Guiliel. ſ. de pigno. actio. l. ſi conuenerit. ⁊ ſ. de ſtat…
hominum. l. ingenuum. ⁊ quod no. docto. C. de iur. ⁊ fac. igno…
pe. ⁊ Ray. in l. ſi finita. §. ex hoc edicto. d dam. infec. De quib…
qõnib. dicã j. de leg. iij. l. predijs. §. Titio. Dicebã ꝯriũ in d. §. ſi
quis legitur. arg. huius gl. Qd probabã tali rõne, Urbs ⁊ ciui…
tas idem ſunt, vt probatur ex l. ſi quis. ⁊ l. ſingulorũ. C. de ed…
priua. ⁊ l. preſcriptio. C. de operib. publi. Sed certum eſt, ꝙ ap…
pellatione vrbis non continentur caſtra ville, vt j. de penu leg…
l. nam quod liquide. §. fi. ergo nec applõne ciuitatis. Non obſt…
quod potes dicere quod in priuilegijs ſit larga interpretatio…
ff. de conſt. prin. l. pen. q2 illud eſt verũ, nõ tñ ꝯ legem C. de inof…
teſta. l. ſi qñ. Non eſt enim veriſimile, qd velit Imperator muta…
re naturam ⁊ ſignificationem verborum, niſi hoc exprimat, per…
dictam l. qñ. Preterea ẽt in legatis ſit plena interpretatio j. de…
reg. iur. l. in teſtamentis, ⁊ tñ legatum factum de eo quod eſt in…
vrbe, non extenditur ad caſtra, vt in prealle. §. fi. ergo, ⁊c. Non
obſt. d. l. ſi qñ. de bon. vac. q2 ibi fuerunt verba interpoſita. ſ. in…
tegro ſtatu, donatam, ⁊c. Preterea. Gui. aliter intelligit iſtam…
gl. in l. ſi qñ. ⁊ ibi dixi. Non obſt. l. j. §. cũ vrbẽ, de offi. prefec. vrb…
q2 illa non eſt ꝯ. Nam ponitur copula, ⁊, ergo vr innuere ⁊ cõc…
dere, ꝙ applõne vrbis non continentur ea que ſunt ex ciuitat…
cum copula, ⁊ ponatur inter diuerſa, vt C. de p quas perſo…
acq. l. fi. ⁊ no. ſ. de iur. ⁊ fac. igno. in rub. ⁊ hꝫ inducere rep…
nem precedentium, vt l. Seie. §. Caio. de fun. inſtruc. ⁊ in…
Crederem diſtinguendum, ꝙ aut diceret priuilegiũ, cõce…
uitati Paduane, ⁊ tũc extẽdit ad cõtinentia caſtra. ⁊ c…
Aut dt cõcedo ciuitati, nõ expreſſo noĩe, ppꝛio, ⁊ tũc ciui…
tra muros hẽbit priuilegiũ. arg. l. nã quod liquidem in fi.

LEX VIII.

1 ☞ Doctor doctoratus corruptela doctorũ, non dicitur doc…
⁊ caput doctoris honoratur bireto in ſignum certaminis…
corone.

Athlete. Athelete, ⁊ pſides, ⁊ magiſtrat9…
ſunt in magiſtratu a tutelis ⁊ cur…
q ſunt munera ciuilia excuſantur. h. d. vſq; ad §…
remiſſionẽ. Ibi, executionẽ. de quib. aũt athletis…
telligatur, ſtatim ſequetur, ſed qui, ⁊c. Ibi ſacris, illi tñ ſm…
Ibi certaminib. ⁊ cũ aſſecuti ſunt victoriam, ⁊ gloriã, alias…
C. de athletis. l. j. lib. x. ſm Hy. Gl. op. duob. mod. Primo…
de l. ſiue hereditaria. ſ. de neg. geſt. nõiũcta l. ij. in fi. de his…
no. infa. Et rñde vt in gl. ⁊ itellige de certaminib. ad delecta…
nẽ Principis, vt pꝫ in d. l. j. Itẽ opp. de d. l. j. in prin. Et rñ…
in gl. ⁊ intelligas de illis q certant virtute propria, non co…
1 ptela aduerſarij. Et per hoc dicebã in d. l. j. ſm do. Ant. ꝙ…
cti doctores p corruptionẽ doctoꝝ nõ vñr doctores. Iſte t…
allegatur in arg. per Jac. de Aret. ꝙ caput coronatur in ſig…
honoris. Quod facit ad biretum, quod conuentuatis impo…
quod dꝫ eis imponi tanquam vincentib. in certamine, q vir…
certaſſe, ſemel in publico, ⁊ ſemel qñ conuentuantur, vt dixi…
dominum Andream de Piſis in d. l. j.

1 ☞ Tutela eſt munus publicũ authoritate, ſed vtilitate priua…
2 Antiani ⁊ alij officiales communis, duꝫ ſunt in officio, an te…
tur ſoluere gabellam.

§. Gentium. Nõ hꝫ ſummariũ. Ibi, q̃ ad id eſt…
vſq;. Gl. opponit duob. modis ⁊ q…
rit de vno. ¶ Oppon. Inſtitut. eodem in princip. Reſpõde…
in gl…

1 in gl. ¶ Et nota, qđ tutela eſt minus publicū† authoritate, ſed
vtilitate priuatum. Facit ratio gloſſe. ad ea que dixi. ſ. ſol. ma.
l. j. Gl. hic in verſi. tutela, in verb. ſed ciuile. opp. de l. fi. in pnc.
j. de mun. ⁊ ho. Reſpōde vt in gl. Deinde oppo. de l. tutoribus.
2 §. fin. de adminiſtra. tut. ⁊ reſpōde vt in gl. ¶ †Ultimo iſte tex.
preſtat argumen. ad id qđ no. gl. in l. honorē ſuſtinenti. đ mune.
⁊ hono. quod officiales cōmunis, dum ſunt in officio, vt ſunt an
tiam ciuitatis, non teneantur ſoluere gabellā. Contrarium no.
gl. C. de exac. trib. l. actores. lib. x. Guil. formant hāc queſtionē
in l. meminē. C. de ſacro. ſan. eccl. Dic qđ onera ordinaria tene
antur ſubire, cum nemo ab illis excuſetur: extraordinaria ſubi-
2 re non tenenť, ꝑ l. j. C. de voca. mune. Que † aūt ſint ordinaria
plene not. C. de ſuperindi. in rubrica libro x. C. de cad. tollen. l.
j. ⁊ in dicta lege. actores.

1 ☞ Tutori pupillus expenſas facere non debet.

§. Tutela. Summaui cū prece dentibus. Ibi munus, quo ad vtilitatē principaliter. Ibi ꝑtinet,
accipere. Uide qđ eſt j. Ibi ꝓuinciale, id eſt patrimoniale. Et
dicitur ꝓuinciale ex eo, quia prouinciales ſunt qui ſoluunt tri-
buta đ patrimonijs eorū. Gl. opp. Inſti. de his qui ſunt ſui vel
alie iur. §. pen. Et reſpōde vt in gl. Facit pro eo ꝙ dixi ſol. mat.
l. j. ¶ Eppo. de l. fin. ſ. de mune. ⁊ hono. Reſpōde vt in gloſſa.
Querit gl. quomodo non ꝑtinet hoc onus ad impenſam: Et re
ſponde vt in glo. ¶ Quero a te, vides ꝙ tutor non debet facere
1 expenſam pupillo quid econtra† nunquid pupillus debeat face
re tutori expenſas: Dicas breuiter ꝙ non, ꝑ l. paupertas. j. eo.
titulo, q2 ſi pupillus teneatur facere expenſas tutori, non eſſet in
ſta excuſatio, ꝙ oporteat laborare tutorem propter victum ſuū
Pro hoc facit Inſti. eod. §. item propter paupertatem, ⁊ ple-
ne dixi. Inſtit. de tut. princip.

1 ☞ Modica iniuria videtur remiſſa.
2 Dictio, vel ponitur exceptiue, vel expoſitiue.
3 Accuſatio maioris partis bonorū, an cauſet inimicitiā capita.

§. Dat remiſſionem. Primo ponit regulam ⁊ exceptionē. Secundo
ab exceptiōe excipit, vt patet in litera. Et vide ꝑ intellectu hu-
ius §. ea que no. ⁊ que dixi plene Inſti. eo. §. itē ſi ꝓpter inimici
tias. ¶ Gl. querit de quinqꝫ Primo querit de cuius parte ꝯue
nit hec culpa. Et reſpōde, vt in gl. Et idem ſentit gl. ſequēs. qđ
ſatis videtur equū, ⁊ ſequitur Pet. in d. §. itē ſi ꝓpter, lꝫ aliter
ſentiat gl. ibi. Querit gl. que eſt ratio diuerſitatis a verſ. niſi ſe
1 cundum. Et reſponde, vt in gl. †Aduerte tamen, quia gl. diſtin
guit, Aut fuit magna inimicitia, vel offenſa, vel fuit modica, q2
magnam non videtur remittere, modicā ſic: arg. j. de adimen.
2 lega. l. iij. in princip. ⁊ in fi. ⁊ l. iiij. ¶ Et habes etiā ex gl. no. † ꝙ
verbum, vel ponitur exceptiue, alias ponitur expoſitiue. ¶ Que
rit gl. qualiter poteſt teſtator facere, ꝙ efficiatur debitor. Et re
3 ſpōde vt in gl. ¶ Deinde quero, † pone ꝙ teſtator accuſauerat
iſtū de tali crimine, ex quo veniebat publicāda tertia pars bono
rū, vel maior pars vt due partes: nunquid dicatur iſta capita-
lis inimicitia, ita ꝙ poſſit ſe excuſare a tutela filij Quedā gl. di
cit ꝙ accuſatio maioris partis bonorū nō cōtrahit inimicitiam
capitalē. ita tenet in l. iſti qdem. in fi. ſ. quod met. cau. Tu habes
gl. contrariam in §. ſi vero dicatur odioſus. in authen. de teſtib.
col. vij. ⁊ C. de reis poſtu. l. j. li. x. que ſunt vera per l. fin. C. de re
uo. dona. facit quod no. gl. in ſequenti §.

1 ☞ Qualitas teſtis attenditur tempore quo deponit.
2 Reciproca teſtificatio ſi habeo queſtionē de ſtatu cum aliquo
locum non habet.

§. Amplius. Ibi vid. Et ſic ſi aliqs faceret, vel diceret ſe debitorē, vel creditorē pupilli
ad hoc vt habeat excuſationem ab onere, non ꝓpterea excuſabi
tur, ſed demum ſi bona fide hoc facit ſcđm Jacob. de Aretio.
¶ Ep. gl. de §. item is Inſtit. eod. ⁊ reſponde vt in gl. Deinde
1 iſte §. faciat arg. †ad queſtionem quam no. glo. in d. §. ſi vero di
catur odioſus. in authen. de teſtibus. ꝙ ſi tempore quo aliquis
reddit teſtimonium contra me erat inimic⁹ eius, licet tempore
aperture non inueniatur tamen non valet dictum: quia inſpici-
mus tēpus dati teſtimonij, ſicut hic tempus quo datur tutor.
2 ¶ †Item preſtat argum. ad aliud, ꝙ ſi habeo queſtionem cum
aliquo de ſtatu, ꝙ ille non poteſt reddere teſtimonium cōtra me
nec ego contra eum.

§. De ruſticis. Ibi humilib⁹. Et intelligo humiſē in iſta materia ſicut in l. humi
lē C. de inceſt. nup arg. eius. qđ no. Inſtit. de pub. iudi. §. ij. cum
quo cōcordat Inſtitu. de iniur. §. atrox. ¶ Glo. oppon. duobus
modis, ⁊ querit de vna queſtione. ¶ Ep. de l. certis iuris. đ iu.
⁊ de leg. ij. C. de poſtu. Reſpōde vt in gl. q2 ille cōcordāt. ¶ Ep
po. de §. ſimiliter. Et reſpōde, vt in gl. ¶ Itē opp. de l. ſi vni a-
lias incipit, Pōponi⁹. j. de re iu. Gl. nō ſoluit. Sed ſolue, ꝙ ibi
iudex erat literat⁹ licet in caſu illo iā cepta queſtiōe, dubitaret
de facto ⁊ de iure qđ reſultaret ex illo. Secus ſi eſſet omnino illi
teratus, ita loquiť l. certi iuris. hic aūt loquitur in tutore. in quo
non exigitur ꝙ ſit literatus, ſed tantum exigitur experiētia fa-
ctor. Sic dicimus in poteſtate. vel rectore, vt no. in d. l. certi. ⁊
ſi illā nō hꝫ bene excuſatur. ¶ Querit gl. nunquid in ruſtico di-
ſtinguemus vtrum ſit ſagax, vel non: Et reſponde, vt in gloſſa.

LEX IX.

1 ☞ Paupertas qualiter probetur.

Paupertas. Ibi, imparē. inopia intollerabili, vt no. C. đ decur. l. ad ſub
ſecunda, ⁊ ſupra, de munere. ⁊ hono. l. cura. §. inopes. ſe
1 cūdū Dynū Et aduerte. q2† ſecundum Jacob. de A-
ret. illa lex deſtruit gl. poſitam in l. ij. ⁊ l. cum de lege ⁊ proba.
Ideo dicas, ⁊ melius, vt no. in l. ſi vero. §. q pro rei qualitate. ſ.
qui ſatiſda. cog. Facit ad hoc ſupra de lib. agno. l. fin. ⁊ pauper-
tas ꝓbatur ꝑ famam q2 aliter ꝓbari non poſſet. arg. infra de flu
mi. l. j. §. fluminum. ſecundū Jacob. de Are. Facit quod not. C.
mād. l. ſi ꝓ ea. ⁊ in authen. de aqua. do. §. illud. ⁊ plene dixi in re.
l. ſi conſtante. q2 hic Jaco. de Aret. loquitur imperfecte quātū
ad intellectum huius legis. ¶ Gl. opponit vno modo ⁊ querit
de vno. Primo oppo. de pericul. tuto. l. j. Et reſponde vt in glo.
⁊ ibi dixit gl. talem ſcilicet ſubaudias pauperem, de quo loquiť
hec l. Facit ad hoc Inſtit. de excu. tut. §. ſꝫ ⁊ ꝓpter. ¶ Itē opp.
gl. de l. ſuſpectum. ſ. tit. j. Sol. vt in gl. ⁊ facit Inſti. eo. §. ſed ⁊
ꝓpter paupertatem. ¶ Querit † gl. quis dicatur impar oneri
iniuncto. Et reſponde.

LEX X.

1 ☞ Juribus pluribus qui vti poteſt, vno caſſato ex alio vocať.
2 Priuilegio remoto remanet quis in iure communi.
3 Nepotes, non continetur appellatione filiorum.
4 Miles tutor filiorum commilitonis.
5 Presbyter non compellitur eſſe tutor filiorū compreſbyteri.

Sed ⁊ milites. Ibi honoris q2 fuerūt ſocij in honore militis. ¶ Ibi
1 ad verſus.† Not. ꝙ qui plurib⁹ iurib⁹ pōt vti vno caſſa
2 to ex alio vocať. ¶ Item no.† ꝙ remoto priuilegio remanet qs
in iure communi, vt j. de adul. l. miles. §. ſexaginta. ⁊ l. admini-
ſtrātes. §. fi. ⁊ l. ꝑꝑ. §. fi. j. e. đ vul. ⁊ pub. l. ſed ſi plures. §. filiio. ſe
cundum. Ja. de are. facit. C. de adul. l. iure mariti ⁊ l. auxilitū. ſ.
de mi. facit. l. quoties. j. de re. iu. Ibi cū reliquis ſubaudi qui nō
ſunt nepotes. ¶ Gl. opp. vno modo, ⁊ querit de vna queſtione et
inducit. ar. ad vnum. ¶ Ep. de l. j. §. idem Nūmo. de queſt. Gl.
non ſolū. Solue, vt ibi no. ¶ Ad alias leges de qui. j. opp. reſp.
quia illud eſt propter delictum ſuum ex quo nō debet cōſequi ꝑ
mium, ¶ Querit gl. que eſt honeſta miſſio Reſpō. vt in gl. ¶ Et
inducit gl. in ar. †. ꝙ appellatione filiorū, non cōtineantur nepotes
3 Et eſt ratio, quia iſta lex indiget contra ius ⁊ ideo non extendiť
ſm. Jac. de are. j. de verb. ſig. l. liberorum. De quo plene dixi ſ.
de liber. ⁊ poſt. l. Gallus. §. inſtituens habetis quandam gloſſ. a
a que eſt ſuꝑ verbo fortior. Et ideo cū dixit, ex vna damnū, dicas
licet indicatur. †quia cogitur eſſe tutor filij cōmilitionis. Uel. di
4 cas ex vna damnum, ſcilicet ex parte pupilli ⁊ ꝙ ſequiť in gl. ex
alia parte dicas ſcilicet militis qui vitiat laborem qui non cogi
tur eſſe tutor. niſi tantū filiorum commilitionis ⁊ ſic cauſa cōmi.
litie eſt fortior quā cauſa militie. Item tex. facit† ꝓ eo quod non
5 G ui C. de epiſ. ⁊ cle. aut presbyteros ſcilicet ꝙ presbyter debet
eſſe tutor filiorum compreſbyteri, ſed R a y. ibi ꝯ ad hoc reſpon
ꝙ hic i militia ſeculari, ibi in militia ſpirituali Facit anth. gaza-
ros C. de here. Nam cū tantū excipiantur agnati vt patet in aut.
gradum compellantur eſſe tutores agnatorum, ſuorum Gulie.
aut. presbyteros tene, qđ vſqꝫ ad quartum gradum diximus in
authen. de eccle. titu. ⁊ habes gl. ordinariam. Inſti. de excu. tu.
§. idem, ⁊ in milite.

ADDITIONES.

a ¶ Qui dam glo. Alleg. qđ priuilegiatus nō vtitur contra priui-
legiatum priuilegio ſuo de quo eſt tex. etiam l. fi. §. ex certis. C.
qui po. in pig. ha. ⁊ l. non ſolum. §. de vno. ſ. de ritu. nupt
Bar. ſuper j. Infor.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

1 ☞ Filius militis dimiſſi ſine ignominia, an habeat excuſationem a tutela.

§. Qui ignominioſe.

Alias incipit, q nimiruz. Ibi priuilegiũ: qꝛ habentur pro non militantibus, qꝛ ignominioſe miſſi ſunt. Ibi filij qꝛ habent priuilegium in hoc, vt alij milites eis tutores dẽtur. ꝙ priuilegium in filijs iſtorũ militantiũ ignominioſe ceſſabit ꝛ hoc vult tex. Gl. opp. vno modo ꝛ querit de vno. Prio op.
2 de hac eadẽ l. ignominia. Sol. vt in gl. † Querit gl. nunquid filius militis dimiſſi abſq; ignominia habeat excuſationẽ a tutelis Et reſpõde vt in gl. Uel dices ꝙ aut filij habet patrẽ vnum in cuius poteſtate ſunt, ꝛ tũc trãſit ad eos priuilegium, vt in cõtrario arg. C. de epi. ꝛ cle. l. ij. in fi. Uel dicas, qđ etiã viuẽte patre. Aut filius recipit tutelã patre non conſentiente, ꝛ tũc ex ꝑſona patris non excuſat. Aut ex voluntate paterna, ꝛ tunc pr̃ videbatur renuntiare priuilegio ſuo ꝛ ſic nulla cã excuſatur ſcđz Jacob. de Are. dicit ipſe ꝙ hoc debet intelligi de filijs illorũ ignominioſe miſſorũ, vt dixi ſuper tex. De hoc, an priuilegiũ patris tranſit ad filios habes per Gui. in d. l. ij. C. de epiſ. ꝛ cle. et dixi. C. de profeſ. ꝛ medi. l. magiſtros. lib. x.

§. Qui olim.

Ibi dati, ꝛ filij priuatorum. Ibi obligabuntur, ſi excuſationem competentem non proponant Gl. op. vno modo de l. j. §. ſi autem. ſ. eo. et reſponde vt in glo.

§. Quandoque autem.

Ibi tẽpus, ad qđ fuerũt aſſumpti qꝛ habẽt tunc excuſatconẽ perpetuã vt dictum eſt Ibi, militie, licet fuerit aſſumptus in maius tẽpus viginti anno. ¶ Querit gl. de vno que eſt ratio, ꝙ non hꝫ immunitatem, miſſi intra quinque annos: Et reſponde vt in gl. qđ nõ videtur verũ, qꝛ haberet tunc maius tẽpus ille qui eſt abſolutus intra quinq; annos, quã ille qui eſt abſolutus poſt quinq; annos intra octo, qui hꝫ tantuz annũ vt in verſi. qui autem poſt ſecundum And. de Piſis. Et hoc ſi tu habes in tex. ſicut ipſe habuit videlicet, ꝙ ſi poſt quinquennium anni excuſationem habet.

§. Qui autem inter.

Supra dictũ eſt đ his q militant extra ciuitatem Romanã. hic de his qui in ciuitate Romana, eã cuſtodiẽdo đ nocte. Ibi militauerit in toto tẽpoꝛe, quo fuerat electus ſcđz Dy. ibi remiſſionẽ etiam ſi cõpleuerit tempus ad quod fuerat aſſumptus, ſm Dy. Ibi vacationez. alicuius temporis. Ibi credit vt per hoc habeat excuſationẽ. Ibi legionarius, id eſt q legitime militauerit. Ibi abſolutus, ſcilicet cum milite. Ibi tutoꝛ, ſi alterius qui in eadem regiõe militauit. ¶ Op. gl. vno modo ꝛ querit de vno. ¶ Op. de §. plane. ꝛ reſponde vt in gl. Querit gl. nũ qd ſit licitum Rome moꝛari ei qui eſt remiſſus cum ignominia Et reſponde vt in gl.

1 ☞ Pater an nanciſcatur curam legitimã filij puberis, ſicut nãciſcitur tutelam impuberis.

§. Jam vero.

Ibi teſtãtur, hoc ſcilicet quod ſequi. In verſi. ſed ignominia. cõſtitutionem coꝛpoꝛalem. Ibi tutelis. id eſt a tutelis que iungitur in vꝛbe ibi miniſtrauit, ſcilicet finitio tpe militie ad quod fuit aſſumptus ꝑ eum, perfectionem ſignificat. l. ij. de adulter. §. perfeciſſe. ꝛ j. de verboꝛum ſignifica. l. vꝛbana familia. §. ꝑnoctare. ¶ Gl. oppo. quatuoꝛ modis ꝛ querit de vno. Primo opp. qđ impuberi đtur tutoꝛ, ꝛ non curatoꝛ, vt ſ. de tutel. l. j. Reſpondeo vt in gl. que incipit ad litem. ſic ꝛ pubes appellatur tam maioꝛ xiiij. annis quã xxv. maioꝛ. ar. de cur. furio. l. pen. ꝛ quod ibi no. facit. j. e. l. non ſolum. §. ſi. libertis ꝛ quod ibi no. Poſſes tñ reſpondere ad contrarium gl. ꝙ curatoꝛ poſſet dari impuberi, vt ſ. de tut. l. ſolet. Oppo. gl. ad verſic. ſed ignominia. C. de his qui non imple. ſtipẽ l. j. ꝛ reſponde vt in gl. Op. gl. de l. ſine hereditaria. de neg. geſt. ꝛ ſolue vt gl. De hoc dicas vt habes per Dy. ſ. de ſuſpe. tut. l. decreto. vt ibi. j. dicam. Oppo. gl. de §. qui autẽ ſ. ea. l. Et reſpõde vt in gl. que incipit, hic no. vel dicas, ꝛ melius, ꝙ iſto. § loquitur de eo qui fuit electus vſq; ad certum tempus ad militiaz ꝛ completio tempoꝛe ibi immutitatez perpetuam. Quod cõpetit tempus patet per verbuz per quod perfectionẽ ſignificat vt dixi ſuper tex. Prima eñi ſolu. gl. non procedit, quam non plus đt operari fictio quã veritas. j. de lib. ꝛ poſ. l. filios. s. ſi cer. pe. l. ſi fili⁹. Sed qui ſunt abſentes, non conſequũtur exſecuſationẽ ꝑpetuã ante xx. annos. vt in §. qui autem. ergo nec iſti. Ad §. q autẽ. reſpondeas qđ ibi in nocturnis, hic in diurnis, ſecundũ ea que ibi ponit Dynus. Uel dicas, ꝛ verius, quod ibi ante tẽpus habuerat cauſariã añ miſſionem, hic ante tẽpus perfecerat. ¶ Querit gloſſa quare pater nõ eſt legitim⁹ tutoꝛ iſtius filij emãcipati Et reponde vt in gl. Uidetur ergo ꝙ gl. non firmat pedes vtrũ

1 pater † nãciſcatur curã legitimã filij puberis ſicut nanciſcit[ur tu]telã impuberis. ꝛ gl. j. eo. l. amiciſſimos. §. Lucius tenet q[d na]ciſcatur curam legitimam. Contrarium tenet gl. Inſtit. đ fidu[]ci. tutel. in prin. ꝛ de excuſatione tutoꝛum in prin. ꝛ ſ. de tut[ori]bus ꝛ curat. da. ab his. l. ventri. ꝛ Inſtitu. de cura. ꝛ illud ve[rum] vt tenet Pet. in d. tit. de fidu. tut. ꝛ dicã de hoc in d. §. Luciu[s].

§. Queſitum.

Ibi, ꝛ ſemel, ſcilicet tantũ. Ibi q[ui]ſcente, id eſt finita. Ibi. rurſus, q[uod] dicat foꝛtificabitur priuilegium, vt ad nullã tutelã vocent, [ſecun]dum Jac. de Are. Ibi, quieuerunt id eſt tutelas, ꝛ admini[ſtra]tiones depoſuerũt. Ibi auxiliantur, ſcilicet finita tutela. I[bi ha]buerunt. ꝛ ſunt finite. Ibi, creatum eſſe ſi nõ adminiſtrauit, [ſecun]dum Dyn. vel aliter, ſi adminiſtrationẽ non ſuſcepit. Ibi[,] quod eſt dictũ in tutela, Ibi emancipati, arg. ꝙ pater non [tu]toꝛ filij emancipati, vt dixi ſupꝛa. ꝑxi. §. ꝛ l. amiciſſimos. [] Jaco. de Are. Iſte enim tex, nõ poteſt bene ad tutoꝛẽ refer[ri] tunc nõ eſſet legitimus tutoꝛ eius. Inſti. de legi. pa. tu. in p[rin.] ꝛ no. j. eo. l. ſi quis inter tres. omnes glo. ſunt expoſite, niſi q[] querit de duobus. Querit gl. nunquid compelluntur plures [ſi]mul ſuſcipere: Et reſponde vt in gl. Secundo querit pone q[] ſcepit vnaz cautelam priuati, nunquid compellitur ad aliã: [Re]ſponde vt in glo.

§. Primipilarij.

Ibi moꝛtuus, ꝛ nõ erat in [] ſecũdũ Dy. Ibi, primipilla[rij] moꝛtui poſt reuerſionem. Opp. glo. de l. officiales. C. de epiſ. [ꝛ] cler. ꝛ reſponde, vt in glo.

LEX XI.

Si tribunus.

Ibi per militauerit. expone[] e. l. ꝑxim. in princi. Gl. Opp[o.] vno modo de l. ſ. pꝛoxi. Solue vt in glo.

1 ☞ Seruerij qui debent habere tot ꝑ milliari, ſi vadunt [per cir]cuitus vt via ſit longioꝛ, tamen plus dari non debet quam p[er] rectam viam.

LEX XII.

Non ſolum.

Ibi fuerunt. No. ꝙ quicunq[] ab eſt cauſa Reipublice ha[]bet annũ poſt reuerſionem vt ad tutelas nõ voce[tur] [ꝛ] hic ꝛ Inſtit. eo. §. item q Reipub. Ibi deſpouer[] qꝛ in militia habuerũt ſcđm Dyn. ibibi debent, Not. ꝙ aliqu[id] contra iniungendũ proficit qđ nõ proficit contra iniunctuz, [] hic. ſi ecõtra, vt j. eo. l. ſpadoneũ §. j. ſcđm Ja. de Are. ꝛ l. [pro]xima Ibi rectã. Not. arg. † contra Seruerios ꝛ apparito[res] accipiunt certũ quid ꝑ quolibet miliari qđ ſi circumeãt [] ꝛ nõ vadant per viam rectam ſecundum quod debent, q[] bent habere ſalarium pꝛo via quaz faciunt, ſed pꝛo ea qua[] cere debebant ſecundum Jac. de Are facit ad hoc. C. de na[]cul. l. fi. ꝛ ſ. ſi quis cau. l. ij. §. pen.

LEX XIII.

Idem Ulpianus ſcribit.

1 ☞ Certa ſcientia pꝛincipis in reſcripto, an ſufficiat abſq[ue] clauſula, non obſtante.
2 Delinquens ante clericatum, an debeat conueniri coꝛam iudice eccleſiaſtico.
3 Doctoꝛ vocatus a pꝛincipe poſt collectam ſuſceptam licite illã retinet.
4 Jus pꝛincipis in tranſlatione domicilij excuſat a tutela.

§. Sunt ꝛ alij.

Ibi, tranſmigrare, tene menti iſtu[z] tex. Gl. opp. duob⁹ modis Primo opponit de l. pen. ſ. de iuriſ. omni. iud. Sol. ibi trãſtulit ꝑpꝛio motu, hic ex cõceſſione Imperatoꝛis, Itẽ opponit de l. quidam relegatus. de reb. dub. ꝛ recitat gl. vſq; ad verſicu. idem ſunt. [in] verſi. alij, habẽt implicare, vt d. l. quidã. Solue vt in gl. qꝛ pluribus modis poteſt implicare, vt in gl. ¶ Querit gl. nunquid ſit neceſſarium vtrumq; interuenire: ꝛ reſpõdet, ꝛ bene. Ex iſto tex.
1 no. ꝙ † ſi Princeps cõcedat aliquid ex certa ſcientia, licet nõ dicat nõ obſtãte lege tamen ſufficit. Tu habes per gl. in l. fin C. ſi cõtra ius vel vtili. publ. Habes cõtrariũ. C. đ aque duc. l. omnis
2 ſeruitus. lib. xj. ꝛ ibi dixi. Item pꝛeſtat † iſta lex arg. ſm Gui. C. de epiſ. audi. l. ſi qui ex cõſenſu. quod ſi aliquis erat monachus ꝛ fuit tranſlatus ad dignitatẽ epiſcopalẽ, qđ liberetur ab onere monachatus qđ eſt verum in onere, ſecus in honoꝛe vt j. ad mu-
3 nicip. l. pꝛinceps. Itẽ a inducitur in argumen. † ad queſtionem quotidianam, ſcilicet ꝙ deliquens factas clericus poſt delictum debeat cõueniri coꝛã iudice eccleſiaſtico. Nã vides hic, ꝙ trãſlatio facta iuſſu Pꝛincipis excuſat a tutela iaz. ſuſcepta, ad hoc facit de

cit de vacatio. mune. l. pretor. ibi, vel ſi qui ſacerdotiū, ⁊c. ⁊ in §. ſi poſt. ⁊ l. ij. ꝗ bonoribus, §. auctis. eod. titul. ⁊ ſ. ſi qs cautio. l. q aūt. ⁊ j. eod. l. iuriſperitos. ⁊ l. ſpadonem. Facit ſ. de arbit. l. nō diſtinguemus. §. ſacerdotio. Facit ad hoc j. eo. l. poſt ſuſceptā. ⁊ ſ. de libe. agno. l. ſiue. §. qa Plautianū. In cōtrariū facit l. cum quedā. ſ. de iuriſdict. om. iudic. ⁊ de iudi. l. ſi qs poſtea, ⁊ ſ. eod. l. ij. in princip. ⁊ j. eo. l. tutor petitus ¶ Dic ſm Dyn. aut eſt certū ꝙ ipſe facit propter delictū, ⁊ tunc non debet excuſari, per l. hos accuſare. in princip. j. de accuſa. de bonis eorū l. fin. in fin. ⁊ l. j. de adulte. l. ſi maritus. §. legis Julie. Aut eſt certū, ꝙ nō fecit ad euitandū crimen, ⁊ tūc debet excuſari. Ita intelligas primo allegata. Facit l. hos accuſare. §. hoc beneficio. de accuſa. Aut eſt dubiū, ⁊ tūc aut ipſe facit poſtquā incipit inquiri contra eum per inquiſitionē ſeu accuſationē, ⁊ preſumitur feciſſe in fraudē, vt dicta l. fina. de bonis eorū. Aut non erat accuſatus qñ ipſe ſe fecit clericū, ⁊ tunc nō preſumitur feciſſe in fraudē. dic. l. fin. De hac queſtione habes per Canoni. in cap. j. de oblig. ad ratioci. ⁊ diuerſe fuerunt opiniones. Joan. Andr. tenet, ꝙ ſiue ſit criminalis, ſiue ciuilis, ſi ſit in perſonā diſtrictio, cauſa debeat agi coram eccleſiaſtico iudice. Ratio qr etiā ſi ipſe cleric⁹ vellet, nō poſſet renunciare priuilegio ſuo, adeo ꝙ capiēs eum non excōmunicetur. Si vero ſit ciuilis, vel criminalis, ⁊ diſtrictio non ſit in perſonam, tunc debeat agi coram ſeculari. Et hoc verū, niſi prius fuiſſet facta diſtrictio in perſonā, qr carceratus, ⁊ poſtea clericus factus: qa tūc nō valeret, nec prodeſſet ſibi aliqd: qr priuilegiū clericatus prodeſt ſibi in eū caſum, in quo reperit eū, ⁊c. Et iſtam opinionē Joan. And. intellexit eſſe veriſſimā. ¶ Ultimo † allegatur iſte text. ꝙ ſi aliquis doc. poſt ſuſceptā collectā fuerit vocatus a Principe, ꝙ poſſit lecturā dimittere ⁊ collectā retinere, ⁊ facit qđ not. per dom. Rayn. C. ꝺ ead. tollen. l. vnic. §. ne autem.
5 ¶ Quero, ad † quid eſt neceſſarius iuſſus Principis in trāſlatione domicilij, cū quilibet poſſit trāſferre domicilium proprio lubito. l. libertus. §. j. j. ad munici. ⁊ l. aſſumptio. eod. titu. Dicit Jacob. de Are. ꝙ iuſſus Principis eſt neceſſarius, vt habeat excuſationem a tutela, alioquin periculum ſpectat ad eum.

LEX XV.

1 ☞ Octo dicuntur pauca.
2 Appellari a datione tutele, cur non poſſit.

Cire etiam oportet. Ibi, hoc aūt, ſcilicet ꝙ nō habeat neceſſe prouocare a datione. Ibi, tutoribus differunt tamē in octo que habes no. in l. ventri.
1 de tu. ⁊ cur. da. ab his. Et ſic no. † ꝙ octo dicuntur pauca. Dicā in l. j. §. hoc aūt j. ad Syllа. Ibi, auferētes. id eſt, approbantes, ſʒ Dyn. Glo. opponit tribus modis Primo opp. de §. qui aūt Inſt. eo. Solue, vt in gl. ¶ Itē opponit cōtra de l. j. C. de confir. tuto. Solue. vt in gl. Itē opp. de l. j. §. ſi qs. ⁊ de l. nominatiūes,
2 ⁊ l. veteranis. Solue vt in gl. ¶ Quero a te, † que eſt ratio, ꝙ a datione tutele, vel cure non poteſt qs appellare: Old. reddit rationē pulcherrimā, que eſt Guli. tutores quādoqʒ ſunt legitimi, ⁊ ſi diceremus tutores appellare poſſe a datiōe tutele, appellaretur a datione legis, qđ non poteſt fieri, vt in l. antepenult. j. de verbor. ſignifi. Preterea interdū tutores ſunt teſtamētarij, ⁊ appellatio eſt, que corrigit primā ſentētiā. j. ꝺ appella. l. j. Ergo ſi diceremꝰ appellari a datione, ſequeretur ꝙ appellaretur a ſentētijs priuatorū. Si vero detur a iudice, eſt ratio, vt facilius cōſulatur pupillis, qr proponet tutor excuſationē corā illo qui dedit eū tutorem, ⁊ ſic facilius cōfirmabitur. argu. C. qui ⁊ aduerſus quos. l. ij. Facit qđ not. in auth. de teſt. §. qr vero. Quilibet enim affirmat, vt illud qđ fecit, perficiatur. De hac ratione Old. tangit Gul. in l. hi qui ad ciuilia. C. de appella. vbi ponit illam rationem, que videtur dicere totum econtra, vt l. probatur per gl. C. de temp. appel. l. j. ⁊ habes per doc. in d. l. hi qui. vbi plene dixi, ⁊ no. per Pet. Inſt. eo. §. qui aūt. Et licet hec ratio Old. ſit ſatis bona, tamen plenius dixi in d. §. qui autem. Nicolaus.

§. Multa vero. Ibi, accedere dicit gl. ⁊c. Dic, ſimile habes Inſtit. qbus mo. ius pa. po. ſoluitur. §. preterea. Ibi, excuſabitur, ⁊ excuſationē proponet, pſequetur tamen intra quatuor mēſes numerādos a die nominationis ⁊ cognitionis. j. ea. l. §. quinquaginta ſecundum Jacob. de Are. ⁊ Dyn. Ibi non fecerit, excuſationē intra quinquaginta dies. Ibi qui antē. in verb. cognouerit, hic facias, a ⁊ in verſic. extra hos, facias q. Ibi, hos ſcilicet dies datos pro quibuſlibet xx. milliaribus. ibi aūt ſunt. quaſi dicat, nō ſolum legitimis ⁊ datiuis datur predictum tempus, ſed etiam teſtamētarijs ſecundum Dynum. ¶ Querit gloſſ. de vno, a quo tempore incipiant iſti dies. Solue vt in gloſſa.

§. Qui autem. Ibi, manifeſtari. No. ꝙ cum aliquis vocatur ad aliquod onus, debet ſibi denūciar, vt hic, ⁊ C. de decu. lib. x. l. ij. ſecūdū Jac. de Are. Ibi,
1 ad domum. No. † ꝙ hic ponitur alternatiue, igitur ſufficit alterum tantū, ſcilicet, ꝙ citetur ad domum, vel pſonaliter. plene dixi de li. agno. l. j. in prinei. Gl. opponit de l. quidā relegatus. de rebus dubijs. Et reſponde per glo. que incipit ſic loquit. Et ad iſtud contrariū reſpōdet in verſic. extra hos. licet iſtū vſic. legerim in precedenti. §. dic, vt in gl. Itē ad dictū verſic. extra hos.
2 opponitur de l. Gaius. j. eo. titulo. Solue vt in gl. Not. † ex iſta gl. ꝙ ille, q fuit confirmatus, poteſt ſe excuſare. ¶ Cōtra hoc opponit de l. iuriſperitos. j. eo. Dic ſecundum Jaco. de Are. ꝙ aut fuit confirmatus conſentiens, ⁊ nō poteſt poſtea ſe excuſare: aut inuitus, ⁊ poteſt, vt l. Neſennius. j. eo. ſecundū Jacob. de Aret. ita intelligas gl. que videntur inuicem contradicere. ſ. de confir. tuto. l. ij. ⁊ l. fi. ⁊ glo. huic contrarium habes j. in dic. l. Gaius ⁊ in dicta l. Neſennius.

1 ☞ Dictio apponitur excluſiue.
2 Mente ſeruata a verbis receditur, quando ex verbis ſimpliciter intellectis iniquitas reſultat.

1 §. Aliud. Ibi. ſi enim. No. verſic. † Ibi a, qđ dictio a ponit excluſiue, vt j. dicam. Ibi, centū ſexatginta. poſtpone literaʒ, ⁊ dic ratione eſſe cū ſexaginta. Ibi, vult.
2 † Not. qđ quotieſcunqʒ ex verbis ſimpliciter intellectis reſultat iniquitas, tunc a verbis recedimus ⁊ ſeruamus mēteʒ. Ubi vertices dicit gl. ⁊c. No. iſtam gl. Ibi, in viaʒ, id eſt, in dilationē datā occaſione vie: vel dic in via. id eſt, pro via, ſcđm Dyn. Glo. opp. vno modo, de l. pſpexit. j. q ⁊ a quibus. Solu. hoc hʒ locum quando eſt ſcripta mens contra verba. ibi non erat mēs ſcripta vt habes C. de legi. l. non dubiū. Uel ſolue, vt habes plene per doc. C. q ſit lōga cōſuetu. l. j. ⁊ vide qđ dixi poſt Pet. Inſtit. eo. §. q aūt. Itē de dictione a vide ꝙ no. Cyn. C. de nup. l. a caligato.

1 ☞ Sententia lata contra ius litigatoris, errore nō expſſo nō valet fauore minoris etatis.
2 Sententia quando in primo iudicio fuit queſitum de falſo, an retractatur propter falſum.
3 Sententia lata poſt triennium non valet ipſo iure.
Reſtitutio conceſſa poſt quadriennium quando non valeat ipſo iure.
5 Statuto ſtāte qđ poteſtas expediat omnes cāſ intra duos menſes, ſententia poſtea lata, an ne nulla.

§. Conſequens. Ibi ciuitatis, que non eſt ſubiecta iuriſdictioni dantis ſecūdū Dyn. ⁊ ſecūdū expoſitionem gloſſ. que eſt verior. Ibi, excuſatus poſt legitimū tempus. Ibi, dimiſſis, per ſententiā. Nota §. ita
1 ſingularē, ſicut eſt aliquis in mūdo in materia ſua. † ⁊ dicit ꝙ ſententia lata cōtra ius litigatoris non expreſſo errore in ſentētia, nō valet ipſo iure, ſed hoc eſt fauore minoris etatis, vt ſtatim dicā. ¶ Glo. opp. quatuor modis, ⁊ querit de vno. Primo recitat queſt. qr melius recitat hoc modo, ideo quero qualiter iſte tutor fuit excuſatus. Dic, vt in glo. ¶ Oppo. gl. de l. ſeruo inuito. §. cū pretor. j. ad Trebel. ⁊ iſtud cōtrariū reſpicit primā expoſitiōē. Et reſpōde, vt gl. ⁊ ſic ſecus in alia ſententia quā in iſta. Et ratio eſt fauor minoris etatis, ⁊ habes gl. C. ſi ex fal. all. l. fi. ⁊ l. iij. C. ſi ex fal. inſtr. ¶ Itē oppon. glo. de l. fin. C. de fid. inſt. Dic ꝙ iſtud cōtrariū reſpicit expoſitiones ſequentes, vel quod obrepſit. Et
2 reſponde vt glo. Iſta gl. eſt falſa, † ⁊ nullus tāgit. Sentit enim ꝙ ſi diſputatū eſt de falſo in primo iudicio, ꝙ non poſſet poſtea ſententia retractari. Sed hoc non eſt verū in excuſatione tutoris, ⁊ habes glo. loquentē verius. C. ſi ex fal. alle. l. ij. Et dictū glo. procedit in alijs caſibus. Quod ēt intelligas, ꝙ vbi fuit de falſo queſitum, non poſſet poſtea ſentētia retractari in alijs caſibus, ſʒ de falſo bene poſſet accuſare, ſecundū glo. C. ad l. Aquil. ex morte. Uide ꝙ no. C. de adult. l. adulterij, ⁊ de ordine iudi. l. pe. Redeo ad gl. q ulterius opp. j. de re iud. l. diu⁹. Sol. Aut queris, quando iſta ſententia ſit lata ⁊c. tunc iſtā glo. intellige ſecūdū id quod habes no. in l. ſi pretor. § Marcel. ſ. de iud. ⁊ vide ꝙ dicam in l. ſeruo. §. cū pretor. j. a Trebellia. ¶ Itē oppo. glo. de l. ſeruo. §. cum pretor. j. ad Treb. Solue, vt in gl. ⁊. no. gl. Certe dic ꝙ huc vſqʒ glo. fuit locuta bene, tamen nō facit aliquid ad propoſitum. ſed hoc ꝙ ſequit facit ad propoſitū. Domini. iſte tex. facit pro opi
3 niōe poſita in gl. C. de iud. l. properādū. in prin. vbi tenet, † ꝙ ſententia lata poſt trienniū non valet ipſo iure: quam gloſ. tenet ibi Ray. per iſtū tex. ⁊ ſ. de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. Seie egreſſe. ⁊ intelligit illā glo. vbi apparet error ex ſententia, alias ſecus, vt ibi dicā. ¶ Item facit iſte † tex. ſecundum Dyn. pro. eo quod no. gl.
4 in l. ſuperuacuā. C. de tēp. integ. reſt. videlicet ꝙ reſtitutio conceſſa poſt quadrienniū non valet ipſo iure, licet aliqui dicerent cōtrarium, tanquā eſſet lata contra ius litigatoris. j. que ſenten-

ſine appella.reſcin.l.j.§.item cũ cõtra ſacras. Domini nõ inue‑
nietis iſtã gl.in l.ſuperuacuã. ¶Itẽ preſtat arg.ꝙ ſi Poteſtas
5 †debet ex foꝛma ſtatuti finire itra duos mẽſes cauſas,ꝛ ſi finiue‑
rit poſtea ꝙ ſentẽtia nõ valet ipſo iure,quod no.in d.l.ꝓperã‑
dũ.ꝛ facit j.iudicatum ſolui.l.ij. Perit enim inſtantia.ꝛ ſic dicit
lis nõ conteſtata,ſed ſi lis non eſt cõteſtata,non poteſt ſequi ſen‑
tentia,vt C.de ſentẽ.ꝛ inter locũ.om.iud.l.ꝓlatã. Item,qꝛ ar‑
guim⁹ de tẽpoꝛe ad locũ,vt j.de mili.teſt.l.miles.ꝛ ſ.ſi cer.pet.
l.vinũ.ſed ſi aliquid permittitur vno tẽpoꝛe,videtur ꝓhibitũ
ſequẽti tempoꝛe,vt ſ.de iudic.l.cũ pretoꝛ.de ſtatulib.ſtatulibe‑
ros.§.ſtichus.cũ ergo permittũtur iudicare intra duos mẽſes,
videt tacite ꝓhibitũ poſtea:ꝛ eſt perinde,ac ſi eſſet ꝓhibitũ
expreſſe,ꝛ nõ valeret ſentẽtia,vt ſ. de iud.l.iudiciũ ſoluit,ergo,
ꝛc. In cõtrarium facit C.vt omnes iud.tam ciui.iud.quã mil.in
l.fi.in fi.ꝛ de ope.no.nun.l.i. ¶Quare Ray.ſequẽdo dom.An.
de Piſis ſic dicit,ꝙ aut ſtatuitur tẽp⁹ parti,aut iudici,aut actio
ni. Primo caſu non põt fieri aliquid poſt tempus,ſiue illud tẽ‑
pus ſit certũ quantũ ad numerum,vt hinc ad duos menſes:ſiue
quantum ad terminum,vt vſq; ad litem conteſtatã,vt ſ. de iud.l.
de qua re.ꝛ.l.j.§.biduũ.quãdo appel.ſit,ꝛ C.de iud.l.ꝓperã‑
dum.in pꝛin.ꝛ de appe.auth.hodie,ꝛ C.de exce.l.ſi quidẽ ꝛ.ſen
ten.reſcin.nõ poſſe.l.peremptoꝛias. Secundo caſu, aut ſtatuit
tẽpus iudici ꝛ iuriſdictioni,an iudici tantum. Primo caſu poſt
tẽpus non poteſt ſentẽtia ferri,vt l.ij.§.ſ; ſi iudex.ꝛ l.ſi iudex.ſ.
de iudi.ꝛ de arbi.nõ diſtinguemus.§.ex cõpꝛomiſſo. Aut eſt tẽ‑
pus ſtatutum iudici tãtum,ꝛ tunc etiã poſt tempus ſentẽtia fer‑
ri põt.ita intelligas caſum .l.fi.vt omnes iud.tam ciuiles quã
militares,ꝛc.vt l.fi.de edifi.ꝓua. In tertio caſu,ꝛ vltimo,aut ꝓfi‑
nitio tẽpoꝛis tantũ reſpicit ſubſtantiam actionis, vel inſtantiam
iudicij. Primo caſu non põt ferri ſiue duret inſtãtia,ſiue non,vt
C.de do.l.fi.ꝛ de aſſe.l.j.ꝛ.l.ij.§.fi.ne de ſtat.defũ. Secũdo caſu,
poteſt ſententia ferri;poſt tẽpus, vnde opoꝛtebit fieri alia inſtã‑
tia de nouo,cũ illa perierit,vt l.ij.j.iud.ſol. remãſit tamen actio,
vt i auth.ſed cũ teſtatoꝛ.C.ad l.fal.ꝛ in aut.de here ꝛ fal.§.illud
quoq;,ꝛ C.de nauf.l.ij.li.xj.ſcðm And.de Piſis cuius verbo po‑
nit hic Ray.ꝛ in d.l.fi.vt omnes iud.tam ciui.quã mili. Facit ꝙ
not.Specu.de iudi.de lega.§.reſtat.verſic.quid ſi in ſtatuto.

1 ☞ Iuramento an ꝓbetur caſus foꝛtuitus.
2 Ignoꝛantia citationis an faciat,ne quis dicatur contumax nu.2.

§. **Sufficit.** Ibi, ideoq;. quia ſic opoꝛtet excuſationẽ
ꝓponere intra quĩquaginta dies ſecũ‑
dum Dy.No.pulchꝛum tex.ibi,iuſtitia,id eſt,ꝙ ſit iuſtum ex na
turali iuſtitia cõmendatum. Et ſic videtur,ꝙ nõ facit iſta litera
1 ad id,ꝙ †allegatur per quoſdam,ꝙ ꝓbatio caſus foꝛtuiti fiat
tantum per iuramentũ:qꝛ illud nõ eſt verũ,imo debet illud vere
ꝓbari.ſ.de ꝓob.l.i exceptiõibus.§.j.ꝛ j. de re mili.l.iij.§.ſi ad
diem.ꝛ l.q cõmeatus,ꝛ ſ.ſi quis cau.l.ij.§. quod diximus ſecũ‑
dum Iaco.de Aret.Guli.tenet nõtrariũ.ſ. ſi quis caut.l.§.ij.ſi
quis. Ray.non firmat hic ſe in aliq̊,ſed audiui ipſum dicentem,
ꝙ aut quis volebat ſe pꝛopter caſum foꝛtuitũ excuſare ab eo,ad
quod tenebatur ex cõtractu,ꝛ nõ poteſt.habes gloſſ.C.de fide in‑
ſtrumen.l.fi. Aut nõ tenebatur ex cõtractu,ꝛ tunc ſufficit ſacra‑
a mentum. Dixi de hoc C.de nauf .fi.lib.xi.[a] Facit quod dixi poſt
Iaco.de Bel.in auth.vt nulli iud.§.qꝛ vero. Facit ſecũdũ Ray.
quod no.Spe.de appe.§.nunc bꝛeuiter.verſi.quid ergo ꝛ ꝙno.
In.extra de pꝛiuile.c.cum olim,ꝛ per Inã.Mo.extra.de ele.c.
cupientes.lib.vj,ꝛ per Archyd.extra de dolo ꝛ cont.c.cod.lib.
Facit quod no.lxxij.diſtin.c.pꝛopoſuiſti.ꝛxviij.diſt.c.q.locuit.
2 ſecundũ Iac.de Are. ¶†Nota,ꝙ ſi ille,qui dicitur citatus,iu‑
rauit ꝙ citatio non peruenit ad notitiã ſuam,ꝙ debeat credi iu‑
ramento ſuo,ꝛ non debeat pꝛocedi contra eum. Et dicã de hoc
j.de re.eoꝛum.l.magis puto,ꝛ iſtud ſit ſatis not.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Lib.xj. Allegatur iſte tex.per Bartol.in l.ij.C.de
naufra.de quo vide Bar.ꝛ doc.in l.iiij.§.pretoꝛ.de dam.infec.

1 ☞ Appellans ab omnibus grauaminibus illatis non põt pꝛo‑
ſequi niſi illa ad quoꝛum impoſitionem nõ eſt lapſum decẽdiũ.
2 Preſens in iudicio reſpondendo libello quando pꝛoteſtatur ꝙ
non facit animo litem cõteſtãdi, iudex poteſt ei aſſignare termi‑
num,intra quẽ litem conteſtetur,aliter contra ipſum pꝛocceditur
3 Iudex ſi ſtatuit terminum ad reſpondendũ libello,ꝛ in termino
reus cõparens petit dilationem ad exceptiones pꝛoponendas,
aliter non reſpondendo condemnatur in expenſis.
4 Litem qui conteſtatur ſaluis omnibus ſuis exceptionibus,non
videtur exceptiones pꝛoponere.
5 Exceptiones pꝛoponẽs dilatoꝛias,ſaluis alijs exceptionib⁹ nõ
ille tamen ſunt ſalue,niſi eas expꝛeſſerit,ꝛ ſic. Exceptio nomina
tim debet pꝛoponi.

Scire. Gl.non facit hic §.ſed ergo facio,vt melius intel
ligatis. Ibi remiſſionis,id eſt excuſationis,ſecun
dum Lyn. Ibi,nominare,intellige hoc intra decem dies, alias
poſt illud tempus non auditur. Ibi,non nominauit,vide Ioan.
Mo.extra,de ele.cap.quamuis.lib.vj.ꝛ Archi.de reſcrip.ca.
cum in multis.liq.vj. Ibi cõtinui,ſcilicet q̊ ad ꝓceſſum, nõ qu
ad iudicium. Gl. Opp.tribus modis,ꝛ querit de vno. Primo
opponit de l.reſcriptum.de his q.vt indig.ꝛ recitat gl. que inci
pit quo ad nõ nominatos,ꝛc. Et ſic no.ſecundũ intellectũ iſtum
1 ꝙ ſi aliquis appellauit ab omnibus grauaminibus illatis ſibi
ꝑ iudicẽ in aliqua cã,ꝙ nõ poſſit ꝓſequi niſi illa grauamina,ad
quoꝛum impoſitionẽ non eſt elapſum decennium, id eſt, decem
dies,qui dantur ad appellandũ,vt in auth.hodie.C.de ap.arg.
huius tex. Redeo ad gl.que opponit de l.ꝫ maioꝛes.C.d inoff.
teſta. Sol.vt in gl. Vel dic,ꝙ ibi dicitur in actoꝛe qui plura au
xilia contraria nõ poteſt ſimul ꝓponere,vt in d.l.quod in here
de.§.eligere.de trib.ac.hic in reo,qui poteſt plures excuſatio
nes pꝛoponere cõtrarias ſimul,ſecund.opini. Petr.Sz oppo
de l.pꝛopter litẽ.§.j.eo.ti.ꝛ dic vt ibi no.clarius. Item iſte tex.
2 alleg.in arg.†ꝙ ſi aliquis eſt pꝛeſens in iudicio,ꝛ nõ vult cõte
ſtari litem,ſed ſemper cum reſpondet ꝓteſtatur,ꝙ nõ facit ani
mo conteſtãdi litẽ,ꝙ iudex poteſt ſibi tempus pꝛefinire,intra q̃
litem conteſtet,alioquin pꝛocedet contra eum tanq; contra con
tumacem:non autem habebitur lis ꝓ conteſtata,qꝛ paria ſunt,
non venire,vel venire,ꝛ nihil iuſtu; ꝓponere, vt hic vides.ꝛ hec
fuit opin. Iacob.de Are.Guli.tenet opin.contrariã de quo ha
bes per Ly.ꝛ gl.C.quomodo,ꝛ quando iud.authenti.qui ſemel,
ꝛ dixi.ſ.de vent.inſpi.l.j.§.ex hoc reſcripto,ꝛ hoc etiam tangit
3 Iacob.de Are. Item not.†ex iſto tex.ꝙ ſi iudex dederit termi
num reo ad reſpondendũ libello intra decem dies, ꝛ ipſe venit
intra decẽ dies,ꝛ nõ reſpondet,ſed petit dilationes ad exceptio
nes ꝓponendas,ꝙ debeat cõdemnari ad expenſas. qꝛ licet ve‑
nerit die ſtatuta,tamen nõ facit id quod ſibi iuſſu; fuit. Facit ad
hoc de opt.leg.l.mancipioꝛũ,ſcðm Ioan.ꝛ Lyn. Item allega‑
4 tur†per Mar.de Fa.ꝙ ſi aliquis fuit conteſtatus litem ſaluis
omnibus exceptionibus ſuis,ꝙ nõ videatur ꝓpterea exceptio
5 nem pꝛopoſuiſſe. Itẽ pꝛeſtat arg.ſcðm El.†ꝙ ſi iudex[a] ſtatuit
a terminum parti,intra quẽ debeat ꝓponere exceptiones dilato
rias,ipſe autem vna pꝛopoſita,dicit alijs ſibi ſaluis,ꝓpter hoc
non remanẽt ſibi ſalue,niſi expꝛeſſerit eas. De hoc nota,extra
excep.cap.paſtoꝛalis.ꝛ d ꝓba.cap.quoniã contra falſam.ſecun
dum Eld.in verſicu.quinquaginta. Gl.querit de vno, qui te
netur pꝛobare,an ſit verum,tutoꝛem ſe ignoꝛaſſe.ꝛ remittit
l.quidam decedens,ꝛ l.ſequenti,vbi habes caſum,quod pupil
lus tenetur pꝛobare,ꝛc.

ADDITIO.

a ALEX. ¶Quod ſi iudex. Vide de hoc per docto.in l. Titie tu
toꝛes,infra de legatis pꝛimo.

1 ☞ Excuſatio tutoꝛis,an ſit in ſcriptis pꝛoponenda.
2 Cauſa excuſationis tutoꝛis non delegatur.
3 Receptio,ꝛ examinatio teſtium,quando committi poſſit.
4 Receptio iuramenti teſtium an delegetur.
5 Exceptio,fieri etiam ſine ſcriptis poteſt.
6 Pꝛoteſtatio,an ſit fienda in ſcriptis.
7 Poſitum cauſa exempli trahitur ad omne ſimile.

1 §. **Opoꝛtet.** Ibi teſtari.quaſi dicat.†non ſolũ poteſt
ꝓponi viua voce.ſ; libello in ſcriptis.
Et ſic eſt arg.expꝛeſſum ꝙ eſt in arbitrio tutoꝛis, ſcðm Dy.Gl.
ſimpliciter tenet,quod in ſcriptis. Inſtit.de excuſa.tuto.§.qu
aũt,ꝛ ibi dixi,ꝙ illa debet intelligi ſecundum iſtam. Ibi,tribu
nal.id eſt,iudice ſedente ꝓ tribunali: non aũt coꝛã delegato,q
cauſe cognitionem reqrit,ergo delegari non poteſt, vt hic ha
bes per glo.in fine. Et quod hic pꝛoponit Dy. intelligas ꝙ hic
vult querere legiſlatoꝛ,nunquid excuſatio debeat ꝓponi in ſcri
ptis,vel coꝛã teſtibus,ꝛ dicit ꝙ in ſcriptis, vel etiã ſine ſcriptis
coꝛam teſtibus hoc dicit. Iſtud pꝛincipiũ exponitur ſecundum
Dyn.hic vbi querit,nunquid poſſint depoſitiones teſtium demõ
ſtrari coꝛam alio,quam iudice ſedente pꝛo tribunali,ita q̊ poſ
ſint ſubdelegari, Ibi,ſub memoꝛationibus,id eſt teſtium pꝛodu
ctionibus,ſeu depoſitionibus:qꝛ in eis poſite ſunt excuſationes
vt ſupꝛa dixi. Ibi,libellos,id eſt ſcripturam, que excuſationẽ
continet. Gl.oppo.duobus modis. Pꝛimo opp.de l. nec quic
quã.§.j.de offic.ꝓ cõſul.ꝛ lega. Solu.vt in gloſſ. ¶Not.ex iſto

2 gl.† ꝙ cauſa que non eſt dlegabilis vt eſt excuſatio, vt hic, in fi.
3 gl. poteſt delegari, vt examinatio, ⁊ receptio teſtium. † An autez
in aliȷs cauſis criminalibus, ⁊ ciuilibus poſſit examinatio ⁊ re-
ceptio teſtium cõmitti. Dic vt in authẽtica, vt defun. ſeu. fu. §. il
lud. de teſtibus. §. quoniã. ⁊ §. ſe. ⁊c. ⁊ C. de fide inſtru. aut. apud
eloquentiſſimum. ⁊ ſ. de teſti. l. iij. §. diuus. ⁊ §. ſequenti. Sz que
4 ro a te, an poſſit delegari receptio iuramenti teſtiũ. Tu habes
gl. no. C. de teſta. l. hac conſultiſſima. in verſiculo depoſitiones.
⁊ vide qđ notat de arbi. l. non ex omnibus. ⁊ Are. extra de teſti-
bus. c. preſentiũ. lib. vj. Et circa commiſſionẽ examinatiõis, ⁊ re
ceptionis teſtiũ, vide qđ no. Innoc. extra de re iudica. cap. cum
Bertoldus. ⁊ extra de teſt. capit. cũ cauſaz. Redeo ad glo. eſt ⁊
aliud, ⁊c. quod nõ cõmitti poteſt, Itẽ opp. gl. de l. excuſare j. eo.
⁊ reſponde vt gl. Iſte tex. allegatur pro ſingulari in mundo, ſe-
5 cundum And. de Piſis, † ꝙ in electione rei eſt proponere exce-
ptionem in ſcriptis, vel ſine ſcriptis. In hoc cõcordat etiã Dy.
⁊ Iacob. de Areti. in auth. hanc aũt querelã. C. de non nu. pec.
Ad illum tex. reſpondet, ꝙ ibi excipiens ꝓponebat intentionez
ſuam, ſiue exceptionem ꝑ modum agendi. Volo te ſcire, ꝙ Iac.
de Are. format iſtã queſtionem Inſtit. de excu. tu ſcilicet nunqd
exceptio debeat proponi in ſcriptis, vel ſine ſcriptis. Ipſe ibi nõ
ſoluit queſtionem, nec etiã Pe. qui recitat dictum ſuũ in auth.
hanc autem querelã. determinat, vt dixi ſuperi⁹. Tu habes glo.
no. formantẽ illã queſtionem in l. ediles. §. item ſciendũ. de edil.
edic. que tenet ꝙ poſſit ſine ſcriptis. ⁊ hoc tenet gl. ff. de eden. l.
j. in prin. quã tene cordi. Et hoc facit, ꝙ ꝓteſtatio poteſt fieri ſi-
6 ne ſcriptis. † Circa quod ſcđm And. de Piſis ſic dicas, ꝙ aut
loqueris in actore, aut in reo. Si in actore, tũc debet fieri in ſcri-
ptis C. de anna. excep. l. vt perfecti⁹. Et eſt ratio. qꝛ ſuccedit in
locũ cauſe principalis, in qua hz neceſſe libellũ in ſcriptis dare
vt in auth. offeratur. C. de lit. conte. Ergo ſubrogatuz debet eſſe
eius nature. vt ſ. ſi quis cau. l. ſi cũ. §. qui iniuriarũ. ⁊ de nauti.
feno. l. ij. ij. Aut ꝓteſtatur actor in tali cauſa, in qua nõ haberet,
neceſſe agere, ⁊ tũc poteſt ſine ſcriptis, arguẽdo a ſpeciali. Sunt
eñ caſus ſpeciales, in quibus ſcriptura reqrit, vt illi q no. in l.
Zhiiur. de pig. ⁊ C. de pact. l. pactũ. ſed iſte non eſt de illis, ergo
⁊c. Aut loqueris in reo, ⁊ tũc regulariter poteſt cũ ſcriptura, vel
ſine ſcriptura, vt hic. fallit in auth. hanc aũt querelam. Et eſt ra
tio, qꝛ ibi releuatur ſaltẽ in vno, ſcilicet quod non tenetur ex ꝓ
pria cõfeſſione. Nõ mirum ergo ſi grauatur in alio, vt debeat in
ſcriptis ꝓponere, arg. l. eum q. in prin. de iureiu. ſecundũ And.
de Piſis. Ad authen. hanc autem querelam. reſpondeo, vt di
xi ſuperius ꝙ ibi ꝑ modum agẽdi. Ibi de his. dic circa excuſa-
tionem ꝓponendã. Ibi, ſubiecti. ⁊ nõ habet neceſſe ſe excuſare,
7 qꝛ ipſo iure non datur. Ibi, exempti gratia. no. quod illud† qđ
conſtituitur exempli gratia, trahitur ad omne ſimile. Facit ad
hoc de dãno infecto. l. damnuz. ⁊ l. damni infecti ſtipulatio. l. ij.
ſcđm Eldr. ⁊ facit l. j. §. quod vulgo, infra de vi ⁊ vi ar. ⁊ l. actio
num. §. in factũ. de act. ⁊ obli. ⁊ infra de cõdi. ⁊ demõ. l. ſi in diẽ.
8 ⁊ Inſtit. de excep. §. hec exempli. Itẽ no. ꝙ* ſufficit ꝙ ſubijciat
tantũ vnũ exemplum: ⁊ ſic facit, ꝙ de pluribus legibus ſufficit
allegare vnaz vt hic, ⁊ j. ad leg. Cornel. de fal. l. ſi qs obrepſerit
ſecundum And. de Piſis. Ibi, ſuppoſitus. id eſt, quẽ cõſtat nõ
eſſe ſuppoſitũ vel ſuperatum, alias ſi dubitaret, haberet neceſ-
ſe ꝓponere excuſationez, vt ſ. de iudi. l. ſi quis ex aliena. ⁊ ſi qs
in ius voca. non ierit. l. ij. ſecundũ Dy. Ibi incola. ſcilicet illius
ciuitatis, vnde eſt ille, qui creauit tutorẽ. ¶ Querit glo. de vna
queſtione, dicit eñ ipſa, Pone, ꝙ adminiſtrauit ille. qui non eſt
datus de iure, nunqd noceat, vel qd iuris ſit: Reſpõde, vt in gl.

LEX XVI.

Libertum. Recita gl. ⁊ dic, fallit in caſu vt
infra hac ead. l. §. fi. ſecundũ Ia-
cob. de Are. Ibi, patroni, id eſt qui ſunt liberti a q̊ꝛuz
tutela ſe non poteſt excuſare libert⁹, ſcđm Dyn. ibi ne
potes. vide qđ dixi, infra de lib. ⁊ poſthu. l. Gallus. §. quidam
recte. ſcđm And. de Piſis. Ibi, ordinẽ. igitur compellitur ſu-
ſcipere tutelã filiorũ patroni, ⁊ aliorũ deſcendentiũ, niſi poterit
ſe excuſare a tutela, ſecundum Dyn. Gloſſ. opp. trib⁹ modis.
Et primo opp. de l. licet. §. paternos, infra đ verb. ſigni. Solue
vt in gl. dic, ⁊ eſt ratio ꝓpter iuris preſumptionẽ que eſt in l. ſcri
pto. vnde lib. ⁊ l. nam ⁊ ſi parentibus. ſupra de inoffic. teſt. Itez
oppo. gl. de l. cum oratione. j. eo. Solu. vt in gl. Item oppo. gl.
de l. nequaquam. j. eo. Solue vt in gl. quam vide.

§. Si plures. Opp. gl. de l. nec ſenatorum. C. eo. tit.
Et reſponde vt in gl. hanc ſolutionem
tenet Dy. licet gl. aliter notet in contrarijs.

LEX XVII.

Spadonem. Querit gl. de quo ſpadone hic
loquitur. ⁊ reſpon. vt in gl. ⁊ ſic
ſiue ſit ex accidenti, ſiue naturaliter caſtratus.

§. Qui patri. Ibi patri, ſcilicet pupillorũ. Ibi excu
ſationis, cõcordat ſ. de teſta. tu. l. ex
ſentẽtia. Et in telliges, ꝙ habeat excuſationem a iure cõmuni.

§. Scire oportet. Ibi fuerit, ſcilicet in pre-
teritũ. ſz in preſenti admi-
niſtrationẽ deponit. Nõ obſtat verſi. ſi aũt. j. eo. Ibi, liberi, ſcz
pupilli. Ibi. curã. ꝓpter dignitatẽ ſenatoriã ſuperuenientẽ, ſecũ
dum Dy. Ibi, erãt ſenatores, aliȷ habent ſenatoris, ⁊ ita habuit
gloſſ. Si habes ſenatores. no. qđ pupilli poſſunt eſſe ſenatores.
Opp. gl. de l. athlete. cũ ſi. j. eo. Sol. vt in gl. Scđo opp. gl. de l.
fi. C. de nup. ⁊ nõ ſoluit. Dic, qđ illud habet locũ in matrimonio
qđ eſt indiuidua cõiunctio ſcđm And. de Piſis. Ad l. tutor. re-
ſpondeas qđ iſtud eſt ſpeciale vel ibi ſuperuenit priuilegiuz ad
impetrationẽ ipſius, hic vero nõ ad poſtulationẽ ſuã. Querit gl.
in verb. ordinis nũqd intelligatur, qđ iſti ſunt alicuius dignita
tis. Soluit gl. ⁊ bene qđ ſic. Cõtra illã hic opp. de l. in dãdo. ⁊ l.
⁊ q nõ ſunt ſ. de tut. ⁊ cur. da. ab his. Sed iſta intelligit ſecun-
dum illam, vt patet in d. l. ⁊ qui non ſunt. ſcđm Andreã de Piſis.

§. Neque. Ibi, rationarios magiſtri autẽ ratiõales re
gni habent excuſationem a tutela ex eo
qđ ſuccedunt in locum ſenatorum ⁊ habent adminiſtrationem,
arg. ſ. eod. l. athlete. §. dat remiſſionem.

1 ☞ Leges Digeſtoruz an fuerint facte poſt aduentũ Chriſti.

§. Iam autem. Ibi non Iudeorũ exponit glo. id
eſt Chriſtianorum. ⁊ ſic ſcđm iſtaz
1 expoſitionẽ† habes expreſſe, qđ leges Digeſtorum fuerũt facte
poſt aduentum Chriſti in virginẽ. Tu habes gl. ꝯriam in l. Ti-
tia. §. fi. j. de au. ⁊ argen. le. ⁊ l. j. ff. de iuſtit. ⁊ iure. ⁊ in rub. ⁊ ibi
per Guil. Dicã in d. l. Titia. §. fi. Ibi cultus ipſorum Iudeorũ.
vt patet ex verſ. ſine moleſtia. ſ. poſito. licet gl. aliter intelligat,
⁊ male vt patet ꝑ l. generaliter. §. fi. j. de cur. Reſpon. vt gl. Et
ſic videt iſta gl. ſentire ꝙ hic ponat ius nouum additũ a cõpila-
toribus nõ Iuriſcõſultis ꝙ non eſt verum. licet gl. j. verũ dicat
ꝙ aliud erat de iure antiquo aliud de iure nouo quãtũ in caſu ꝑ
gl. poſito qđ tex. videtur dicere ſed aliter intelligitur vt ſ. dixi.

§. Ratiocinatio. Expone vt in gl. ⁊ facit ꝙ pri
mo qs debeat ꝑſtare introitũ
quã exitum. Facit ad hoc ꝙ dicit j. de cond. ⁊ demon. l. quãuis.
ibi numerum. vnde ſunt immunes a tutelis ſecundũ Dy. Tu ve
ro dicas ꝙ nõ cõputatur ꝓ vna tutela vt hic innuit text. ⁊ bene.

§. Liberti. Ibi hoc ſcilicet qđ excuſentur a tutelis a-
liorum adminiſtratores rerum ipſorum
ſenatorum.

1 ☞ An magiſtratus poſſit vindicare iniuriam male iudicãtis.

§. Si ciuitatis. Ibi fuerit. qꝛ dedit malos tuto-
res vt patet j. de excuſa. tut. ꝑ to
tũ. Ibi tutele ſcilicet ꝑ obligationẽ quã contraxit qꝛ malos tu-
tores conſtituit, Ibi ſed neqꝫ id eſt predicti aſſimilantur his qui
ob honorẽ ⁊c. alias autẽ in aliȷs nõ aſſimilant vt patet ex l. ſi qs
tutor. ſ. de ritu. nup. §. j. coniuncto verſ. quemadmodum hic in
prin. ⁊ cogitabitis. Ibi tutores q appellantur honorarij. l. ꝙ ſi
forte. de ſo. No. hic ꝙ magiſtrat⁹ municipalis dicit Princeps
⁊ allegatur † ꝙ magiſtratus poſſit vindicare iniuriã male iudi-
cãtis. Et hoc intelligit ex tex. Et ideo dic dicitur Princeps vt
vidiſtis ⁊ Princeps poteſt eſſe iudex in ꝓpria cauſa vt dixi j. đ
heredi. inſti. l. ⁊ hoc Tiberius. ⁊ j. de his que inueſt. delen. l. pro
xime. ⁊ Inſti. de vulg. ſubſtitu. in fi. Gl. opp. de l. tria onera. ⁊ l.
ij. ſ. eo. Glo. remittit ad id quod no. ibi ⁊ vide bene.

1 ☞ Conductor predij fiſcalis an excuſetur a tutela.

§. Qui vectigalia. Opp. de l. j. ne tutor vel cu
rator vectiga. cõ. Solu. vt
ibi gl. dicit ſecus. Dic ꝙ tutor non poteſt conducere vectigalia,
licet q cõduxit vectigalia poſſit dari tutor. Per iſtum tex. vide
tur opinio falſa quã tenet Ry. C. de excu. tuto. l. coloni. vbi te-
1 net eo cõductor predij ⁊c. † No. ⁊ dic. Aut loqueris in cõducto
re vectigalis ciuitatis. ⁊ tũc hz locũ iſte §. Aut loqueris in con

ductore vectigalis fiſcalis, ⁊ habet locum dictum ſuum, vt ille
excuſetur: ſecus ſi conduceret predium, vt probatur in iſto tex.
⁊ dicta l. coloni.
1 ☞ Singula quandoque que non proſunt, nec multa iuuant.
1 §. **Qui iura.** Nota, † que non poſſunt ſingula, neq; vnita iuuant. Nec ob. ſ. eo. l. excuſantur. §.
j. ⁊ §. pe. ⁊ l. neq; natales. C. de pba. ⁊ l. rationes. eo. ti. q2 ibi loquit de pluribus imperfectis que erãt de eodẽ genere, ⁊ vnum
quodq; poterat p ſe ſufficere, ſi fuiſſet perfectum: hic loquitur d
pluribus imperfectis diuerſi generis, ⁊ ſic que nõ proſunt ſingula, nec vnita iuuant. Ita intelligatis iſtum §. ⁊ C. qui nu. tut.
l. vnica. Eſt ratio, q2 in habentibus ſymbolum facilior eſt tranſitus. l. in rem. §. item quacunque. de rei vend.
1 ☞ Immunitas generalis ad que extendatur.
§. **Qui accepit.** Gl. j. opponit, ꝙ debeat habere excuſationẽ, vt l. athlete. §. tutela
ſ. eo. Solu. vt gl. Dic ad illã, ꝙ nõ extenditur ad omnia, ſed tantum ad pſonalia. Itẽ ad realia extraordinaria, nõ ad realia ordinaria, vt patet. C. de mu. patri. l. j. ⁊ infra de mune. ⁊ hono. l.
1 cui muneris. ⁊ de vaca. mune. l. his honoribus. Et ſic no. † ſecũ
dũ Dy. ꝙ generalis immunitas nõ pdeſſet ei ad munus publicũ authoritate, vtilitate, ⁊ pſone. Itẽ ad realia ordiaria. Reſpõ
deo ad gl. que dicit, hic erat tãtũ vtilitate puatũ, dic ꝙ principaliter, ſed ſecũdario eſt vtilitate publicũ, vt d. l. athlete. §. tutela.

1 ☞ Teſtificata in vna cauſa quando proſint in alia.

§. **Qui abſolutus** Ibi, alteri⁹, ⁊ ẽt eiuſdẽ pupilli. ⁊ adde, qd no. j. de va
1 ca. mun. l. j. §. j. No. in iſto tex. † ꝙ quis non põt vti depoſitionibus. factis in vna cã, etiã in alia. Cõtra qd opp. de l. de etate. de
minor. vbi lata ſnia ſuper etate, facit ius ſuper omnibus. Solu.
Intelligas hunc tex. in eo, quod poteſt mutari curſu tẽporis: ſecus in eo, qd curſu temporis mutari non poſſet, puta, quia probauit ſe lxx. an. Certe ſufficit ſibi in alia cauſa. Ad hoc oppo. de
l. is apud quẽ. ⁊ qd ibi no. C. de edẽ. Sol. Dicas, aut illd eſt pbatum ſemel ſequitur neceſſario, verũ in futurũ, vel de natura, vel
de preſumptione iuris, ⁊ tunc acta in vna cã proſunt in alia: puta, probaui me maiorem, vel probaui me dominum, ⁊ tũc habẽt
locũ 3ria. de arbi. l. pen. de teſt. l. fi. Si vero nõ ſequitur ꝙ fit verum in futurũ, id qd probauerat in preteritũ, tunc habet locum
id quod dicit §. noſter. ⁊ j. de vacatione numerũ. l. ij. §. j. ſecundũ
Dy. in hoc concordãt omnes. Et ſic habet locum inter eaſdẽ pſonas. ſecus ſi inter diuerſas, ⁊ ita potes intelligere hunc §. ⁊ l.
is apud quẽ. Facit qd not. C. de lib. cau. l. iubemus. Et vide per
Cy. in acta in vna cauſa proſint in alia. l. ſi vt pponis. C. quomodo, ⁊ quando iudex. Ibi iura, ⁊ non habebat alias exceptiones.
1 ☞ Pauper preſumitur officium affectaſſe.
§. **Eſt autem.** Ibi remiſſionis, ⁊ nõ poteſt ſe excuſare, Ibi patrimoniũ id eſt eius pupilli, q
habet modicũ patrimoniũ. ſecundum quoſdã. Tu dicas quod
tutor modicum patrimoniũ habebat, licet Dy. ſequatur primã
expoſitionẽ. Ibi, factus ⁊ propterea in eius adminiſtratione nõ
grauatur. Ibi affectaſſe videtur, ita ꝙ non proderit ſibi ad excu
1 ſationem. No. ſcdm eius † intellectũ, ꝙ pauper tutor preſumit
affectaſſe tutelam. Et ſic ſi aliquis inueniatur in officio, preſumi
a officium affectaſſe, [a] licet illud quod acquiſiuit, nõ preſumat habere ex officio, vt patet i l. ſi defunctus. C. arbit. tut. De quo plene dic vt extra, de poſtula. prela. cap. j.

a ALEX. ¶ Officiũ affectaſſe. Iſte tex. allegatur per gl. in l. teſtiũ
in prin. in ver. egẽs. ſ. de teſt. in illa q. an teſtis ppter paupertatẽ repellatur a teſtimonio, ⁊ dicendũ eſt ꝙ licet ſit pau p ſi tñ non
eſt vitioſus nec mendax, admittit: q2 nõ tam ex facultatibus, ⁊c.
vt dicit illa gl. ⁊ tex. in c. q iure. iij. diſtin. dicit, pauperes, ⁊ diuites vna terra ſupportat. xij. q. j. ca. cleric⁹, ⁊ c. vidẽtes. Ergo ſufficit ꝙ ſit virtuoſus. Facit qd habetur in c. ſi q teſtiũ. de teſti. Si
enĩ habet artẽ, tũc clarũ eſt ꝙ nõ reputatur pauper ſi exinde poſſet viuere gl. eſt in l. ſi q s argẽtũ. de dona. Paupertas enim nõ
eſt de genere malorũ, ſed facit hoĩes fecundos iuxta illud Lucani Virorũ paupertas fuit. Et multa de inopia habent in l. ſi
cõſtãte ſolu. ma. Vide tñ Spec. in tit. de teſte. §. j. verſi. itẽ ꝙ eſt
pauper. vbi dicit ꝙ ex ſola paupertate qs nõ repellitur ſ3 ſi cõcurrit vtilitas, ⁊ paupertas forte ſic: q2 ſunt duo vincula q2 pauper ⁊ ſordeſcit. l. qſqs. in verſ. paupertate ſordeſcãt. C. ad l. Iu.
maie. ⁊ ꝙ habet in cle. in pleriſq;. de elec. ⁊ q2 vilis ⁊ qe ſit vilis,
gl. antepe. in l. ne quis. de dig. lib. xij. dicit ꝙ eſſe cuſtodem portarum aut liminum ⁊ vendere ſal ⁊ cepas ⁊ ſimilia eſt vile officium ⁊ facit quod habetur in l. humilem. C. de inceſt. nup. ⁊ Ba
in cap. ſedes apoſtolica. de reſcrip.

SI **quis inter tres.** Ibi, tutelas id eſt tria onera tutelarum Ibi, in numerum trium tutelarum, vt excuſetur a quarta. ¶ Querit gloſſ. qualiter habet iſte tutelam filij ſui: Et reſpond. ⁊ Bene alleg. Inti. de leg. pa. tu. ⁊ ſupra
de legi. tut. l. tutela. §. finali.
1 ☞ Pauper cogitur etiam pignoribus capitis recipere dotem
pro filio, quem habet in poteſtate.

§. **Si quis.** Ver. Imperator. alias eſt le. ⁊ ab iſto ver. vſq; ad fi. tu habes ſ. de ſuſpe. tu. l. fi. §. fi.
de verbo ad verbũ, ⁊ ideo ibi dicit gl. ꝙ fuit vitio ſcriptoris, ⁊ ſic
dicere potes hic. Ibi pſeuerauerit, ergo pater faciebat hoc doloſe, q2 forte pupilli nõ inueniebãt aliũ idoneũ, ⁊ ſic nõ eſt contra
l. ij. j. ad munici. alias nõ procederet ꝙ hic dicitur, vt pleue dixi
ſupra ſoluto matrimo. l. ſi cum dotẽ. §. tranſgrediamur. Facit per
argu. iſte §. † ad queſtionẽ quã dixi ibi ſcilicet ꝙ pater cogatur
recipere dotẽ pro filio, quẽ habet in poteſtate. De hoc etiam habes per Dyn. ſ. de ſuſpe. tu. l. fi. plene dixi in §. trãſgrediamur.
In tex. ibi. cõpellãtur, capitis pignoribus, vel multa indicta, ſecundum Dyn. ⁊ Guil. ¶ Querit gloſſ. qualiter debeat cõpelli:
Reſponde vt glo. in §. ait pretor. vide gloſſ. ⁊ quod ibi no.

LEX XIX.

1 ☞ Prebendã in eccleſia habẽs, tenet ſuſtinere õera eccleſie.
2 Tutor datus inutiliter, qui permiſit ſe confirmari, non poteſt ſe
excuſare nu. 3.

CAius. Ibi excuſare. hoc quod ponit hic. Dy. habes per glo. de verbo ad ad verbu3. et vid quod nota. in lege. libertum, ſupra eodem. ⁊ quod tenet
1 ibi gloſſa. † quod vbi habet aliquis prebendam in aliqua eccleſia tenetur ſuſtinere onera eccleſie illius in qua prebẽdam habet
Ibi locatur ſcilicet tanquam curator. Ibi cõfirmatus, id eſt cũ
de eo confirmãdo tractatur, ita ponit gl. in l. Neſennius. j. eod.
¶ Oppo. glo. de l. libertus. C. eod. Solue vt glo. ite3 opp. de l.
ſpadonem. §. j. ſ. eodẽ debet allegari l. ſcire oportet. §. j. Sol. vt
2 glo. ¶ Not ꝙ † ſi tutor, vel curator datus inutiliter permiſit ſe
confirmari qd poſtea non poteſt ſe excuſare, quod cõcordat glo.
j. eo. l. Neſennius. Contrarium not. gl. in d. l. ſcire oportet. §. j.
ſ. eod. et ibi optime dixi. ideo vide ibi.

LEX. XX.

1 ☞ Dictio prope, denotat interuallum per ſex menſes.
2 Et quando quis dicatur proximus pubertati.

NOn **tantum.** Ibi, nam §. verum eſt, q dixi ſupra in genere, nũc
1 citĩ ſpecie. Ibi porope not. † qd dictio prope denotat interuallum ſex menſium. Facit l. properandum. §. ſanc
quidem. C. de iud. ⁊ oer hoc Guil. de cu. ſupra de iureiurã do.
qui iuraſſe. in prin. reprobat gloſſ. alibi poſitam ſcilicet in l. ij. in
fin. de notatio. ⁊ de regulis iuris l. pupillũ. ⁊ Inſtit. de obli. que
2 ex delic. in §. pẽ. ⁊ de inuti. ſtipu. §. ſed quod dixim⁹. † q dicunt
ꝙ proximus pubertati dicitur ille, q eſt in decimo anno cum dimidio. Nã vides ꝙ deberet dici in maſculo, qd proxim⁹ pubertati dicitur ille, q eſt in decimo tertio anno, cum dimidio: i femina que eſt in vndecimo. cũ dimidio. Byn. etiam ſequitur opinio.
Guil. in l. j. i fi. j. de noua. Ego ſuſtineo glo. ex eo quia glo. conſiderauit tẽpus quo pupillus eſt doli capax, ad hoc ꝙ poſſit obligari ex cõtractibus, ⁊ delictis, in leg. noſtra conſiderauit quo ad
finiendam tutelam. Facit in auth. vt exac. inſtã. do. §. finali. Alij
etiã ſaluant glo. reſpond. etiam ad iſtud, quod dicit tex. qd non
tollit quin poſſit dici pximus pubertati, vt, ille, qui eſt in decimo
anno cũ dimidio, ſcilicet vſq; ad xiiij. ſemp er dicatur proxim⁹
pubertati. Quod cum pluris eſt, vtique tanti eſt, vt in l. pe. de in
litem iuran. ⁊ ſic denotat accidentiã facti, ⁊ non miniſterium iuris. ⁊ opinio. Guliel. probatur extra de diſpon. impu. cap. cõtinebatur, ⁊ dixi i dic. §. fi. ibi dũ dicit, cogitur prope pubertatẽ.
1 ☞ Immunitas aliquando conceditur propter nobilitatem
2 Priuilegium conceſſum caſtro, an videatur cõceſſum villis ſibi ſubiectis remiſſiue.

1 §. **Ilienſibus.** Ibi notabilitẽ nota. † quod aliquando propter nobilitatẽ cõcedit immunitas vt hic. Ibi, Romane. q2 forte deſcenderunt a Romanis.
vel alijs, a quibus Romani, ⁊c. Et facit quod notat. Rayn. C. de
iure dot l. etiã. De q dicam j. de lege. iij. l. prediis. §. Titio Sed
2 nunquid ſi eſt cõceſſum † priuilegium caſtro, videatur cõceſſum
villis ſibi ſubiectis. dic, vt dictã in dicto §. Titio. Oppo. glo. de
l. j. in fin. ad muni. Sol. vt in gloſſ.

1 ☞ Facultatibus auctis non tenet priuilegium paupertatis.

§. Eos. Ibi, in corporalibus, ſcilicet approbatis. Ibi, immunitatē, a muneribus, que ſunt publica authoritate, ⁊ vtilitate. ⁊ in hoc differt a verſic. circa. Ibi extraneorū, id eſt eorū qui nō ſunt de corpore fabrorū. Ibi a daucte. No
1 ta.† qd priuilegiū paupertatis nō tenet ad auctis facultatibus. Facit pro hoc, infra de vaca.mu.l.his honoribus.§.auctis.⁊ de iure immunita.l.ſemp.§.negotiatores.⁊ C.arbit.tute.l.ſi defūctus.⁊ infra, de mun.⁊ hon.l.cura.ſcdʒ Jacob. de Are. Ibi fuerint.⁊ negotiatio non eſt aucta, alia excuſaretur. vt l.ſemper.§.pe.j.de iur.immu. Sol. vt in gl. Item gl.oppo.de l.ſemper.§.negotiatores.⁊ §.pen. Solu. vt gl.⁊ ita dixi ſup tex. Itē opp. de l.ſpadonem.§.qui accepit. ſol. vi ibi, qꝛ tutela eſt munus publicum authoritate, vt ibi notatur.

§. Non omnia. Innuit in penalibus. que ſunt publica autho.⁊ vtilitate. Ibi, priuilegium, id eſt durante adminiſtratione conceſſum fuit priuilegium per habentem poteſtatem. Glo.oppo.de l.ſemper.§.negotiatores. Solu. vt in glo.

§. Is qui. Gl. querit quis dicatur fungi edilitate, ⁊ reſponde vt glo. Simile, ſupra de compen.l.ideo.⁊ facit infra eod.l.menſores.

§. Sane. Ibi, vacare autē, id eſt excuſationem habere. Ibi, eos, id eſt habentes honores. Ibi, tutele noue. id eſt, nō veteris ſecundū Dy. Ibi, vacare id eſt excuſationem habeant. Ibi notum eſt id eſt ſimul honor iungitur, ꝓpter quem non impediatur tutele adminiſtratio, alias bene excuſaretur, l.ſpadonem.§.ſi autē.ſ.de eo.⁊ l.propter magiſtratus.⁊ ibi no. Gl.opp.de l.ſpadonem §.ſcire.ſ.eo. Solue vt glo.

§. Domini. Ibi, nauium. id eſt, nauigantium ꝓ vtilitate publica, ſecundum Dyn. Glo. oppō. de l.hi qui.de vaca.mu. Solue vt in glo.

§. Inquilini. Ibi, a tutelis, ſcilicet extraneorūʒ. Et vt intellagas gl. expone vno modo inquilini id eſt aduene morātes in caſtris, non ſunt ponendi ad tutelas eorun, q nō ſunt de eo caſtro vbi habitāt: vel dic ꝙ inquilini caſtrorum ſunt hi, qui erant deputati ab Imperatore a tutelam alicuius caſtri, hi bene impediunt ſuſcipere tutelaʒ illorū, qui non ſunt de illo loco, ad hoc vt nō impediantur ad cuſtodiā, ſeu curā caſtri ſibi deputatā, ⁊ aſſignatā licet gl. hanc reprobet.

LEX XXI.

1 ☞ Mulier poteſt abeſſe cauſa reipublice, idem pupillis.
2 Cauſa ſapit naturam ſui cauſantis.
3 Filij amiſſi in bello, quam excuſationem preſtent patri.
4 Statutum, ꝙ equi mortui in bello emendentur a cōmuni, quod non habeat locum in vulneratis, ⁊ poſtea in domo mortuis.

Bello amiſſi. Iſta lex facit ad pulcherrimā queſtionem vt ſtatim dicam.
1 Ibi, ſexus. No.† ꝙ mulier poteſt abeſſe cauſa Reipublice, idem in pupillo ꝓpter verbum, vel etatē, quod ſtatim ſequitur. Facit ad hoc l.poſtliminiū.in fi.j.de capt. Ibi, qui fuerunt in acie interempti. non autem hi qui ꝑcuſſi fuerunt
2 in acie, ⁊ in domo mortui fuerūt. Ex quo not. †ꝙ cauſa cauſata ſapit naturā ſui cauſantis. Facit j.de fun.inſtr.l.fi. In ꝯrium facit de aduoca.diuerſi.iudi.l.fori. Sed poteſt reſponderi ad iſtū tex. ꝙ ſit ſpeciale fauore pupillorū, vt ſtatim dicam. in queſti. extra gl. Querit gl. nunquid habeat locum in filijs in poteſtate, an
3 in emancipatis, Reſpon. vt in gl. Querit † glo. tu vides hoc ꝙ filij amiſſi in bello proſunt patri ad excuſationē. ſed nunqd proſunt quo ad alia. Et reſponde ⁊ bene, ꝙ ſic. Subijcit gl. itē proſunt mulieri quo ad hoc vt poſſit adoptare, ⁊ allega. Inſtitu. de
4 adop.§.femine. ¶ Iſta lex inducitur† ad queſtionem vulgareʒ, ſtatutum eſt Bononie, quod equi mortui in bello debeant emendari ſtipendiarijs cōtingit ꝙ equus ſtipendiarij eſt vulneratus in bello, ⁊ poſtea mortuꝰ in domo. Certe nō debet emēdari. Oportet. eñ ꝙ ſit mortuꝰ in acie, ad hoc vt cōſequaᷓ priuilegiū. In contrarium facit j.de incen.rui.nau.l.j.§.ex incendio.⁊ de dā.infec.l.dāni.§.Sabini.⁊ ſ.ad l.Aquil.l.huic ſcripture.⁊ l.q occiderit.§.in hac quoqʒ actione.⁊ l.ita.⁊ l.inde Neratius.in fi. cū ſimi.⁊ hoc videᷓ verū de iure. Sed qꝛ ſtatuta ciuitatis non recipiunt interpretationeʒ, dici poſſet, ꝙ non debeant emendari. Nā non eſt de propria ſignificatione vocabuli, vt illud cēſeatur amiſſum, quod occaſiōe alicuius rei eſt amiſſum, ⁊ hanc partem hic ſecutus fuit domini. Dyn. Uber. de Bobio tenuit cōtrariū pro quodā domino de Sabaudia, qui erat tunc Poteſtas huiꝰ ciuitatis per iura preallegata. Ad legem iſtā poſſet reſponderi ꝙ hic tractatur de priuilegio, in ꝯrijs agitur de iure communi, quod fortius eſt quam ſpeciale ius, ⁊ ideo magis extendiᷓ vt in authentica de non alie.§.qꝛ vero veriſimile.⁊ ad Uelle.l.antiqʒ vel dicit, ꝙ hic inductū eſt vnū ſpeciale, ſcilicet ꝙ amiſſus in bello intelligatur viuere, ergo non poteſt induci aliud, vt cenſeanᷓ amiſſi qui ſunt percurſſi ⁊ in domo mortui. vt ſupra de iure. do. l.cum poſt.§.gener.⁊ j.de condit.⁊ demonſtra.l.Titio.§.Titio genero.⁊ C.de dot.ꝓmiſ.l.j. Que reſponſiones nō placent mihi qꝛ idem inuenitur in queſtiōe noſtra, qa nō debet ei emādari equus de iure cōmuni, ſed tantum ex forma ſtatuti. Reſpon. ad iſtum tex. ſecundum Andr. de Piſis ſcilicet ꝙ hic ſpeciale fauore pupillorum vt habeant plures qui ſint tutores eorum. Facit j.de no.ope.nun.l.nam Reipublice intereſt. Et hanc opin. tenet hic Rayn.⁊ hanc ſequitur Dyn. in d.§.ex incendio. licet hic aliter ⁊ eam ſequitur. C.de ſilentiarijs.l.fi.lib.xij.⁊ ibi dixi. De hoc dixi Inſt.de excu.tut.§.ſed ſi in bello.

LEX XXII.

Illud. Ibi vſitatiſſimum. No. ꝙ arguimus ex cōſuetudine. Facit j.d ſpon.l ij. Ibi his ſubandi tutoribus ⁊ curatoribus.

LEX XXIII.

Si pupillum. Ibi, patruus deniqʒ tutor legitimus. Ibi, eo. ſcilicet ſuſpecto ſecunduʒ Dyn. Ibi a tutela. Et ratio eſt j.l prox. in prin. Ibi ita id eſt eo vt ſuſpecto remoto. Ibi expendire cum authoritate alterius creati de nouo.

LEX XXIIII.

1 ☞ Spoliatus ſicut omnibus bonis non poteſt accuſari niſi bonis reſtitutis ita ſpoliatus maiori parte bonorum.

Propter. Ibi litem que erat antequaʒ daretur tutor inter ipſum ⁊ pupillum. Ibi parte eorum. facit ꝓ eo quod diciᷓ extra de reſti
1 tu.ſpo.cap.frequens.lib.vj.ſcilicet ꝙ† ſicut ſpoliatꝰ omnibus bonis nō poteſt accuſari anteqʒ reſtituaᷓ ita ſi ſit ſpoliatus maiori parte bonorū. Et vide ꝙ notat Joann. Mona. in in dic.cap.frequēs.⁊ de ele.c.j.⁊ in auth. vt hi qui ob.§.ſed ⁊ ſi qs. qui eſt poſitus C.qui da.tut.poſſ.authen.minoris. Et reſpōde vt gl. Hic opinio. Azo. hic tenet Dy.⁊ hāc ſequitur Rayn. licet gl. non bene firmet pedes in authen.minoris. ⁊ hoc tenuit in iſta queſtio. quā diſputauit Bononie qꝛ §.ſed ⁊ ſi quis. in authen. vt hi qui ob. non imponit aliam penam niſi vt perdat debitum. Ad hoc etiā facit l.ea quidem C.ſi man.ita fue. Alij tenēᷓ opi. Hug.⁊ gl. in l.pater.ſ.de ꝑcu. quam ſequitur Jaco. d Bel. in dicta authen.minoris ⁊ in dicto §.ſed ⁊ ſi quis. vt ibi dixi in verſic. neque tutor remanebit ⁊c. Et hāc ſequitur Jac. de Are. que videtur vera per iſtum tex. Querit glo. quid in queſtiōe ſtatuti. reſponde vt in glo.

1 ☞ Delegatus inter clericos non poteſt trahere clericos vltra duas dietas extra prouinciam ſecus in prouincia.
2 Iudex an poſſit dare tutorem etiam rebus extra ſuam prouinciam exiſtentiuus.
3 Iudex ꝙ poſſit ferre ſententiam etiā de rebus alibi exiſtētibꝰ.

§. Qui ſe. Ibi de quibuſdā ꝓpoſitiſi. Ibi intra tempora ſcilicet quinquaginta dierum a tempore cognitionis ⁊ confirmationi computandorum vt ſ. codē.l.ſcire oportet.§.quinquaginta. ſecus ſi vltra tempora ⁊ hoc tollit contrariū. Gl. contra hoc oppo. de l.ſcire.ſ.eodem Solu. vt in glo. Secunda ſolutio eſt verior. Itē oppo. de l.ſed ⁊ ſi ſuſceperit ſ. de iudi. Solue vt gl.⁊ bene. Sequitur §.licet. Ibi datus intelligatur in dubio. Ibi prouincia tunc eñ non excuſatur licet ſit vltra centeſimū milliare. Et per hoc determinat Jaco. de Are. in
1 cap.ſtatutum. extra de reſcrip.lib.vj. quod† dicit quod vbi iudex eſt delegatus inter clericos quod nō poſſit trahere clericos vltra duas dietas. Et debet iſtud intelligi extra ꝓuinciā in qua eſt delegatus Nā intra ꝓuinciam poterit etiā vltra duas dietas trahi vt hic ⁊ ibi ⁊ ideo verius ſolue ⁊ dic ꝙ redit ad ꝑrīci. §.nō aūt refert ſe ad proximā expoſitionem. Ibi illarum quarū adminiſtratione facta eſt excuſatio ſecūdū And. de Piſis. Ibi, eius ſcilicet illius prouincie vbi ſunt bona ſecundū Dyn. Ibi,
2 datur ſcilicet alius tutor. ¶ † Gl. oppo. de l.non ſolum.§.⁊ qui teſtamento.ſ.eo. Solue vt gl.⁊ videtur notare ibi totum econtra quam hic: videlicet quod hic in ſimpliciter dato diſtinguat, vtrum fuit datus a teſtatore vel a iudice vt primo caſu habeat neceſſe ſe excuſare: ſecūdo caſu nō niſi fuit datus ab Imperatore vel eius iuſſu licet nō expreſſe determineᷓ patrimoniū ad qd datur tantū in ea prouincia vnde eſt tunc enim non haberet ne

ceſſe ſe excuſare, ⁊ ita loquitur cõtrarium. Facit quod not. ſ. de tut. l. q habet. Pro iſta gloſſ. eſt, de teſtamen. tute. l. certarũ. ⁊ l. ſeq. Et ſic ſi teneres illam glo. tunc non facit ad id quod not. hic Jacob de Are. qui iſtã gloſſ. ſequẽdo ſupplet ad gloſſ. ꝙ intelli-
3 gitur in iudice originis. vel domicilij. Et facit ꝓ gl. †. ꝙ iudex põt ferre ſententiam, etiam de rebus alibi exiſtentibus vt de interro. actio fina. de preſcrip. longi tẽpo. l. fin. Item quia ex quo committitur alicui perſona, ⁊ res etiã debet cõmitti. C. ne fideiuſ. do. dẽ. l. ij. ⁊ de pact. cõuent. tam ſuper do. l. finali. In cõtrariũ facit ſ. de tuto. ⁊ curat. da. ab his. l. pupillo ⁊ j. eod. l. iuriſperitos. §. cũ oriundus. de bo. autho. iudic poſſidẽ. l. cum vnus. §. is qui. Inducitur etiã quod not. in dicta l. non ſolum. §. ⁊ qui teſtamento. ſ. eod. vt dixi. Intelligit tamen. Jacob. de Aret. ꝙ non fecit mẽtionem patrimonij, vt hic patet in tex. ⁊ gloſſ. Sed vbi ciſſet mẽtionem patrimonij, tunc eſſet ſecus, vt in contrario allegat. Et etiã poſſes diſtinguere gloſſ. que eſt in dicto §. ⁊ qui teſtamẽto ab iſta lege. Hanc etiam ſequitur Rayn. qui dicit eſſe valde not. ¶ Ad primũ tamẽ ſatis obſtat l. magis puto §. illud. infra de rebus eorum, ſed poteſt reſpõde, qui quod ibi loqtur in decreto interpoſito ſuper re, ⁊ poteſt fieri, ſicut poteſt ferri ſentẽtia pro rebus exiſtẽtibꝰ alibi vt dicto §. is qui. ⁊ ibi not. ſʒ tutor non videtur poſſe dari pro rebus alibi exiſtentibꝰ: quia quando iudex dat decretum adminiſtrationis, tutor videtur contrahere quandam actionem adminiſtrationis, ꝙ non poteſt iudex in alia prouincia, vt dicto §. is qui. Vel dic, ꝙ ibi non exprimitur, ꝙ pretor dederit eum tutorẽ rebꝰ Italicis ⁊ prouincialibus, ſed vtrũque forte iudex dederit, ſicut fuit in dicto §. cum oriundus. ſecũdũ Andream de Piſis. ¶ Glo. oppon. Inſtit. eo. tit. §. datus. ⁊ Inſtit. qui da. tuto. poſſ. §. certe. Solu. vt in glo. Item oppo. de l. cũ iure, C. qui pet. tuto. ⁊ Inſtitu. de curato. §. interdum. Solue, vt gloſſ. vel dic ſpeciale, vt in gloſſ. in l. propter. Dic vt ibi not. in rubrica.

LEX. XXV.

Geometre. A tutela, ſeu cura, ferre menſores excuſationem habẽt: ſed ſecus in procuratore Principis, durãte eius officio eſt ſeruandum, hoc dicit. Ibi, Geometre, id eſt, menſuratores, ſecundum Dynum Idem eſt in eis, qui docent aſtrologiam, ⁊ muſicã, ⁊ arythmeticam, vt not. glo. Inſtitu. eod. §. itẽ. Rome. In doctore legũ, dic vt ibi not. ſupra eodẽ l. ſed, ⁊ reprobari §. finali, ibi geometre, dicit glo. vt fuit Baldonius, qui fuit magnꝰ in illa arte.

LEX XXVI.

Propter. Ibi, reſpõdi, ſubaudi, quia officium eorum nõ habebat impedire adminiſtrationem tutele, ſecundum Dyn. ¶ Gloſſ. oppon. de l. athlete. ſ. eod. Solue. vt glo. Item oppo. d. l. ij. §. ſi quis municipales, ſupra ſi quis caut. Glo. nõ ſoluit. Sʒ dic, ꝙ ibi excuſatur a priuato onere, hic vere nõ excuſatur a publico onere pupillorum fauore. Vel dic ꝙ ibi erat iuſta cauſa impedimẽti, hic non eſt iuſta cauſa adminiſtratiõis recuſãde, quia nihilominus poteſt adminiſtrare, ſecundum Andr. de Piſis. Vel dic ꝙ illud ibi vt excuſetur a pena, hic non excuſatur a tutela, ſecundum Dynum.

Si in caſtris. Ibi, ab eo, ſcilicet ab alio non ſuo iudice. Ibi, excuſatiõem, dic quod improprie dicit excuſationẽ: quia ipſe iure non tenet, ſecundum Jacob. de Are. ⁊ Dyn. Itẽ oppo. de l. non tantum. §. fi. ſ. eodẽ Solue, vt gl. ¶ Secũdo oppon. de §. idem, ⁊ in milite. Inſti. eo. Sol. vt gl. ibi. §. pẽ. Dic tu. ꝙ non valeat datio. vt hic ſẽtit gl. in fin. ſi intelligas in milite dũ eſſet in actu militie. l. ab adminiſtratione. C. de leg. ⁊ l. militie. C. q da. tu. poſſ. Nõ obſt. l. ſʒ, ⁊ milites. ſ. eodẽ, q2 ibi loquitur in veteranis, ⁊ ſic milites nõ eſſent tutores filiorum cõmilitonis ſui, licet gloſſ. aliter ſentiat. ⁊ male in principio ſui ſecundum Jacob. de Are. Et ita intelligit gloſ. iſtum §. dictum §. idem ⁊ in milite, ſcilicet ꝙ loquatur in milite exiſtente in actu militie.

LEX. XXVII.

1 ☞ Fideicõmiſſariam preſtans libertatem ſuccedit liberto.

Nequaquam. Glo. oppõ. de l. libertum. ſ. eo. Solue, vt in glo. Querit glo. quare dicit, fere. Et ſolue, vt ibi. l. is quoque ſupra de in ius vocã. ſtatim ſequitur in glo. ſeq. Querit ſeq. glo. nũquid iſte, qui preſtat fideicommiſſariã libertatem, ſucce-
1 dat liberto. Glo. reſpõdet ꝙ ſic. Et no. † ex iſta glo. quod ille qui preſtitit fideicõmiſſariam libertatem ſuccedit liberto. Pro hoc habes tex. j. de ſuis, ⁊ legi. l. inteſtato §. j. licet glo. no. cõtrarium ⁊ male, ſupra de tut. ⁊ cura. da. ab his. l. libertus. ⁊ l. pupillo. §. fin. in glo. magna, ſed illa glo. poſſunt habere bonum reſpectum vt ibi dicam, ⁊ refert ſe ad alia iura patronatus, non ad ſucceſſionem, vt ibi dicam.

LEX XXVIII.

1 ☞ Legitimatio an fieri poſſit per procuratorem.

a Excuſare. a Gl. ponit caſum ſex modis, tenens ſecundaʒ lect. quã ſequit Dyn. Ibi, libellos, id eſt, iudices delegatos quaſi dicat, ꝙ cognitio excuſationis nõ poſſit delegari ſcđm Dyn. Potes etiam ſequi primam lectu. ſecundum Ray. ad primã lect. oppo. vno modo, ⁊ ad ſextã, duobus modis, ⁊ ꝓ ſecunda lectura quam expediui in caſu, ⁊ in text. facit quod no. j. de regulis iuris l. omnia quecunqʒ. Et hãc etiam lectu. ſequitur gl. ſ. eod. l. ſcire. §. oportet. in verſic. tribunal. in fi. Venio ad tertiã lec. quam recita, vt gl. ⁊ alleg. l. Paulus. Et hanc tertiã lec. tenet gl. C. de predi. mino. l. minorũ. Contra quam oppo. gl. de l. ita autem. §. geſſiſſe. ſ. de admin. tut. Gl. nõ ſoluit. Rayn. dicit, ꝙ propter illud cõtrarium debemus hanc tertiam lect. dimittere. ⁊ ſi vis eam tenere, potes dicere ꝙ illud eſt generale, iſtud ſpeciale fauore pupillorũ, ſecunduʒ Andr. de Piſis. Preterea qui ꝑ alium facit nõ vere videtur facere ꝑ ſeipſum, ſed interpretatiue, vt no. in l. j. §. deieciſſe. de vi ⁊ vi arma. Et licet Rayn. dicat, ꝙ ad iſtã tertiã lecturã, debes iungere verba gl. ibi per generalem, ⁊c. alias nõ intelligeres gl. Dic ꝙ iſta eſt ſexta lect. ⁊ non habes eam neceſſe iungere cũ glo. iſta, ⁊ tenendo iſtam tertiã lecturam facit ad
1 queſtionem, quã habes ibi not. per Cyn. ſcilicet. Quidam miſit procuratorem ad Imperatorem Federicum pro legitimando filio ſuo naturali nunquid valeat illa talis legitimatio: ille text. facit, ꝙ nõ. Facit ad hoc. ſ. de adop. l. poſt mortẽ §. fi. ⁊ l. ſequen. ⁊ C. de his qui ven. eta. impetra. l. ij. in cõtrariũ facit, infra de manumiſ. vind. l. etiã. §. abſens. Et poteſt dici ſecundũ eum ꝙ ex regula generali, que eſt in l. j. §. vſus de ꝓcurato. ꝙ poſſit fieri per procuratorem. Nã edictũ de ꝓcuratoribus eſt prohibitorium, vt dic. §. vſus. Sed iſtud nõ videt eſſe prohibitũ ergo ⁊c. ſecundum Cyn. Et hic queſtionẽ habes per Rayn. in d. l. ij. qui ſentit idem ꝙ Cyn. per rationes ſuas, licet dicat Jacob. But. tenere contrarium ꝑ dictã l. poſt mortem, ⁊ l. ſequen. Ad quas ratiões reſpondet Rayn. ꝙ ibi loquitur in actu, in quo requiritur probatio etatis, que non poteſt fieri, niſi per aſpectuʒ. l. minor xxv. ann. adito preſide, ex aſpectu, ſupra de minor. hic in alio actu. Iſta ſolu. eſt falſa, q2 poteſt probari etas per teſtes ⁊ inſtrumenta. Vidiſtis ſ. eo. l. ij. in princ. ⁊ quod ibi dixi. Dictim tñ ſuũ credrem verum, ſcʒ ꝙ legitimatio poſſit fieri per procuratorem. Nã legitimatio fit per matrimoniũ. authenti. de inceſt. nup. ⁊ dubitatum, ⁊ matrimonium poteſt fieri ꝑ procuratorem. l. mulierẽ, ſupra de ritu nupt. ergo ⁊c. Ad l. poſt mortẽ. reſpõdeo ꝙ loquitur in actu adoptionis, ꝑ quẽ efficitur filius ille q eſt marum alienus, ⁊ ſic lex diſponit ibi circa ſubſtantiam: queſtio noſtra loquitur in legitimatione, in qua additur qualitas q2 de filio illegitimo efficitur legitimus quod facilius lex cõcedit argu. eius quod notatur ſi in authen. vt liceat mr̃i ⁊ auie. §. ad hoc. ⁊ ibi gl. pulcherrima ⁊ notanda que illud probat. Et facit quod not. infra de legat. j. l. talis ſcriptura in fin. Contra quartã lect. opp. gl. de l. ſcire oportet. §. oportet. ſ. eo. Et ſolue vt glo. Contra ſextam lecturam gl. op. de l. ſi duos. ſ. de adminiſt. tut. Sʒ iſtud contrariũ nõ tangit primã lec. nec ſecundam; ſed propter iſtud Rayn. reprehẽdit iſtã lect. Item oppo. glo. de l. etiã. §. abſens. j. de manu. vind. Non ob. illa lex ſecundum verum intellectum, q2 ibi loquitur in procuratore, hic ſecundum intellectum loquitur in iudice delegato. ⁊ ſic non obſtat.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Excuſare. Vide qđ ꝑ iſtã l. dixit Bal. in l. fi. ſ. de fer. videlicet, an finita prima dilatione, ſecunda debeat dari, ⁊ vide l. mãcipiorũ. de opti. leg. ⁊ no. ꝑ Bar. ⁊ alios in d. l. fi. ⁊ per doc. in c. vltra tertiã. de teſti. ⁊ Salyc. in l. j. C. de dila. facit l. ⁊ ſi poſt tres. ſ. ſi qs caut. Et licet Bal. ibi dicat ꝙ in ɔ̃riũ facit l. fi. de dena. except. ⁊ nõ reſpõdet: tñ dicta precedens opin. in qua inclinare videt, eſt verior, ⁊ ꝓbatur ex not. per gl. in l. ij. ſi qs in ius voc. ⁊ ibi clariꝰ Bar. in verſi. ſed cõtra hoc videtur ⁊c. ⁊ Doc. in c. j. de dila. vbi ponũt. Pone ꝙ qs citatur die feriata in fauorẽ hominũ, vt cõpareat. Certe quãuis regulariter, quãdo eſt dubium an citatus teneatur cõparere, teneat comparere in dubio ⁊ allegare cauſam propter quã nõ tenet comparere. l. ſi quis ex aliena. ff. de iud. ⁊ multe ſint cauſe quibus ꝓcedi poteſt tẽpore feriato, l. j. ⁊ ij. ff. de feri. tñ citatio facta die feriata non valet etiã parte nõ cõparente, ⁊ nihil opponẽte, vt probatur in d. l. ij. in fi. niſi in citatione exprimatur ſpecialiter cã, ex qua cã appareat ꝙ in illa cauſa poterat ꝓcedi tp̃e feriato, vt not. glo. ⁊ doc. in d. l. ij. ⁊ ſic ſatis eſt ꝙ inſpecta communi regula citatio non procedat

dat niſi aliud exprimatur. Sꝫ ita eſt ꝙ communis regula eſt, ꝙ ſecūda dilatio ſine cauſa peti, ⁊ dari nō debet. d. l. ſi ergo niſi exp̄matur colorata cauſa propter quā dari debeat a iudice, non ꝓcedit petitio: nec obſt. l. fi. C. de ann. excep. qꝛ ibi libellus generalis reſpectu petētis hꝫ ſua ſubſtātialia. Nā ꝙ ī libello debeat exprimi, ⁊ ſpecificari cauſa, hoc fuit inductū ſolū fauore rei, vt poſſit meli⁹ deliberare, an velit cedere, vel cōtēdere. l. j. ⁊ ibi not. de eden. nimirū ſi reo tacente, ⁊ nihil opponente ꝓcedit libell⁹, quaſi videat̃ renūciare tacite ſuo fauori vt dic. l. fi. Facit l. fi. C. de excep. ⁊ l. ſꝫ ⁊ ſi ſuſceperit. in princi. de iu. Sꝫ ꝙ dilationes debeant amputari, ⁊ ſine cauſa plus quā ſemel non concedi, fuit inductū, ne alias per calliditatem quis ſepe dilationē peteret. l. j. in fi. C. de dila. ⁊ l. ij. C. de tēpo. appella. ⁊ ſic in caſu noſtro ceſſat ratio q̄ eſt in caſu dic. l. fi. de ann. excep. ¶ Adde an i cauſis ſumarijs ſit danda quarta dilatio: Roma. conſi. ccxxv. cum ſeq.

LEX XXIX.

Menſores. Ibi, frumētarios, id eſt illi q ſunt deputati ad menſurādū frumentum, ſecundū Dyn. q tenet hanc expoſitionē. Gloſſa opp. de l. his oneribus §. corp⁹, infra de excu. mu. Et ſolue vt gl. Querit gl. qui ſunt menſores. Et reſponde vt gl.

LEX XXX.

Legatarius. Aduerte ad primum caſum. Ibi, fidei cōmiſſarium, ideſt ex perſona fideicōmiſſarij, cui legatum erat reſtituendum. Ibi conſequitur, ⁊ poſtea reſtituit fideicōmiſſario, nam penes ſe non remanet. Facit ad hoc, l. ſi fidei mee. de le. iij. Ibi, ſimilis. nō per oia, ſed ſolum vt legatū remaneat penes heredem. ergo legatum pertinet ad fideicōmiſſariū, ſed hoc vltimo caſu ad fiſcum, vt ſentit glo. ⁊ bene, qđ eſt verū in caſu vbi non eſſet rogatus alijs reſtituere, alius crederē contrariū, arg. l. ſi fidei mee, ſupra de leg. iij. Opp. gl. de l. pe. C. de leg. So. vt gl. Item opp. de l. alia cauſa. C. de his qui. vt indig. cōiuncto primo reſponſo. ⁊ Solu. vt gloſ. qꝛ non eſt ꝑ omnia idem dixi ſ. in tex. Querit glo. quis dicitur nō obtinere. ⁊ ſolue vt gl. ibi. §. meminiſſe. Sꝫ pone ꝙ ipſo reportauit ſententiam cōtrariam, ⁊ appellauit: appellatione pendente vult penitere, nūquid debet habere legatū: Dic ꝙ ſic perinde, ac ſi peniteret in principali, ſecūdum gl. no. ſ. de inof. teſt. l. Papinianus. §. meminiſſe. ergo ⁊c.

LEX XXXI.

Tutor. Aduerte pulcherrimū caſum. Ibi, priuilegium vt q eſt factus de corpore fabrorum, q habent excuſationem. vt ſ. eo. l. non tantum. §. eos. vel impetrauit priuilegiū generale, vt in caſibus q no. ſ. de mino. l. verum. §. ex facto. nō habita mentione huius tutele. Secus ſi imperator conceſſit priuilegiū cōtra hanc tutelam, ⁊ tunc excuſaretur, vt l. q autē. ſ. ſi quis cau. ⁊ quod ibi not. ſecundum Iac. de Are. Ibi, poterit, facit hoc prin. ad queſtionē quā dixi ſ. eo. l. ij. in prin. quā ibi vide. Oppon. de l. qui autem. ſ. ſi qs cautio. Sol. dic vt ibi. ⁊ in §. ſi poſt. dic. l. pretor alle. in glo. quod priuilegium fuit conceſſum ad illud: hic autem generalit̃, ſecus ſi ſpecialiter, vt ſ. eo. l. idē Vlpianus. §. ſunt ⁊ alij, ſecūdū And. de Piſis. Itē oppo. de l. Spadonem. §. ſi autē. ſ. eo. Sol. ſecundū Rayn. ibi fuit datū priuilegiū abſque poſtulatione ſui, hic ſecus ſecūdū eū. Vel dic ꝙ hoc eſt ſpeciale in illa dignitate Facit j. eo. l. Iuriſperitos. ſ. d mino. l. verū. §. ex facto. Itē op. de l. non tamē. §. vacare. ſ. eo. ſed dic, ꝙ ibi non eſt contra. vt ibi expoſui. Item opp. de l. his onerib⁹. §. auctis. de vaca. mu. Sol. vt gloſ. ibi loquitur in priuilegio paupertatis, quod eſt tēporale vt de mu. ⁊ ho. l. cura. Item op. de l. pretor. §. ſi poſt. eo. ti. Sol. vt dixi in contrario de l. q autem ſecundū Dyn. vel dic ſecūdū Oldra. ꝙ hic queſiuit priuilegiū propter incorporationē alicuius corporis puta fabrorum, vt ſ. eo. l. nō tatū. §. j. ⁊ §. eos q ſecundo reſponſo, ſecundū Oldra. Vel ſolue ſecundū ea que not. ſupra de iudic. l. ſi quis poſtea. ſecūdū Dyn. Vel dic, ꝙ ſicut ibi ex ſuperuenienti cauſa tollitur beneficium lite pendēte, ita ⁊ hic debet tolli onus. Sꝫ ratio differētie eſt qꝛ ibi beneficiū eſt cōceſſum propter paupertatem qua ſublata debet beneficiū auferri argu. ſupra eo. l. geometre, ſecūdo reſponſo ⁊ l. athelethe. §. j. ſed ꝙ hic tutor cōpellatur, non ex defectu priuilegij, ſꝫ ex etatis fauore, quod faciebat ad tutelam cōpelli, quia adhuc nō deficit, ſecūdum Andream de Piſis. ⁊ iſta eſt melior ſolutio.

§. Que tutoribus. Ibi, extraneis. ſꝫ heredes tenentur. dare filio, cui teſtator prodeſſe voluit, vt C. de leg. l. ſi legatarius. ſecundum Iac. de Are. alias nō eſſet dare reſponſum ad illam legem. Nā aliter reſponderi nō pōt. Ibi, filius. facit text. iſte ꝙ donatum a patre filio videatur in dubio donatum nō vt extraneo, ſed ob meritum collatum. ⁊ hoc ſentit glo. C. de colla. l. ſi donatiōe. in fi. Op. gl. de l. Neſennius. §. fi. j. e. Sol. vt glo. Item opponit glo. de l. cum filius. §. nō iure. j. de leg. ij. Solue vt in glo. Vltimo glo. inducit hunc tex. in argu. de dictione tanquā, vt in gloſ. in §. qui duos de quo dic vt ibi, ⁊ ſ. ſoluto matrim. l. ſi vero. §. item quicquid.

§. Tutorem. Ibi nō oportet, ſcilicet in perpetuum. continua legem ſequentem.

LEX XXXII

1 ☞ Tutor an poſſit accuſarri de ſuſpecto per procuratorem
2 Tutor ſuſpectus non excuſatur per procuratorem.
3 Suſpecti tutoris in cauſa quare ad defendendum admittitur ꝓcurator, ⁊ non ad excuſandum.
4 Tutorem debentes petere ſi ſunt in exilio, an excuſentur.

Plane. Ibi, in exilium, ſcilicet perpetuū, vt hic patet. Ibi, contutorem, ſcilicet ſuſpectū. ⁊ vide hunc tex. ⁊ intellige glo. duob⁹ modis. Ibi, non potuit, poſtquā, eſſet in exilio perpetuo, ⁊ ignoret contutorem eſſe ſuſpectum. Et vt intelligas difficultatē glo. ſecundum Andre. de Piſis. ⁊ vt intelligas iſtum tex. in tutore q erat
a exul, [a] ad tempus, ⁊ ideo facilius eius ignorātia tolleratur, quā in alio, q non eſſet exul, quia melius poteſt eum ſcire contutorem eſſe ſuſpectum, quā ille q eſt exul, vel procurator ſuus. Et quod dicit tex. non potuit, ſubaudi commodo, vt ſ. de adminiſtra. tut. l. decreto. §. fi. ſecundū And. de Piſis. Apparet. hoc dicit ipſe ex eo, qꝛ ipſe tenet, ꝙ ſuſpectus poſſit remoueri ꝑ procuratorē, vt ibi dicam. Glo. ſ. l. tutor. §. tutorē. in verb. per tempus. opp. de l. ſi qs ſub conditione. §. j. de teſt. tute. Solue, vt in gl. Querit
1 glo. † an iſte poterit accuſare contutorē ſuum ꝑ procuratorem: Et reſponde vt gl. q̄ dicit, ⁊ videtur ꝙ ſic, ⁊c. vel vt verius, ⁊c. vt
2 in gl. Et hic aduerte, qꝛ iſta pars eſt valde not. † Et q̄ not. ꝙ tutor ſuſpectus non pōt accuſari ꝑ procuratorē. Rayn. dicit hanc queſtionem ſe habuiſſe de facto Bononie, ⁊ tenuiſſe hanc partem ſcilicet ꝙ qs ad accuſandum nō admittitur ꝑ procuratorem in cauſa ſuſpecti. Non obſtat, qꝛ non eſt capitalis, qꝛ in eo vertit̃ ratio fame: quare ac. ꝑ ea que not. per eum in l. pe. § ad crimē. j. de
5 pub. iud. † ſubijcio ipſe ꝙ fuit ab eo queſitū de ratiōe diuerſitatis, ſcilicet quare ed defendendū poteſt dari procurator in cauſa ſuſpecti, ⁊ non ad accuſandum. Ipſe reſpōdet per l. ꝑ populari. infra de popul. act. ſecundū eum, que optime facit. Glo. not. contrarium, ꝙ ad accuſandum datur procurator, vt dic. l. nō ſolū. in fin. ſ. de procurat. ſecundū vnam lectu. ꝑ Andre. de Piſis. in l. decreto. ſ. de ſuſpec. tu Dicit gl. ꝙ iſte tex. debet aliter intelligi, ſcilicet qꝫ nō erat tutor, imo mater, ⁊c. Subijcit gloſſ. hic ergo ex
4 cuſatur propter exilium. Not, ex iſta glo. † qđ ſi illi qui debet petere tutorē filio pupillo, vel petere ipſum remouerit tanquā ſuſpectū, aliter repellantur ab hereditate, ꝙ ſi ſūt in exilio excuſātur ab vtraqꝫ petitione.

LEX XXXIII.

1 ☞ Conſiliarij debent ſedere ad latus principis, non ad pedes.
2 Perpetuum dicitur non habens certum finem.
3 Delegatus ſi ſubdelegauit quamdiu ſibi placuerit, ad quem appelletur a ſententia lata a ſubdelegato.
4 Stylus curie tenendus eſt.

Iuriſperitos. Ibi, excuſandos, ſcilicet, perpetuū, ⁊ ad hoc ſequi
1 tur, quoniam ⁊c. Ibi, latus. not. ꝙ † conſiliarij debent ſedere circa lat⁹ principis, nō ad pedes. Facit l. fi. C. de inoffic. teſta. ſecundū Ray. ⁊ dicit C. de dome. ⁊ prote. l. j. lib. xij. Sꝫ Pape conſiliarij debet ſedere ad pedes, argu. eius quod
2 ibi not. Et no. bene hunc tex. cū ſequen. Ibi haberet. no. † ꝙ illud quod non habet certum finem, dicit̃ eſſe perpetuum. Pro hoc facit l. ſufficit. ſ. de cond. indeb. quod facit ad queſti. quam ſtatim dicā ſecundum Iacob. de Aret. Querit gloſſ. quare non habet finem certi loci, vel temporis: Et ſolue vt in gl. C. de decu. l. ſi quis. Vide quod ibi not. qa idem dicit gloſ. in ambaſiatore.
3 Finis huius † principij allegatur ꝑ Iaco. de Aret. ad queſtionē. Certum eſt ꝙ ſi delegatus a Papa cōmittit alicui vices ſuas, ⁊ ſic ſubdelegat, ꝙ ſi reſeruauit ſibi aliquid, ꝙ appelatur ad eū, ſi
a nihil appellatur ad Papā. [a] extra de offic. dele. c. ſuper queſtionum. Modo delegatus a Papa delegauit alicui, quamdiu ſibi placuerit demum appellatur ab illo ſubdelegato queritur an debeat appellari ad Papā an ad iſtum delegatū: Iſte tex. facit ꝙ ad Papam quia cum nō poſuerit certum finem videtur perpetuo commiſiſſe ⁊ in totum ex quo non reſeruauit ſibi ſententiā Nam ⁊ hic ſi eſſet temporalis cū Imperatore non haberet excuſationem ſed ſi eſſet perpetuus ſic vt d. l. tutor. §. fina. cū l. ſequē. ſ. eo. In dubio preſumitur ꝙ ſtet ꝑpetuo vt hic. Pro hoc facit ⁊. de iud. l. iudiciū ſoluitur, ⁊ hoc tenet Iaco. de Ar. ex eo ne contingant abſurdum quod ille qui impetrauit iudicium delegatū habeat iudicem quem vult tam in cauſa principali quā in cauſa appellationis

appellationis, licet contrarium ſeruetur in curia, ſecundum Ja.
4 de Are. quod† debes tenere, cum debeamus tenere ſtylũ curie, vt ſ. de iudic. l. obſeruandum. quod ibi non.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Appellatur ad Papã. Vide qđ in ſimili ponit Bart. in l. de pupillo. §. ſi quis ipſi pretori de oper. no. nun.

1 Compromiſſũ ſi eſt factũ in clericum, ⁊ laicum, ſi diſcordãt in electione tertij, vterque iudex eligit.
2 Maleficium quando eſt commiſſum in cõfinio duarũ ciuitatũ quis iudex cognoſcit.
3 Poteſtas ſi nõ poteſt cognoſcere de delictis commiſſis tẽpore ſui predeceſſoris ſi aliquis fuit vulnerat⁹ illo tẽpore, ⁊ mortuus ſuo tempore, an poterit cognoſcere.
4 Parrochiarum exiſtens i cõfinio duarum, an cenſeatur parochianus vtriuſque

§. Cum oriundus.

Ibi. curator, qui habeat domiciliũ ratione incolatus. Item erat in iuriſdictione prouincie ratiõe originis, ⁊ etiã erat certus ꝙ erat vtriuſq; iuriſdictionis, ſecũdum By. ⁊ fuit decretum preſidis neceſſarium, ratione rerũ que erant in prouĩcia vt C. q pe. tu. l. j. Quod dic vt not. Ibi conſtitutus. Vide quod no. Buli. C. de ſũ. trinit. l. j. ⁊ dicã, infra de leg. iij. l. itẽ legato. ⁊ vide que dixi. j. de hered. inſtit. l. ex facto, ⁊ quod ibi not. Ibi ſuſcepit ſcilicet in prouincia, ⁊ Rom. Et in hoc dubitatur: vtrũ videat ad miniſtrare curas duas, vel vnam, ſecundũ Dyn. ⁊ ad hoc ſequit reſponſio legis Glo. op. de l. ſi certarũ. §. Julianus. de mili. teſt. Glo. nõ ſoluit, lauare dic ꝙ ibi loquitur in milite, q poteſt habere bona duplici iure, hic in pagano, in q̊ ſecus. Gloſſ. querit, ad quid fuit neceſſariũ, vt ſciamus an ſint due cure, vel non Et re-
1 ſponde, vt gl. Item iſte §. allegatur ad duas queſtiones† Pri-
a mo ad queſtionẽ talem, Duo fuerunt[a] electi arbitri, vnus clericus, ⁊ alter laicus, ipſi non cõcordant inuicem, ita ꝙ tertiũ debẽt eligere, ⁊ ſi non eligunt, electio defertur iudici. l. itẽ, ⁊ l. ſicuti. ſ. de arbit. modo eſt in queſtione vtrũ iudex ſecularis, vel eccleſiaſticus debet eligere: iſte §. facit in arg. ꝙ vterque. Item facit argu.
2 pone† ꝙ cõmiſſum eſt maleficium in cõfinio duarum ciuitatum,
b ⁊ dubitatur[b] in cuius territorio ſit cõmiſſum: Iſte §. facit i arg. ꝙ vterq; iudex debet cognoſcere. Facit de libertis agno. l. ſi vero contra. §. quid ergo, ⁊ quor. leg. l. j. §. qa autem. cũ ſi veruntamẽ debebit ille preferri, coram q̊ lis eſt conteſtata, quia de eod. delicto eiuſdem hominis non debet bis queri, vt ſ. nau. caupo. ſta. l. pe. ⁊ j. de accuſa. l. ſenatus. Facit ſ. de offic. cõſul. l. j. ſecũdũ An. de Piſis. concor. By. in l. pupillus. §. j. j. de verbo. obli. ¶ Itẽ
3 preſtat arg. ſtatutũ† eſt factum in ciuitate, ꝙ Poteſtas non debeat cognoſcere de maleficijs perpetratis tempore poteſtatis precedẽtis, ſʒ tantũ de perpetratis tẽpore officij ſui. Contingit, ꝙ quidã fuit tempore vnius Poteſtatis vulneratus, ⁊ tempore alterius eſt mortuus, ꝙ ratione dubij ſecund⁹ Poteſtas poſſit cognoſcere. Eo hoc habes p Dyn. in l. vrbana familia. §. fi. j. de
4 verborũ ſignifica. ¶ Item preſtat arg. ad queſt. not.† per By. in l. adeo. §. inſula. j. de acquir. re. do. ꝙ ſi aliquis eſt i cõfinio duarũ parrochiarum, ſenſetur parrochianus vtriuſq;. Sed de hac queſtio. dic, ⁊ melius. vt dixi. C. de agric. ⁊ cenſi. l. oẽs lib. xj. vbi de hoc in gloſſ.

ADDITIONES.

a ¶ Duo fuerunt. Adde de hac queſt. ⁊ dic vt per domin. Maria Lo. in cap. j. verſic. decima quinta declaratio. de foro compe. ⁊ in c. licet. eod. tit.
b ¶ Et dubitatur. Adde, ⁊ dic vt p Franci. de Are. in ca. fi. de foro compe. ⁊ late Maria. So. in c. poſtulaſti. verſ. circa ſeptimã. e. tit. vbi late, ⁊ ibi ꝙ cõmuniter ſeruatur, ꝙ vterq; procedat, ⁊ vide aliquid p Nel. in trac. bannit. in ij. parte primi tẽporis, q. viij.

§. Qui priuilegio.

Not. ꝙ ꝯtra fratrẽ, ⁊c. Glo. op. de l. libertos. C. eodem titu. Solue, vt gloſſ. Querit gloſſ. nunquid ſit idem in patre: Et reſponde, vt in gloſſ.

§. Patronus.

Ibi, excuſari. ſi aliquam excuſationem habeat: ſecundum Dyn. Ibi, confirmentur, ergo ante ĩterpoſitionem decreti proponenda eſt excuſatio ſ Dyn. Gloſſ. opp. de l. Caius in prin. ſ. eodem ⁊. C. de teſt. tu. l. j. Sol. vt glo. Vel dic extra glo. ꝙ aut confirmat volẽs ⁊ debet ante ſe excuſare. Aut confirmatur inuitus, ⁊ tũc poteſt etiam ante ſe excuſare, vt dic. l. Caius. ⁊ j. eo. l. amiciſſimos. ſecũdum Jacob. de Are. ⁊ ſ. eo. l. ſcire oportet. §. oportet.

LEX. XXXIII.

1 Collegio ſi ſint ſupernumerarij, mortuo vno de collegio, ſupernumerarius, qui primo inuenitur admittitur.

Sis qui tres.

Iſta lex vſq; ad §. cũ qui diuiditur in quatuor partes. Primo ponitur thema, ⁊ queſtio, ⁊ ſolutio queſtionis durat vſque ibi, nec me mouet, ibi ponitur cuiuſdam obiectionis remotio, ⁊ durat vſque ibi idem euenire. ibi ponitur ſolutionis extẽſio, ⁊ durat vſque ibi, illa, quoque, ibi ponitur quedam differentia inter tutelas, ⁊ durat vſq; ad §. cũ q pupillum. ⁊ breuiter hoc dicit. Ex duab⁹ tutelis teſtamẽtarijs vel datiuis, tres tutelas habẽti delatas ante excuſationẽ ex tribus vna finita ſtatim tenetur ad aliam, que loco tertie ſubrogatur, a quinta vero q̃ loco quarte ſuccedit ante tẽpus legitimum excuſatur, alias geſtiones periculũ ſuſtinebit, poſtea vero ipſe retinet. hoc dicit Ray. dicit ꝙ iſtud principiũ eſt valde difficile ſed mihi videtur ſatis facile, vt videbitis. Ibi, decretis iudicis. Ibi, potuit, per numerum trium tutelarum, quas habebat. Ibi excuſari ſcilicet a quarta. Ergo putauit, ꝙ tenuit datio. Et hoc dixi. ſupra eodem l. tria onera. Ibi, pupillus, ſcilicet trib⁹ antiquis, vt ſtatim ſequitur. Ibi, deceſſit, intra tẽpora dicte excuſationis cõpetentis a datione duarum tutelarum, alias non eſſet dubiũ. Non ob. l. tutor. petitus. in princip. vt dixi, ſupra eodẽ l. ſecunda in prin. Ibi, ſtatim, id eſt cum eſt finita illa tutela, quarta ſuccedit in locum tertie, ſecundũ Dyn. Ibi, tutor. Not. ꝙ ipſo iure eſt tutor etiã quarte, antequam excuſetur, ſecundum Jacobi de Are. tamen expreſſe cõtradixit tex. Dic ergo, ꝙ dictũ Jacobi intelligatur in illis, quorũ datio tenet, licet poſſit ratione alicuius priuilegij excuſari: vnde neſcio qđ velit. Ibi excuſet. hic poſſet legi verſi. nec me mouet q eſt infra ibi potuit ergo. ⁊ hoc vadit ad quintã tutelam, que nunc eſt quarta. Hic poſſes continuare verſi. illa q̊que. Ibi, nec me mouet. iſte verſic. redit ad tertiam tutelam, que ante erat quarta. Ibi ceterũ. hic reſpõdet tacite obiectioni hoc modo, hic videtur ꝙ tutela finita per mortẽ pupilli, debeat ad excuſationẽ proficere, cũ teneatur adhuc rationẽ reddere: item quia ab iſta adminiſtratione non ceſſat. Ad hoc reſpõdet quod ſupra erat finita, ⁊ non habebat periculum. Vel dic, ⁊ ita dictũ eſt ſupra, ꝙ iſta tutela que ſuccedit in locum tertie excuſat: ⁊ q2 tutela finita nõ prodeſt, videatur contrarium quia neglecta cõputatur, ergo ⁊ finita: tamẽ ſecus eſt vt ſequitur. Ibi tutela, ſubaudi, in cuius adminiſtratione eſt ceſſatum. Ibi datus eſt, vnus illorum quorum tutelam adminiſtrabit tutela finita. Ibi, adminiſtrare. Non ob. C. de tẽp. appel. l. fina. §. illud vt ibi per gl. Ibi, illius, ſcilicet tertie. Ibi, datus non expectat ſpacio decẽ dierũ. gloſ. oppo. j. de hac ca. l. §. yn. Solue, vt ibi.
1 Iſte §. allegatur in argumentũ† ad queſt. talem, in aliquo collegis erãt ſupernumerarij, mortu⁹ eſt vnus de collegio, ꝙ debet admitti, vt ſupernumerarius, q primo inuenit, ⁊ iſtã l. allegauit Hu. in ciuitate Bononi. inter ſcholares, ⁊ doctores: qui ſcholares volebãt ponere quendã doctorem in collegio. Facit ad hoc j. de fideiuſ. l. mortuo. ⁊ Inſti. de bõ. poſſ. §. ⁊ cũ de teſtatis. ⁊ C. de prox. ſac. ſcri. l. vnicuique. lib. xij. vbi de hoc dixi, C. de ſacroſanct. eccle. l. non plures.

§. Eum.

Scilicet tutorem habẽtem tres tutelas, cui poſtea fuit data quarta, a qua nõ excuſatur, cũ vna de tribus ſit finita per abſtentionẽ pupilli. Ibi, illa, id eſt, illius pupilli tutela qua abſtinuit ab hereditate materna. Ibi, ceterũ no. caſum §. q2 perfectiſſimus eſt. Ibi crediderit, ſcilicet ad excuſationem tutele preferetur, ſecundũ Dynum. Ibi, habendi ſunt facit ad queſt. quam dixi ſ. eod. l. tria onera.

LEX. XXXV.

1 Defuncti qui non ſeruat preceptum, non debet habere commodum ab eo.
2 Executor datus in teſtamẽto, cui fuit factũ relictum ſi non vult eſſe tutor, an perdat legatum.
3 Tutor datus in teſtamento ſi accipit legatum, compellitur eſſe tutor.
4 Feudum datum ſcholari reuerſo de ſtudio per Baronem quando poſſit reuocari ſcholari exiſtente ignorante.

Neſennius.

Hoc prĩcipiũ diuidas in duas partes. Primo ponitur thema, in quo themate, ponit aliã queſt. circa premiſſum thema. Secunda ibi, ⁊ quidem, Tertia ibi. ⁊ an aliquis. Itẽ ſecunda pars diuiditur in tres partes. Secunda ibi, mater. Tertia ibi, vt quis. Ibi, mater. verſiculo. Ibi excipit, ſcilicet teſtamẽto. Ibi placuit, ⁊ remanebit iſtud legatum penes grauatũ cũ onere. ſ. eo. l. tutor petitus. §. j. ⁊ j. de fidei liber. l. Thais. §. Seio, ⁊ ibi per Ray. Videte ad queſt. formatã in verſiculo quidem

quidem nõ reſpondet hic.ſʒ reſpondet in l.ex his.j.eod.vt dicit
gloſ.⁊ bene.Ibi,idem verſi.qui determinant p̄rimã queſt.ſecun
dum Dyn.Ibi,ſimilis. modo reſpondet ad ſecundã queſt.Ibi,
tutores.q̃bus relinquit aliquid tutele cõtẽplatione.Ibi recuſat
1 ſcilicet tutelã.Ibi debere.Not.ꝙ†q non ſeruat preceptum de-
functi.nõ debet habere cõmodum ab eod.Facit ſecundum Iac.
2 de Are.in l.fi.C.ď fideicõ.liber.ꝙ†ſi teſtator relinq̃d aliq̃d exe-
cutori in teſtamẽto ⁊ ille noluit eſſe executor, nõ cõpellitur pre
ciſe,vt j.de leg.ij.l.j.⁊ ibi dicã, ⁊ ꝙ debeat priuari legato, tamẽ
intelligas ſ̄m determinationẽ.§.ſeq.⁊ l.ſeq.quod eſt verum,niſi
expreſſe conſtaret contrariũ de volũtate teſtantis,vel niſi poſſet
veriſimiliter preſumi de ipſa ꝑ l.tutor petitus.ſ.eo. ¶ Querit
gl.qualiter intelligit̃ ꝙ debeat ſe excuſare cõfirmatũ. Et reſpon
de vt gl.⁊ facit ad id qđ dixi poſt Iac.de Are. ſ.eo.l.ſcire opor
3 tet §.vbi eſt gl.contraria.Extra gl.quero. pone†tutor datꝰ ex
teſtamento accepit legatũ, nunquid cõpellatur eſſe tutor:Vi-
detur ꝙ ſic ꝑ l.ſi cui.j.de condi.⁊ demõſtra.facit.j.ď iurepatro.
l.iij.Quod cõpellatur:videt̃ caſus expreſſus in l.legatũ.§.amit
tere,de his quibꝰ vt indig.ſecundũ Dyn.Vltimo Guil.ſ.ſi cer
4 tum petatur,in l.cum quid allegat†hunc textũ.ꝙ ſi Baro ſcho-
lari redeunti de ſcholis, credens ipſũ ſapientẽ, dedit aliquid in
feudum,ꝙ ſi appareat poſtea ipſũ eſſe ignarum legum, ꝙ poſſit
eum priuare feudo argumẽ.huiꝰ textus:⁊ hoc haberet locũ vbi
expreſſe dixiſſet,ꝙ dederat ſibi feudũ vt aduocaret pro eo,ſecus
ſi non expreſſiſſet,vt ibi per eum,quod not.

§.**Non ſemper.** Iſte §.cũ l.ſequẽti nõ inuenitur alibi,ſecũdũ Dy.Et aduerte qđ i
iſto §.ponitur vnum ꝙ determinat precedẽtia ſecũdũ Dy.Ibi,
alioquin.id eſt,alias eſſet daturꝰ vtrunq̃,id eſt, legatũ ſiue tute
lam.Ibi potuit.ſubtiliter cõſide rãdo,⁊ i dubio. Ibi poſtea ⁊ ſic
prius relinquit legatũ,quam conſtituerit eum tutorem ſecundũ
Dynum.

LEX XXXVI.

SEd hec nimium. Ibi expreſſerit,vt ſit veriſimile ex cõiecturis.
facit l.tutor petitus.§.j.ſ.eod.

LEX XXXVII.

☞ Homini non poſſumus credere niſi id quod dicit.

EX his. Apparet.Hec lex continuatur. Ibi eum
ſcilicet legatarium,qui non erat datus in
teſtamento,ſʒ a pretore,Ibi iudicium,ſcilicet excuſan
do ſe animo non perdendi legatum,ſecundũ Dynum.
Ibi tutorem ſcilicet legatũ.Et ibi poſſumus notare,ꝙ non poſ
1 ſumus†credere homini,niſi id qđ dicit.Facit j.ď ali.lega.l.liber
tis.§.pe.ſecundũ Ia.de Are.Facit j.de ſuperfi.l.j.C.de ea.to.
l.vnica.§.ſinautem ad deficiẽtis.⁊ l.ſi ſponſus.§.ſi q̃s rogatus
de dona.inter vi.⁊ vxo.⁊ ibi per Rayn.

LEX XXXIII.

1 ☞ Remotus ab officio ob culpã ſuã debet perdere ſalarium.

QVid autem. Hec lex continuat̃. Ibi excu
ſauerit.vide circa hoc qđ no.
ſ.de teſta.tut.l.q tutelam.Ibi conueniri,ſcilicet vtili
actione tutele,tutela finita,ſecundum Dy.Ibi,excuſa
uit,id eſt excuſauerit,eo ipſo qđ a tutela abſtinuit.Ibi a tutela.
1 not.† ꝙ quãdo aliq̃s remouatur ab officio[a] propter culpã ſuam
a ꝙ debet perdere ſalariũ ſuum, ſecundum Iac.de Are.⁊ not.ſ.
de offi.aſſeſ.l.diem functo.facit infra de ali.le.l.Mela.§.fi.⁊ C.
de cohorta.l.ordinariorũ.libro xij.⁊ facit ſecundũ Ray.qđ not.
per Ioan.mo.extra de re iudic.cap.j lib.vj. ⁊ per Are.extra de
reſcrip.c.quia nos.ſ.eod.lib.

ADDITIO.

a ¶ Ab officio.Adde Bald.hic,⁊ Bald.Ang.Nico.de Neap.in
l.iudices.C.de anno.⁊ trib.li.x.Bar.in l.Meuia.j.de ann.leg.
⁊ Amedeum de caſtel.in trac.ſyndi.

LEX XXXIX.

1 Legatum habere eſt honor.
2 Poteſt dari tutor pupillo ſubſtitutus.

AMiciſſimos. Not.pulchrũ caſum. Ibi
1 honore legati.no.†ꝙ honor
eſt alicui habere legatũ.Facit ad hoc j. de bono.poſſ.
l.iij.Ibi honorẽ, ⁊c.Et ſic facit contra id quod dixi in
authen.vt cũ de appella.cog.§.aliud quoque. ⁊ quod no. Iaco.
de Bel.in auth. de trien. ⁊ ſemiſ.§.j.videlicet quod ideo filius
debet habere quartã iure inſtitutionis ⁊ non legati,quia honor
eſt,inſtitutũ eſſe heredẽ.Et hoc etiam not.glo. infra de leg.pre-
ſtan.l.filium.§.ſi legata.qđ tene cordi.Nã videas hic etiã,ꝙ ho
nor eſt habere legatum,⁊ ſic non videtur bona ratio.Sʒ reſpon-
deas ꝙ maior honor eſt eſſe inſtitutũ heredẽ, ⁊ ideo bene dicit̃
prefetur.vt j.vnde lib.l.ſcripto.cum ſi.Ibi,ſʒ cum proponat̃.et
2 hic incipias caſum.Ibi,ſubſtitutus.no.†ꝙ ſubſtitutus pupillo
in teſtamento põt ſibi dari tutor quod eſt no.ſecũdum Iacob.de
Are.Et no.bene hunc caſum, q̃a forte non reperies alibi.Non
obſtat l.j.j.ti.proxim.⁊ C.vbi pu.ed.de.l.j.q̃ ibi a iudice .hic a
teſtatore.Veruntamẽ ſubijcit Ray.ꝙ ille pupillus nõ debet ali
penes ſubſtitutũ,vt habes,ſupra de ventre inſpi.l.q ventri.Te-
neas ergo menti, quod ſubſtitutus pupillo põt ſibi dari tutor vt
hic patet.Ibi eo caſu,ſcilicet quãdo ſit locus ſubſtitutiõi pupil
lo mortuo in pupillari etate,⁊c.No.ibi,quod nõ amittit tutelam
⁊c.de quo forte dixiſtis cõtrarium.Glo.opp.de l.tutor petitus.
ſ.eod.Solue vt in glo.

1 ☞ Natura quod negat,nemo feliciter audet.
2 Filius emancipatus prodeſt patri ad excuſationem contra ſeip
ſum.⁊ numero.5.
3 Pater licet nanciſcatur tutelam filij ſui emancipati,non tamen
curam.
4 Tutela legitima non eſt in bonis adulti.
6 Villa ſi debet emendare damnum,damnũ paſſo,paſſus damnũ,
ſi eſt de villa,tenetur etiam pro parte ſua.
7 Priuilegium qui habet propter aliquem,non debet vti contra
illum.
8 Quilibet ſi debeat vocare vxorem ſuam dominam,miles tamen
non debet vocare ſuam dominam.

§.**Lucius Titius.** Iſte.§.nõ inuenitur alibi ſ̄m Dyn. Ibi cura. hoc
intelligo,vt no. Inſtit.eodem tit.in princi. Ibi.facit.aduerſus
1 quos eſt durum calcitrare.Vnde verſus.Quod natura† negat,
nemo feliciter audet.poſſibile tamẽ eſt ſibi vt ſ.dictũ eſt ſecũdũ
2 Dyn.Elicit em̃ ex iſto §.ꝙ filius†emancipatus proſit patri ad
excuſationẽ contra ſeipſum,Aliter videtur ſẽtire Iaco.de Are.
3 Nam ipſe videtur ſentire,ꝙ pater,⁊c. Glo.inducit†iſtũ text.ad
vnũ, ꝙ licet pater nanciſcatur tutelam filij ſui quem emancipa-
uit,non tamen curã, ⁊c.vt in gl.Gloſſ.opp.de §.j.in authent.vt
§.qui ob.⁊c.Sol.vt gl.Dic.ꝙ gl.no.contra.Inſtit.de fidu.tu.in
4 princ.de hoc plene dixi ſ.in j.glo.tamen no.†ꝙ tutela legitima
non fit in bonis adulti,vt ſ.de tu.⁊ curato.da.ab his.l.vẽtri.ſ.j.
5 vbi de hoc tangã.Vltimo † Iacob.de Are. elicit de iſto text.ꝙ
filius emancipatus nõ connumeretur in numero cõtra ſeipſum
⁊ ſic aliter no.quã intelligit glo.que incipit, id eſt ſe excuſare lʒ
6 †ex arg.ꝙ poſtea elicit videatur ſentire op.gl.⁊ Dy.ꝙ arg.eſt ta
le,ꝙ vbi per ſtatutũ villa damnum paſſo debeat emendare domi
num,ꝙ ſi imponatur collecta pro emenda faciẽda,ꝙ damnũ paſ
ſus ſi eſt de illa villa debeat cõferre cũ eis:ad hoc optime facit
j.de le.j.l.ab omnibꝰ.§.ſi Titio.vbi de hoc diximus.In ꝯrium
facit j.de tut.⁊ ra.diſt.l.Imperatores.ſecundũ Iacob.de Are.
7 †Item põt ex iſto §.colligi ſecundũ Rayn.qđ priuilegio, quod
quis habet propter alium:non vtatur ꝯ eum. Nam pater pri-
uilegio quod habet propter filios,non vtitur cõtra eos.Et ſic vi
des ꝙ ſentit opi.Iac.de Are,qđ nõ poſſit ſe excuſare.Ad iſtud
notab.facit ſupra de mino.l.ſi iudex circũuento. contra aliũ au
tem inuito illo,ex cuius perſona habet priuilegium,vti põt pri-
uilegio,arg.infra,de contra tab.lege,ſi poſt mortẽ.§.ſi.facit C.ď
tempo.in integ.reſti.l.fi.Hoc etiã facit ad quandam queſt.quã,
audiui formari a domino Beccario de Papia milite:videlicet,
pone ꝙ ſtatutũ eſſet in ciuitate ꝙ quilibet dʒ vocare vxorẽ ſuam
8 †dominã,queritur nunquid miles debeat vocare vxorem ſuam
dominã:Iſte tex.ſecundũ expoſitionẽ Dy.facit ꝙ ſic.In contra
rium facit ſecundũ expoſitionem domini Iacob. de Are.⁊ certe
optime facit iſte tex.⁊ recordor ꝙ allegaui ſibi iſtum text.qđ no.

LEX. XL

QVi teſtamento. Decretum iudicis in
iuſtum, ſeu nullum tu
torem teſtamentarium nõ excludat in adminiſtratione
tamen ceſſante errore excuſatur,ſecus ſi id ꝑ fraudem
⁊ malitiam omittitur.h.d.ſecundũ Ray. Iſta eſt bona lex,⁊ pra
cticabilis,⁊ inducitur ad multa vt ſtatim videbitis.Ibi habere
⁊ hoc erat verũ de facto,⁊ erat legitima excuſatio de iure ſecũdũ
Old.Ibi datũ.gl.dicit ꝙ hic erat datus in teſtamento ſolẽni,vt
etiam nõ ſolenni.Sʒ die.qđ tunc debeat cõfirmari.ſi tamen non
excludit datum a iudice,cenſetur datiuus,⁊ non teſtamentarius
vt not.ſ.de admini.tuto.l.q negotiationem.§.teſtamento.⁊ C.ď
confir.tut.l.ſi vt proponis.ſecundũ Dynum,Iſta opin.Dy.re-
probatur ſecundũ Ray.in l.neque.de confir.tut. Dicam plene
C.de confir.tuto.lege prima.Sʒ an ille,qui eſt teſtamẽto inutili
datus,⁊ confirmatus a iudice,ſit teſtamẽtarius,vel datiuꝰ, dicã
in dicta lege prima.Ibi,decreuit,⁊ male.Ibi,pronunciationis,

quia falſam cauſam contineat ſententia, ſecundũ Dyn. Facit qđ no. in Spe. de ſent. §. qualiter. verſi. qd ſi iudex. ⁊ in Spe. de ar. §. ſequitur verſi. ſed nunquid amicabilis. ſecundum Rayn.

1 ☞ Excuſationes ſi allegantur due, vna iuſta, alia iniuſta, ⁊ lata ſit ſententia, ex iniuſta ſententia non valet
2 Falſa cauſa adiecta in ſentẽtia reddi eam ipſo iure nullã ⁊ quando non.
3 Fouens iniuſtam cauſam nõ obtinet, ſi in ſententia eſt erratum.
4 Facienti aliquid contra ius errore, ſubueniatur.
5 Iudex an teneatur exprimere cauſam in ſententia.
6 Tutor dicit dationẽ nullam. ⁊ ſi eſt aliqua, proponit excuſationẽ
7 Libertus in appellatione, dico ſententiam nullã, ⁊ ſi qua eſt, appello, procedit.

1 §. **Item quero.** Not. caſum† pulcherrimũ ex quo not. ꝙ ſi fuerũt allegate due excuſationes, ⁊ vna fuerit iuſta, ⁊ alia non, ⁊ iudex in ſententia fuerit proſecutus iniuſtam ꝙ ſententia non valet. quod eſt notandum. ¶ Gloſſ. oppo. de l. j. §. biduũ, infra quando appel. ſit. Et ſolue
2 vt gl. ibi in §. fi. Et ſic not. † ꝙ falſa cauſa adiecte in ſentẽtia, reddit ſententiã ipſo iure nullam; ergo ⁊c. ¶ Contra quod oppon. de l. ſeruo. inuito. §. cũ pretor, infra ad Trebellia, ⁊ l. diu⁹. j. de re iudic. ⁊ de l. ſi is ad quẽ. j. de acquirẽd. heredita. ꝙ ſentẽtia lata propter falſas allegationes valeat, ſꝫ reſcindatur ope. reſtitutionis. Oldra. dicit, prout not. ẍ de offici. ordina. cap. ex parte. ⁊ extra de renun. ca. in preſentia. refer. ꝙ illa cauſa allegata i ſententia, fuit falſa in facto, ⁊ in iure. In cõtrario, fuit falſa in facto tantum vel in iure tantũ. Hic enim pupillus non habeat patruum, ⁊ ſic fuit falſa de facto. Itẽ fuit illegitima de iure, quia poſito qđ eſſet verũ ꝙ pronunciauit iudex, ꝙ iſta haberet patruũ: tamen tutela teſtamentaria non excluderetur a legitima ſꝫ cõtra. ſ. de teſta. tute. l. ſi qs ſub cõditione: ſed ſi eſſet tata per falſas allegationes contra preſentẽ, ſecus ſi contra abſentẽ, argu. j. de fal. l. ſi quis obrepſerit. Et ſecundũ quod ego intellexi hanc l. p Inno. potes intelligere in §. ſemel. Inſtit. quib⁹ ex cau. ma. nõ lꝫ Vel dic, ad ſecundum contrariũ de l. diuus. cum ſimilibus, ꝙ hic fuit expreſſus error i ſentẽtia, ibi nõ. Vel dic, ꝙ hic eſt ſpeciale fauore pupillorũ. ⁊ ita intelligas §. fi. Inſti. eo. Facit C. ſi ex fal. alle. l. j. ⁊ ij. ⁊ tenet hoc Dy. ⁊ hoc habes per gl. in l. ſi is ad quem. de acquirend. heredita. ⁊ poterit ſententia ſuſpẽdi p appellationẽ vbi iudex tulit ſententiã per gratiam expreſſa falſa cauſa, etiam cauſa nõ probata. Sꝫ ſi cauſa eſſet probata, tunc eſſet impoſſibile, ꝙ nõ ſit probata etiã falſa ſi cauſa erat falſa: ⁊ ſic ſententia valebit in alijs caſibus, ⁊ reſcinditur p reſtitutionẽ. ⁊ ita intelligatur. C. ſi ex fal. alleg. per totũ. ⁊ l. diuus. j. de re iudic. Et tãgit gl. in dic. l. ſi is ad quem. j. de acquirẽd. hered. ſecundũ Old. vbi de hoc dicam. De iſta quarta tutela, tu habes in Spe. đ ſen. §. quoniã verſi. pe. ⁊ p Guil. de cu. in l. ſi pretor. §. macellus. ſ. de iud. tangitur. j. ad Trebellia. l. ſeruo inuito. §. cũ pretor. Dicit tamẽ Iaco. de Are. ꝙ hoc ſit ſpeciale fauore pupillorũ vt ipſo iure nõ teneatur alleg. ſ. hoc eod. tit. l. ſcire oportet. §. conſequẽs. ⁊ j. de excẽp. l. q agnitis. ¶ Querit gl. de qua vtili actione hic loquitur
3 Et reſponde vt gl. ¶ Extra gl. † habes ex iſta l. notare, ꝙ etiã iu-
4 ſtã cauſam fouens nõ obtinet: ſi in ſentẽtia ſit erratũ. ¶ Itẽ hẽs notare, ꝙ ſubuenitur alicui, ſi illud, qđ eſt contra ius, facit erro-
5 re, nõ malitia. Item ex iſto tex. poteſt† optime colligi, ꝙ in ſententia iudex nõ tenetur exprimere cauſam. Nã ſi exprimat falſã ſententia eſt nulla: ſꝫ ſi tulit ſimpliciter, tũc creditur tuliſſe ſententiam vera incerta cauſa. Habes plene p Rayn. in l. q Rom. §. duo fratres, j. de verb. obligationi. ⁊ p An. đ Piſis de ſuſpe. tut. l. he, enĩ cauſe. Subijcit tamẽ Iaco. de Are. ꝙ interdũ iudex debeat adijcere cauſam, q̃ mouit eum ad ſententiam pferendã. C. de iudici. l. properandum. §. illo procul dubio. ⁊ ſ. đ euic. ſꝫ ⁊ a ex vtriuſqꝫ. Et ſi his caſibus iudex cauſam nõ expreſſerit in ſnĩa recurrimus ad eum, vt dicat cauſã q̃ eum mouit ad ſnĩam proferendam, cũ nullus alius poſſit eam ſcire. Facit ad hoc. C. ad l. corneliã de falc. l. ſi qs decurio. ⁊ infra, de appel. l. ab executore. ⁊ de hoc ibi not. Facit ad hoc qđ not. de teſtat. l. heredes palam. princip. ⁊ C. de ſentẽ. ex bre. re. l. ij. ⁊ creditur ſibi ſoli. Sic ⁊ al'as creditur vni teſti. C. de ſer. fug. l. quicunqꝫ. ſm Iac. đ Are. ¶ I-
6 tem not. ex l. iſta† ꝙ poteſt tutore dicere dationem nullã. ⁊ ſi eſt aliqua, pponere excuſationem: ⁊ ſic preſtat arg. ꝙ quis poſſit dicere iudicem non ſuum, ⁊ ſi eſt ſuus, recuſat eum tanqꝫ ſuſpectũ.
7 Facit ſ. eodem l. propter litem. §. j. ſm Iacob. de Are. ¶ Item preſtat† arg. ꝙ ille, contra quẽ eſt lata ſententia, poſſit dicere ſententiam nullam, ⁊ ſi qua ſit, appellat. Pro hoc facit ꝙ no. Dyn. j. đ legat. iij. l. cum filius. §. varijs. ⁊ ſ. eo. l. ſcire oportet. in principi. ⁊ l. propter litem. §. j. ſecundũ Iaco. de Are. ⁊ hoc dictum eſt verum in reo, ſecus eſſet in actore, vt not. Dy. in dicto §. varijs.

Nam loquitur in reo. ꝙ patet, q̃ tutor excuſans ſe fũgitur vice rei, quia ipſe proponit plures exceptiões etiã cõtrarias, vt paret Inſtitu. eod. §. qui aũt. ⁊ ſ. eo. l. ſcire oportet. De hoc habes per Ray. C. quãdo prouoca. nõ eſt neceſſ. l. j. Inno. tenet indiſtincte, ꝙ teneat talis appellatio, vt extra de in inte. reſtit. cap. conſtitutus. ⁊ in Spe. de ſententia. §. iuxta verſi. ſꝫ nunqd libellus. Et iſta opinio. approbatur de cõſuetudine ⁊ habes per Ube. ff. de appel. l. j. Querit Iac. de Are. nũqd in caſu l. noſtre poterit iſte tutor ſe excuſare, ⁊ poſt dictã ſententiam, etiam tranſactis quinquaginta diebus, cum habeat iuſtã cauſam ipſe tenet ꝙ ſic. Nã ille qui non põt ſex excuſare intra tẽpus, auditur ⁊ poſt tempus vt j. eo. l. ſi cum ipſe. Sol. iſta fuit iuſta ignorãtia. Ergo videtur habere iuſtã cauſã arg. ſ. de calũ. annus. Et hoc caſu dicit̃ querere de validitate ſententie, ⁊ non currit ſibi tẽpus in excuſatione propoſita, ar. C. de inoffi. teſta. l. cõtra maiores. Poteſt enim vna via cognoſci ante aliam, illa quam ipſe elegerit, ar. j. de in offi. teſta. l. papinianus. §. ſi quis.

LEX XLI.

1 ☞ Dictio per, denotat perfectionem.
2 Cautela apponenda in compromiſſo ad hoc vt quis elapſo termino non poſſit agere.

Quinquaginta. Spatiũ quinquaginta dierũ ad proponẽdas in iudicio excuſatiões tutoribus, ⁊ curatorib⁹ eſt ſtatutũ ſed quatuor menſes continuia die nominationis ⁊ ſcientie ad inſtantiam finiendam: niſi proſequentes contradicant, aut facto aduerſarij ſint impediti. h. d. cum l. ſeq. ſecundum
1 Ray. Ibi peragendo, id eſt ad ſuã perducẽdo, q̃† dictio per, notat perfectionẽ. l. vrbana familia. §. pnoctare. j. de verbo ſigni. ⁊
2 l. ij. in prin. de adul. ꝙ facit† ad id quod no. per Guid. de Suza in d. l. ij. ¶ Bono. habebãt queſtiõem cũ Mutin. q̃ viciſſim vna parti potebat ab alia xxx. millia florenorũ, factũ fuit cõpromiſſum inter eos. Guid. de Suza. q tunc fuit Mutine, fecit poni in inſtrumẽto, ita fore de cõcordia partiuũ, ꝙ ſi mutinẽſes cauſas ſuas intra tres mẽſes nõ egerint, cadant a cauſa, ⁊ ſi Bononienſes cauſas ſuas intra tres menſes nõ peregerit, ſimiliter cadat a cauſa. Cõtingit, ꝙ ambe partes fuerũt litem conteſtate itra tres menſes, poſt tres menſes elapſos Guid. oppoſuit. ꝙ Bonõiẽſes non poterãt amplius petere, q̃ cauſas ſuas non finierunt intra tres menſes, ꝙ debebant facere propter verbum peregerint, in inſtrumento poſitum, arg. huius l. ⁊ d. l. ij. Cõtra Bono. volebat opponere Mutinenſib. ꝙ ipſi non poterãt agere. Ad quod ipſe reſpõdit, quod actio eorum erat ſalua, q̃ agere dicitur quis litem cõteſtando. l. ampli⁹. j. rem ra. ha. ⁊ ita obtinuit cõtra Odof. Et teneas cordi, q̃ quando facies aliquam concordiam, tu potes facere iſtam fraudem, quã fecit Gui. de Suza. Ibi, nominatis ſubaudi, ⁊ cogitatiõis. Oppo. gl. ⁊ primo oppo. reducendo tex. ad abſurdum ⁊ recita gl. hic q̃ incipit, ſed ſi iſti, ⁊ dic vt gl. ſecundum Azo. Facit pro hoc ſ. eodem. l. ſcire oportet. §. quinquaginta. ſecundum. Dynum. glo. ſoluit alijs duob⁹ modis, ſed prima vera. Item oppo. de authentica, quia ſemel. C. quomodo ⁊ quãdo iud. Solu. vt gl. q̃ ſpeciale eſt. Et oppo. de l. properandũ. C. de iud. Et dic, quod ibi cauſa durat triennio hic quatuor menſibus tantummodo. Sꝫ nõ eſt verum quod ſit ſpeciale, quia hic iſtud tempus eſt propoſitum iuri cõpetẽti parte, ibi eſt propoſitum inſtantie. ¶ Querit gl. a quo tẽpore currunt iſti quinquaginta dies: Et reſponde vt gloſſ.

LEX XLII.

1 ☞ Excuſationis ſi cauſa non finitur in tempore, ⁊ ſtetit per iudicem an currat tempus remiſſiue.
2 Cauſa ſi ex forma ſtatuti debet itra tres mẽſes terminari, ſi ponitur dilatio excedẽs illud tẽpus, tñ poterit poſt tẽpus terminari.
3 Actor impeditus in termino facto aduerſarij producere eius ira, poterit poſt terminum producere.
4 Contumax verus qui non appellat niſi iudice pro tribunali ſedente, ſi venit, ⁊ iudex recedit, an non poterit appellare.

Si cum ipſe. Iſta l. eſt bõa, ⁊ quotidie allegat. Ibi. ipſe, ſcilicet tutor ſtitus. Ibi cõtradictionis date per iudicem, que excedebat quatuor mẽſes. ſecũdũ Iac. de Are. Ibi, p[...] ri. Nec obſt. ſ. ex qb. cau. ma. l. ait pretor. §. ſicũ l. ſeq. q̃ iſta [...] gitur ſm illam, arg. j. de iti. actuqꝫ priua. l. j. vel ibi, de tempore actiõis, hic de tẽpore inſtantie, argu. eius quod not. eod. titu. ſed ſi per pretorẽ. in princip. licet glo. aliter not. ſupra de dolo arbitrio. §. dolo. Et iſta gloſſ. eſt ſatis not. que dicit quod etiam non ſtat per aduerſarium quo minus cauſa finiatur. In glo. ibi tempus, q̃ nihilominus etiam tempus currit, ſed cõtra eum datur reſtitutio. ⁊ hoc in caſu principali, in cauſa appellationis datur actio de dolo. C. de iudi. lege properãdum. §. ſinautem ⁊ in au[...]

⁊ in aut. de ap. §. ad hec. ⁊ in aut. vt ſponſ. lar. §. hoc quoqꝫ. ſecū dum: Ray. dic iſta cōtraria ſunt Jac. de Are.† Sʒ pone. ſtetit ꝑ iudicē, quo minus cauſa finiretur iſto tpe, an currit iſtud tēpus. De hoc plene dixi dic. §. ad hec. in aut. de ap. ⁊ tangit Rayn. in auben. ſi appellatione. C. de temp. app. ¶ Gl. querit vtrū iſte text. habeat locū vbi decretum eſt probatum, etiam poſt. iiij. mē ſes: ei. dicit ꝙ ſic. Ne cob. C. de iudic. l. probandū. vbi ſemper fi nitur inſtantia lapſu triennij, qualitercunqꝫ labatur, q2 hic tranſ curſus temporis permittit actoris: ibi, reſeruat, ⁊ ꝑpetuat. Et ſecundum Eldra iſta l. allegatur ꝑ Dy. in argu.† ꝙ ſi ſtatutum eſt in ciuitate, ꝙ omnis cauſa debeat dedici intra tres menſes, aduerſarius petit dilationē, que eſt vltra tres menſes, propter teſtes q ſunt in longinquis patribus, ꝙ nō obſtāte ſtatuto, poſt tres menſas poſſit de cauſa cognoſci.† Et eodē modo determi nat id qd ponit hic Rayn. ⁊ Cyn. in l. fin. C. de adul. ſcilicet, ꝙ ſi eſt ſtatutū, ꝙ actor producat iura ſua itra mēſem, ꝙ ſi fuit impe ditus propter dilationē datā aduerſario, quod etiā poſt poſſit producere. Itē inducitur in argu. Certū eſt† ꝙ vere contumax non appellat, niſi veniat iudice ſedente ꝓ tribunali, vt ſ. de in in tegr. reſtit. l. diuus. Quidā fuit contumax vere, ⁊ lata fuit ſenten tia contra eū. Iſte venit ab banchum iudicis, ⁊ ſtatim cū vidit eum iudex receſſit a bancho, nunquit audiatur poſtea appellās Iſte tex. facit arg. ꝙ ſic quia nō ſtetit per eū. Facit ſ. de iudi. l. nonnunqꝫ. Quidam vero diſtinguunt, ꝙ aut iudex receſſit ante veſperas, ⁊ tūc debeat audiri: aut poſt veſperas, ⁊ tunc ſecꝰ, arg. ſ. de orig. iur. l. ij. §. deinde cū eſſet neceſſariꝰ. verſic. ⁊ q2 magi ſtratus veſpertinis tēporibus ⁊ q2 i veſperis, ⁊ in aut. de iu. §. ſe debunt. Tamen. caſus huius queſti. videtur in l. j. §. dies. j. qñ appel. ſit. ⁊ tangitur j. de appel. l. iij. Scias tamen, ꝙ hoc qſt. for matur male hic per Ray. in recollecta ⁊ tu q habeas eā videas audacter, q2 ita eſt. ⁊ facit iſte tex. ad queſt. no. i Spe. d li. cōteſt. §. quādo. verſicu. ſed nunquid ſuper. ⁊ in Spec. de teſt. §. j. ver. ſed nunquid ſi teſtes.

LEX XLIII.

Poſt ſuſceptam. Defectus viſus, audi turꝰ: ſermonis ac itel lectus egeſtas intollerabilis, ac ꝑpetua valetudo etiā ſuſcepte tutele, excuſationē tribuūt impedito. h. d. ſe cunda Ray. Ibi poteſt. ſubaudi, ⁊ ſic remouetur, ſecundū quoſ dam: ⁊ alle. quod no. ſ. de tut. l. j. §. fi. glo. dicit ꝙ nō eſt verū, vt ibi dicam, per. l. compluria. eo. tit. ⁊ ad dic. glo. patebit reſpōſū ſuppletionem quam ibi dabo. glo. oppon. de l. j. §. j. ſ. de tut. vbi videtur, ꝙ ſecus nō poſſit dari tutor. Et ſol. vt glo. dicit. Sʒ po ſito, ꝙ fuiſſet datus, tunc poterit ſe excuſare. etā poſt ſuſceptam tutelam. vt no. j. l. iij. C. ſi ex fal. alle. quod teneas bene mēti. Idē oppo. de l. frater, C. eo. Sol. vt gl. Idem opp. de l. non ſolū. §. ſi quis. ſ. eo. Sol. vt gl. Vel. dic. ꝙ hic tex. intelligitur ſecūdū illū ⁊ nullū damnabis. Itē opp. de l. idem Vlpianus ſcribit ſed in hoc. ⁊ habes bene eā reſpō. quam habes in precedent i cōtrario ¶ Vltimo dicit hec glo. qd not. ſ. de min. l. verū §. ex facto. dic vt ibi Not. caſus, vbi qs poteſt dimittere tutelā iam acceptam, inter quos ſunt iſti. ¶ Vltimo cōtra illud videtur dicere gl. j. de re. iur. l. vbi ſcilicet ꝙ ille infirmitas non impediunt tutelam iam acceptam, ſʒ vt ſalues iſtā gloſſ. dicas ꝙ iſtud eſt verū, ita ꝙ de ſinat eſſe tutor ipſo, ſed tātum excuſatur: ita loquitur hic, ⁊ po teſt eſſe verum quod dixi ſuper tex. ſuper verſi. poteſt.

§. Paupertas. Ibi impar, ⁊ intollerabilis ſm Dy. ⁊ glo. ⁊ l. paupertas. ſ. eo. tit vbi gloſſ.

LEX XLIIII.

Adminiſtrantes. Procurator ꝑnci pis etiā abſque di gnitatis collatione prefectiqꝫ vigilū, ⁊ annone a tute lis, ⁊ curis etiā ſuſceptis, excuſationis priuilegio non ſunt abiecti. Aſſeſſores veroꝰ ſeu milites in numero abſentū qui cauſa Reip. abſunt, a tutelis nouis excuſatur. ſed veteres nō de ponunt h. d. ſecundum Ray. Ibi tempore adminiſtrationis dt gl. ⁊c. ſtati expediam eam per primum contrarium. ⁊ ideo opp. de l. athlete. §. gentium. ſ. eo. ꝙ non debeant excuſari. ⁊ ſol. vt gl. dicit, ⁊ ſecundum hoc habetis in litera, delate. quā intellectū ꝓ ſequitur gl. C. de excuſa. mu. l. j. lib. x. ⁊ vide quod ibi dixi poſt Andr. de Baru. alias eſt in tex. delata. ⁊ tunc eſt alius itellectus ſcilicet. quod tempore adminiſtrationis excuſet a tutela ⁊ cura, delata illo tempore.

1 ☞ Priuilegium datum alicui non extenditur ad eius collegam

§. Eorum. Ibi profecturis. ſcilicet. d ꝓximo. Ibi, ſu ſceptā. ſecus in comite primipili principali ter. ſ. eo l. non ſolū. §. ſimiliter. ſecundum vnum intellec. Ray. in addi. antribuis querit rationē diuerſitatis, ⁊ nō ſoluit. Tu dicas ꝙ ratio eſt, q2 officiū primipili eſt digniꝰ, ⁊ ſic eius collatio habe magis priuilegiū arg. de alb. ſcri. l. fi. ⁊ C. de hon. que libe. l. cū multa. Ꝯ pp. gl. de l. ſi duas. §. minores. ſ. eo. Sol. vt gloſ. Item opp. de l. propter magiſtratū. ſ. eod. Sol. vt gol. ⁊ ſic incipere, ⁊ preparare ſe ad iudiciū ſunt paria. facit j. de pollicit. l. §. cepiſſe Vel ſolue contrarium, ꝙ ibi in ciuitate Romana, hic i caſtro, vel villa, vt in contrario not. Item opp. de §. item qui Republice:
1 Inſtit. eod. Et ſolue vt glo. Et ſic no.† ꝙ priuilegiū datum aliā cui, non extenditur ad eius collegā, ⁊ ſic facit cōtra id quod dixi poſt Jaco. de Are. ſ. e. l. nō ſolum. §. qui primipilium. Item op. de l ſpadonem. §. ſi autem. ſ. eo. Sol. vt gl. vt dſi dicit gl. hic ar. dic. ſcilicet, vt nō excuſetur a tutela iā ſuſcepta, ſʒ excuſatur a ſu ſcipienda. Itē opp. de l. idem Vlpianus ſcribit. ſʒ in hoc §. ſunt ⁊ alij. ſ. eo. Et ſolue vt glo. ⁊ melius dic, vt not. in l. verū. §. ex fa cio ſupra de minor.

1 ☞ Pupillus poteſt eſſe de collegio. Itē poteſt committere tale quid propter quod poteſt deportari.
3 Preſbyter non excuſatur a tutela filiorum compreſbyteri.

§. Qui corporis. In collegio ſeu corpore licito cōſtituti excuſantur ab extra neorum tutela. a collegarū vero filiorumqꝫ eorū nō: ⁊ quidem collegarū tutores intra centeſimū miliare, coguntur eſſe, ſʒ vl terius excuſantur: vbiqꝫ vero ſunt immunes, q ſpeciali priuile
1 gio ſunt muniti. Ibi, collegarum.† no. ꝙ pupillus d collegio po teſt eſſe, ⁊ ſic alias pupillus pōt committere tale quid propter ꝙ deportatur, vt. ſ. de tut. l. ſi arrogati. ſecundū Jac. de Are. Ibi, filiorum. facit qd no. j. ad queſt. no. per Gul. C. de epiſco. ⁊ cle. l. preſbyteros. de qua dixi ſ. eo. l. ſʒ. ⁊ milites. in prin. Unde vide
2 ꝙ iſte tex. facit† ꝙ licet regulariter preſbyter excuſetur a tutela tamen a tutela filiorū compreſbyteri nō excuſatur. d quo dic vt dixi in l. ſed ⁊ reprobari. §. amplius. ſ. eo. Continua l. ſequent.

LEX XLV.

1 ☞ Priuilegium qui habet propter aliquem, non vtitur illo contra ipſum.

Plane. Hec lex cōtinuatur cū §. qui corporis. Querit glo. q ſunt iſti. quibus concedi tur ſpecialiter, vt non teneatur ſuſcipere tutelam: Et reſponde vt per gl. Vltimo §. q corporis. facit ad id
1 †quod dixi ſ. eo. l. amiciſſimos. §. fin. vbi quis habet priuilegiū propter aliquē ꝙ non vtatur illo priuilegio cōtra ipſum, vt ibi dixi quod tene cordi.

LEX XLVI.

Libertus. Senatoris libertus aliorum tute lam. eius cum alio adminiſtrans, a tutelis aliorum excuſatiōis priuilegiū nō ſortitur. hoc dicit. Ibi adminiſtrans, ſcilicet, cū alio ⁊ ſic non obſt. contrariū de l. ne ſenatorum. ſecundum Rayn. Gl. oppon. de l. ne ſenatorū. C. eodem titulo. Solu. vt in gloſ. vel dic, quod illud quādo gerit negotia ſenatorum facit §. libertus ſecundum Jacobum, de Aretio.

LEX XLVII.

1 ☞ Ruſticus ſi emit partē iuriſdictionis quam habeat vnus ex tribus fratribus in caſtro. nō per hoc eſt exemptus iuriſdictiōe aliorum duorum fratum, quin ſi delinquat puniatur.

Cum ex oratione. Ingenuus, vel li bertus annulorū aureorū iure munitus, excuſare ſe poteſt a tutela, ſeu cura liberti, niſi etiam eodem iure ſit tutus, illius etiā tutelā vel curā prius excuſatus, ſuſcipere cōpellitur, hoc dicit ſecundū Ray. Ibi. libertino. non habente ius annullorum, alias ſecus eſſet, vt in ver. ergo. Ibi, datꝰ, ſcilicet tutor. Ibi, poterit. fa cit ad hoc l. j. §. j. j. de va. mu. Ibi, annū. q eſt communis omniū abſentiarū, vt ſ. eod. l. non ſolum. Ibi dari non obſtante ꝙ fue rit excuſatus. Glo. fi. opponit de l. libertum. §. ſʒ ⁊ ſi ſ. eo. Sol. vt glo. ⁊ dici ꝙ iſtud priuilegium competit liberto, ſʒ iſte perdidit nomen liberti, ex quo impetrauit ius annulorum aureorum, ⁊ ſic tacite priuilegio renunciare videtur. facit de iure annulorū au reorum. l. ij. j. de acqui. here. l. ſi duo. Nam cū miſit nomē, ⁊ effe ctuʒ nominis amiſiſſe videtur. C. d fer. l. a nullo. Allegat iſta lex
1 ꝙ ruſticus q emit partem caſtri ab vno de fratribus committis cum omni ſuo iure: ꝙ ſi comittit maleficium, debeat Comes co gnoſcere, ſicut cognoſceret, ſi ipſe non vendidiſſet ⁊ cōmiſiſſet de lictum: non autē debeant cognoſcere alij duo fratres nō vendē tes. Contrariū facit de iure aureorum annulorū. l. j. §. pe. ⁊ ſ. de in ius vocan. l. ſed ⁊ ſi hac l. §. fi. ⁊ l. ꝑ procuratore. §. fi. j. de acq. here.

heredi. ꝛ ita inuenitur in repetitio. Dyn. non tamē habet bonũ intellectũ, neq̨ ad iſtam l. poteſt bene adaptari. ſed in lib. Eldra. reperitur Dyn. aliter dixiſſe, ꝛ ſic erāt tres fratres q habebāt caſtrum cōmune. ꝛ ibi habebant ruſticos ſuos, in quos habebāt iuriſdictionē pumendi maleficia. Modernus iſtoꝛũ vēdidit partem ſuam cuidā ruſtico, queritur modo, an iſte ruſticus emens, ſit exemptus a iuriſdictione alioꝛum duoꝛum fratrum, qui nō vēdiderũt partes ſuas, ꝛ an ipſe acquiſiuerit iuriſdictionem cōtra alios ruſticos. hec eſt pulcherrima queſt. ꝛ tũc hec l. facit opie ad iſtā queſtionem ꝛ Dyn. dicit ꝙ iſte non eſt exemptus a iuriſdictione iſtoꝛũ duoꝛum dominoꝛũ. ſed in alijs ruſticis bene queſiuit iuriſdictionē, arg. eius quod hic dicitur in tex. ꝛ glo. q2 impetrās ius annuloꝛũ aureoꝛũ habetur ingenuus quo ad extraneos, non quo ad dominos. Facit ad hoc d. l. pen. de iure annuloꝛũ aureoꝛũ. ꝛ l. ſi. eo. tit. ꝛ l. ſi is qui. j. de adul. ꝛ ad Sil. l. ſi exheredatus. cum l. ſequen. ꝛ videſ caſus j. de iure patron. l. caſus. ꝛ ita dicitur ſtare in iſtis terminis.

1 **§. Et quamuis.** Libert⁹ ſenatoꝛis ipſius pꝛocuratoꝛ excuſare poteſt ſe ab alioꝛũ tutelis, niſi iure annuloꝛũ aureoꝛũ a pꝛincipe ſit donatus. h. d. ſecundũ Rayn. Ibi, patrono, ſcilicet ſenatoꝛis patroni negocia.

LEX. XLVIII.

1 ☞ Compꝛomiſſum ſi factum, ꝛ dati fideiuſſoꝛes, ꝛ finito tēpoꝛe pꝛoꝛogatur, fideiuſſoꝛes nō tenētur. Quid in datiōe pignoꝛũ. ꝛ.

TItius. Diuidas hāc l. in duas partes pꝛincipales, In pꝛima parte fuit excuſatus. In ſecũda deſijt eſſe tutoꝛ ipſo iure. Secũda ibi, ſed ſi ita. ꝛ bꝛeuiter h. d. Tutoꝛ teſtamētarius reipublice cā abiens, veterē tutelā excuſatiōis pꝛiuilegio circũſcripto, aſſumere tenetur, ſtatim poſt reditũ, adminiſtrationis pꝛioꝛis tēpoꝛis cōuētione ceſſante, niſi in diſpoſitione teſtaꝛis expꝛeſſe fuerit abſolutus, tunc a poſterioꝛe tēpoꝛis adminiſtratione, abſentie pꝛiuilegio ſe excuſat poſt hereditatis aditionē, ſeu euentũ cōditionis quibus in teſtamēto fuerit cōſtitutus. h. d. Rayn. Ibi q̊ ad, id eſt donec. Ibi interea, id eſt durāte abſentia cauſa reipublice. Ibi, ꝛ ideo. dic pꝛo tēpoꝛe ſequēti. Ibi tēpus. ante abſentiam, ꝛ poſt tutele ſuſceptionem. Ibi, poſſe. ideo q2 pꝛima tutela nō fuit finita ipſo iure per abſentiā, ſ3 per accuſationē. ſecus ſi ex diſpoſitione teſtātis expꝛeſſe finita ipſo iure fuerit, vt §. ſeq. facit quod dicitur. j. de teſt. mili. ſecũdũ Ray. S3 adhuc nō reſtat bene declarata ratio: ideo dic ꝙ ratio eſt, q2 verũ, quoad appoſitum ſuperius, habet in ſe reuolutionē tēpoꝛis, vt habeſ per Old. ſ. de ſuſp. tu. l. iij. §. queri pōt, ꝛ aduerte, q2 Ray. dicit ſe legiſſe Infoꝛtiatum quinq̨ annis antequā intellige. et iſtā l. ꝛ dicit ꝙ iſte caſus pꝛimus videtur eſſe cōtrarius §. ſeq. de verbo ad verbũ. ꝛ reſponde vt ibi dicā. ¶ Glo. opp. de l. tutoꝛ. §. ſi qs abſutur⁹. ſ. ti. j. ꝛ l. ſi tutoꝛ. ſ. de tute. ꝛ ra. diſt. Sol. vt gl. dic ſecũdũ Dy. ꝙ aut eſt facta diuiſio adminiſtrationis tātũ, ꝛ cenſetur vna tutela, etiā finita adminiſtratiōe pꝛima, vt in pꝛincip. huius l. ꝛ l. iij. §. queri pōt. de ſuſpe. tut. Aut non eſt facta diuiſio adminiſtrationis, ſed ſubſtātie tutele, ꝛ tunc cenſetur plures. ꝛ ita loquitur pꝛox. §. ſed ſi ita. ¶ In dubio videtur facta diuiſio adminiſtratiōis, nō ſubſtātie. ſ. de tut. ꝛ curat. da ab his. l. nec ille querit glo. intra quantum tēpus debeat excuſari. Et reſponde vt glo.

1 ¶ † Iſtud pꝛincipium allegatur ad queſtio. aliqui cōpꝛomiſerunt in aliquē, vt pꝛoferret ſententiā vſque ad annum, ꝛ dederunt fideiuſſoꝛes vel pignoꝛa de parēdo ſentētie, ꝛ cũ finiretur ſpatium anni, ipſi pꝛogauerunt cōpꝛomiſſum ad alium annum, queritur vtrum ipſi fideiuſſoꝛes vel pignoꝛa teneātur. Iſtud pꝛi. pꝛeſtat ao. ꝙ ſic q2 videtur idem cōpꝛomiſſum, ſicut hic eadē tutel. Ad hoc facit. j. de pēa. l. ſed ſi manente. ſ. ſolu. matri. l. pe. §. mulier, ꝛ ſ. loc. l. itē queritur. §. q impleto. In cōtrariũ facit §. ſed ſi ita. j. ead. l. quaſi videatur aliud cōpꝛomiſſũ, ſicut ꝛ ibi eſt alia tutela. Facit ſ. de adminiſt. tut. l. luci⁹. §. paulus. Caſus tamē eſt ꝙ fideiuſſoꝛes nō

2 teneātur. ſ. de arb. l. labeo. §. fin. ꝛ l. ſequē. In† pignoꝛib⁹ diſtingue, ꝙ aut erāt cōpꝛomittentiũ, ꝛ tenentur quaſi ex tacito conſenſu. Aut alioꝛũ, ꝛ non tenentur, ar. dicti §. qui impleto. ꝛ dic. l. labeo. §. fin. verba hec, ſũt Dyn. licet Ray. ap. ꝓpꝛiet ſibi illa verba. ꝛ vos habetis ꝑ Dyn. ꝛ Ray. in d. l. pe. §. mulier. ſ. ſol. mat.

§. Sed ſi ita. Ibi, videamus, vtrũ debeat ꝓdeſſe vel nō. ꝛ certũ eſt ꝙ pꝛodeſt, vt ibi, per Dyn. Ibi, ex ipſo teſtamēto, id eſt ex verbis teſtatoꝛis. Ibi tutoꝛ. cũ ceperat abeſſe cā reipublice, ꝛ dic vt ipſo iure: ſed in caſu pꝛecedēti per excuſationē ex legis diſpoſitiōe, vt ſ. eod. l. ſi is qui tres. in pꝛincip. ꝛ ideo ex eius diſpoſitione ſtatim trāſmittit tutelā poſt redditũ, ſecundum Ray. Ibi, poteſt. q2 videtur noua delata, nō autē vetus continuata. Gl. opp. Inſtit. de ſatiſ. tut. in pꝛin. ꝛ ſ. e. Sol. vt in gloſſ. Item opp. de l. quinquaginta. ſ. eo. Sol. vt gloſ. Ex iſta gl. no. ꝛ tene menti ꝙ exercere litem dicitur ille, q litem inchoat. ꝛ ad hoc alleg. eam Iacob. de Are.

§. Si a pretoꝛe. Curatoꝛ datus a iudice mēte capto, muto, ſeu ventri, ſe excuſare pōt pꝛopter legitimũ numerũ. h. d. Ibi vētri. Uide quod no. ſ. de tuto. ꝛ curat. l. ventri. ꝛ quod ibi dicā. Gl. querit ꝓpter quos liberos excuſatur. Et reſpodet vt gloſſ.

1 ☞ Locus vbi contractus effectũ dirigit, inſpicitur i cōtractib⁹. Locus vbi ſit teſtamentũ in vltimis voluntatibus conſiderari debit.

§. Rome. Tutoꝛes a magiſtratibus Romanis decreti ſeu dati in tenamento Ro. confecto, vel eius ſuburbijs, dicunt in ipſa vꝛbe conſtituti. h. d. ſecũdum Rayn. Ibi. Rome. in q̊ conſuetudo dicte ciuitatis debet ſpectari, ſecundum Iaoc. de Are. ꝛ dixi ꝑ Ray. de vent. inſpic. l. j. iſt filiũ p... doc. C. de ſum. tri. l. j. in fi. Ibi, datos. ꝙ pꝛodeſt ꝓpter id qd ha... bes inſtit. de exc. tu. i pꝛin. cũ gl. de verb. ſig. l. ij. Et ſolue vt gl.

1 ¶ † Ultimn not. ex iſto tex. ꝙ licet in contractib⁹ cōſiderem⁹ lo... cum, in quē effectus ipſius cōtractibus dirigitur. nō ſic vbi eſt fa... cta ſcriptura, vt l. contraxiſſe. de act. ꝛ obli. tamē i vltima volun... tate debet cōſiderari locus vbi eſt factũ teſtamentũ. Uerba eni... contraxerunt, ad vltimā voluntatem nō trahuntur. j. de verbo. ſignifica. l. verba. Et ꝑ hoc patet reſponſũ ad l. contraxiſſe. ſe... And. de Piſis. ꝛ hoc teneas bene coꝛdi.

f ☞ Famulo nihil impoſſibile iniungi debet

§. Si tanta. Aduerſa valitudie coꝛpoꝛis, ſeu mētis ſiue ꝑ pꝛopꝛijs negotijs legitime impeditus a tutela patroni, eiuſq̨ libeꝛoꝛũ, de iure communi ſe poterit

1 excuſare. hoc dicit ſecundũ Rayn. Ibi impoſibile. Not. ar. † hic ꝙ non debeat aliud impoſſibile iniungi famulis, q a ad illud nō tenetur, vt hic, ꝛ j. de pe. l. moꝛis. ꝛ ſ. de nego. geſt. l. ſi pupilli ſi. ſecundũ Iacob. de Are. pꝛobatur j. de ope. lib. l. eius artificio ꝛ l. he opere. §. interdum.

LEX XLIX

1 ☞ Comites ꝛ baꝛones dum ſunt i exercitu, nō poſſunt cōueniri nec eius officialis.

2 Qui ſolum ſunt de numero, gaudent pꝛiuilegio.

QUi in collegio. Piſtoꝛes in collegio legitimo numero cōſtituti, piſtoꝛiā ꝑ ſeipſos exercētes a tutelis ꝛ curis collegarũ, vꝛbici excuſari poſſunt, ꝛ etiam in loco vbi dati ſunt, cimiciliũ nō habentes, ſecundum Rayn. Ibi exerce...

1 ant. Facit † iſte tex. ad id. ꝙ comites ꝛ barones tempoꝛe quo ſunt iu exercitu, non poſſũt ab aliquo cōueniri, nec ipſi, nec officiales eoꝛũ. Et not. ꝙ ita demum habeant pꝛiuilegium, ſi ipſi met ſint in exercitu, nō ſi alios ibi conſtituunt eoꝛum nomine. Ibi, nume...

2 rum, ¶ Notꝛ† ꝙ illi tantum gaudeant pꝛiuilegio, q ſunt de numero, vt hic ꝛ ſ. eo. l. adminiſtrantes. §. j. ꝛ. C. de ſacroſ. eccleſ... plures Facit quod no. in auth. vt deter. ſit nu. cle. i g. ꝛ q ſibi dixi poſt Iaco. de Bel. in aut. de refe. bi, datus a teſtatoꝛe, vt ſ. eo. l. nō ſolum. §. ꝛ q in teſtamento. ꝛ dixi ſ. eodē. l. pꝛopter. §. licet. Oppon. glo. de l. j. ſ. quod cuiuſque vni. no. ꝛ j. de colle. illici. j. quod non debeant habere pꝛiuilegia. ſolue vt gloſ. ¶ Oppo. etiam de. l. ita antē. §. geſſiſſe. de adminiſt. tuto. ꝛ l. tres tutoꝛes. eod. titui. Glu. non loluit. ꝛ ideo dic vt not. ſ. de pꝛocura. l. j. ... quod illud regulare iſtud ſpectale, ſecundũ Dyn. ꝛ plene ꝑ eundem Dyn. in c. quod alicui. extra de reg. iur. lib. vj. ¶ Op. de... heres abſens. Sol. vt gloſſ. Nicolaus.

Vbi pupillus educari vel morari debeat, &c. Titu. ij.

LEX I.

SOlet pretoꝛ. Per quē debet adiri pꝛe... toꝛ. gl. hic dicit, a quocũ... quam nota. facit quod nota. infra eodem, lege, iur... mentoꝛum.

LEX II.

OFficio iudicis. Not. argu mentũ. ... cit Iacob. de Are. ... victoꝛ expendit in cauſa plus quā de iure debuit, ... non debet recuperare.

LEX III.

IUs alimentoꝛum.

Non amplius

§. **Non amplius.** No. ar. qđ iudex poteſt dice-re, reſpōdeas iuramento alias te condemnabo.

LEX IIII.

a **Qui filium.** a Hic habes ꝙ officiū iudicis ꝑ alimētis ponendis nō ſolū habet implorare .q eget alimentis: ſed etiā debet implorari a quolibet eius cōſanguineo. ¶ Itē no. ꝙ frater tenetur alimētare ſororē pauperem. Et dixi ī l. ſi qs a liberis. ſ. de lib. arg. Item no. ꝙ rō conſanguinitatis tenetur ad alimenta: tūc debet ſoluere magiſtrū, q eum docet ſecundum cōditionē eius. Sꝫ ſecus eſt in alimentis debitis ī teſtamento. l. legatis. j. de ali ꝛ ci. leg. Itē facit ad queſt. ſtatuto ciuitatis dicit ꝙ filia femina. ſi fuerit dotata, nō poſſit aliqd petere: modo pater reliqt filie an poſſit incōtinenti petere vel cum nubit Et iſte text. facit ꝙ non. In contrarium facit l. q negotiationem. §. pe. ſ. de admi. tut. ꝛ ibi dicā ꝛ dom. Ric, diſputauit iſtam queſtio. ꝛ Cyn. ponit in l. ſancimus. C. nup.

ADDITIO.

a THOM. ¶ Qui filium. Uide Bal. in rub. C. de fide inſt. ꝛ ī aut. ex teſtamento. C. de collatio.

Alia lectura.

Qui filium. Adde ad hāc legem vnam notabilem queſtionem, quam ponit Jacob. de Are. in l. alimenta. C. đ neg. geſt. ꝛ ibi reaſſumit Cyn. de ſororibus, q̄ dotantur, ꝛ poſtea remanent cum fratribus.

LEX VI.

Si abſens ſit tutor. Uide l. ſi finita. §. Julianus. infra de damnno infe. ꝙ quando ꝑ primū vel ſecundū decretum nō poteſt eſſe ſatis conſultus, qꝛ tunc ſine litis conteſtatiōe peruenit ad diffinitiuā vt hic, ꝛ ſimile in l. cum vero. §. ſubuentum. j. de fideicom. libertatib.

Lectura Nicolai de Neapolitani.

§. **Ad.** Euidentiam huius ti. premitte qđ no. j. e. l. fi. in glo. mag. ꝛ hanc Rub. continua ad precedentia, qꝛ ī educādo pupillū multum cōſiſtit adminiſtratio tutoris adeo ꝙ ꝓ pt ceſſationem vel mendacium aliquādo remouetur aliqñdo punitur vt. ſ. de adminiſtr. tut. l. tutor. §. idem ſolēt. ꝛ. ſ. đ ſuſp. tu. l. ij. §. tutor. ꝛ. l. impuberibus. §. fi. ꝛ. ſ. e. l. fi. ꝛ ideo poſt precedētes tit. ponit iſtum ſecundum Dy.

LEX I.

Solet pretor. Pupill⁹ educari at morari dꝫ apud virum idoneum eius propinquis preſentib⁹ ex conditione perſone ac, tempore pretoris arbitrio eligendū excluſio ipſi⁹ ſubſtituto lꝫ inteſtamento paterno expreſſe cōtrariū cauetur. h. d. ſecundum Ray. Ibi vbi id eſt in q̄ loco, ꝛ apud quam perſonam Ibi, in poſthumus. de quib⁹ non curatur vbi alerent. Ibi, queris maioribus triennio, vt not. j. eo. l. fi. in fi. ſecundū Rayn. Ibi, nonnunqꝫ id eſt aliquādo eſtimatur apud aliquem propinquum vel extraneum ſi oēs propinqui ſunt vt ſuſpecti. arg. C. de fun. do. l. ij. i fi. ſecundū Cy. Ibi. educetur ꝛ nō ob. l. amiciſſiſimos. in princ. ſ. tit. j. de ven. inſpi. l. q vētri. vt ibi. [dibi ꝑ Ray.] Querit gl. qualiter eſtimabit preſes iſtud. Reſpo. vt gl. Not. iſtum caſū quia forte dixiſſes contrarium.

☞ Teſtamentarius executor cogitur cauſatiue recipere executionem non precise.

§. **Quamuis.** Liberti parētes, cognati, vel pupillorū affines educationē preciſe ſuſcipere a pretore cogūtur extranei vero excuſātur accipere hoc on⁹ ſꝫ priuātur legatis ac hereditatib⁹ in teſtamento patris pupilli ſibi relictis niſi alias fuerit relictur⁹. h. d. ſecundū Ra. Ibi coacturum, educationem ſuſcipere, ꝛ ſuper hoc verbo dicit gl. lꝫ pretor. ꝛc. ſuꝑ verbo alimētare. i. d. gl. dic id eſt, apud ſe ꝑmitti educari pupillum. Ibi placuit. denegari petitionem relictorū ſecūdum Dy. Ibi, ſciret ꝙ nō preſumitur niſi exprimatur ſꝫ hoc minimum ſm Dyn. ibi denegabitur Gloſſa alleg. l. qui tutelam. ꝛ vide quod ibi no. circa iſtā materiā. Ibi, ſtatuit. preſtat iſte ter. ar. ad id† quod no per Cyn. j. de leg. ij. l. j. ſcꝫ, ꝙ executor teſtamentarius nō cōpellitur recipere executionem preciſe, ſed cauſatiue ſic vt hic ſecundū Ray. Et de hoc tetigi t de leg. l. j. huiuſmodi. in princi. ꝛ habes plene. C. de epiſ. ꝛ cleric. l. nulli. in. j. q. ꝛ dixi ī poſt Jac. de Bel. auth. de eccle. tit. §. ſi quis autē pro redēptione. ꝛ dixi in. l. j. de leg. ij.

1 ☞ Expenſas qui obtulit in cauſa non poteſt petere, quas fecit vltra quam facere deberet ideo taxantur a iudice.
2 Expenſe faciendi ſunt ſecundum facultates.
3 Uoluntas teſtatoris in quo non ſeruatur.

LEX II.

a **Officio.** a Tutor a pupillo tutele actiōe cōuētus ſūptus in alimētis, ac diſciplinis eius factos ab illo ſecūdum vires facultatis eius ſibi poterit imputare, non vltra, etiā ſi immoderata taxatio facta fuerit in teſtamēto, vel a pretore. h. d. Ibi, officio, mercenario cuilibet actiōi bone fidei deſeruiēti, ꝛ ea finita, finit, vt. ſ. de act. emp. l. q ꝑ colluſionē. §. fi. ꝛ de po. l. iiij. ibi iudicis. Dicit glo. ſuperior. lex dixit vbi, ſcilicet alēdā ſit. Sequitur in ead. glo. nunc ex cuius bonis dicimo quātū expedi debeat, vt no. ꝛ meli⁹ j. eo. l. fi. Ibi non eſt aditus. ſed eſt modus, ſcilicet arbitrio tutoris eſt determinat⁹. Ibi, facultatum, id eſt reddituū. vt. ſ. de do. inter vir. ꝛ vxo. l. ex animo. ꝛ j. l. pri. ꝛ ad l. fal. l. diu⁹. ſ. de li. ag.
1 l. ſi quis a liberis. §. de alimētis Ex quo not. arg. cōtra illum qui obtinuit in cā, ꝛ non poſſit petere expenſas quas fecit vltra quod facere debet ſecundū Jaco. de Are. propterea iudex taxat illas expenſas, vt patet in auth. de iudic. §. oportet. Et habes de hoc glo. in l. generaliter. C. de epiſcop. ꝛ cler. quā teneas cordi. Ibi
2 hoc amplius, verſiculo Ibi, ſed ſi no. † ꝙ pro facultatibus tantū faciēdi ſunt ſumptus. Cōcordātie ſunt in gloſ. tamen glo. alleg. vnū tex. qui optime, ꝛ clare dicit hoc in authent. vt deter. ſit nu. cle. circa prin. Oppon. glo. de l. ſi patris C. de interd. ma. glo. nō ſoluit. ſed dic ꝙ illud in matrimonio, in q̊ volūtas patris debet ſeruari, vt. C. de nup. l. ſi vt ꝓponis. ꝛ ſupra de ſta. ho. l. Paul⁹. alias incipit eū qui ſecundum Dyn. Alias ſecundum Andr. de Piſis dicas ꝙ in l. ſi patris eſt regulare, ī leg. noſtra eſt caſuale, propterea ſ. eod. l. j dicit tex. nonunquam a patris volūtate, ꝛc. quaſi dicat id eſt, aliquādo. Unde ibi innuit, ꝙ regulariter fit cōtrariū. Facit ſupra, de adminiſtra. tut. l. iij. §. quamuis. ſecundū
3 And. de Piſis. Et ſic not. †. caſum, in quo nō ſeruatur volūtas teſtatoris. Simile ſ. de adminiſt. tut. l. quidā decedēs in princ. ꝛ. §. fin. j. de heredi. inſtitu. l. paterfamilias. ꝛ ibi not. ꝛ l. quidā prin. gl. j. de her. inſt.

ADDITIO.

a ALEX. ¶ Efficio. Nota, ꝙ ille qui obtinuit in cauſa non poteſt petere expenſas, quas fecit vltra quam facere debebat.

LEX. III.

Ius alimentorum. Pretor ad expenſas, ad alimēta, ſine inſtructionē minorū cuiuſcunque ſexus, in ſpectis mācipijs deputatis ad vſum eorum, mercedibus ab eis debitis eorū etate, veſtibus atqꝫ tecto ſecundum vires patrimonij eorū, de quo ſibi cōſtat extra iudiciū vel per cognitionem iudiciariā inter tutorem, ꝛ eum qui poſtulat alimenta decerni habita tamen ab eodem tutore prius cōfectione, quo reddítu annuo ſint bona pupilli, ꝛ quanta eſt apud eūdem eorū pecunia conſtituta in hoc ab eo ponenda vt vſuris cēteſimis, ꝛ propter contumaciā ſuam mendaciū punietur, ſecundum Ray. Ibi nō vniuerſū. Not. pulchrum tex. ꝛ quotidie allegatur Ibi, decernat facit in auth. de cōſul. §. pe. Ibi ſuperſit. dicit Dy. maledicatur qui fecit hāc legē, ꝛ ſic videtur ꝙ Dy. fuit multū liberalis, licet Ray. dicat imo benedicatur. Ibi decernūtur. facit j. de ali. cib. le. l. cū vn⁹. §. fi. ad l. fal. l. hereditatum. Ibi, amplius, not. bene hūc tex. Ibi dabit optime, facit tex. ad tex. in authē vt deter. ſit nu. cle. Ibi exibitioni alimētis. No. ꝙ quando marit⁹ legat alimenta vxori ſue. ita debent dari quemadmodū đt iſta lex Item habes ex iſto tex. quod iudex poteſt imponere penā mentiēti. vt ſ. cōminari. ꝛc. Pro hoc facit in aut. de tri. ꝛ ſemiſ. §. ſtudiū, ꝛ ſ de admi. tu. l. tutor qui repertoriū. §. ſi vero factuꝫ. C. de ſu. tri. in epiſtola inter claras. cōcor. j. de fideic. l. j. l. iiij. addi. ſecundū Jac. de Are. Itē preſtat arg. ꝙ iudex poſſit imponere penam litiganti, qui debet reſpōdere poſitionibus quod nō falſum confiteatur, vel dicat quod nō debeat ſoluere centum vel ſi nō dicat verum, quod habebit capitula pro confeſſatis ſecūdū Ja. de Are. Sed tūc quero an iudex poterit talē penam imponere, ꝛ eā exigere iſte tex. facit ꝙ ſic, ad hoc facit l. j. §. qđ ergo. ſ. de vēt. in ſpic. ꝛ ſ. ſi quis ius dicen. non obtem. l. j. in prin. In contrariū facit C. commi. vel epi. in rub. ꝛ l. j. Tu teneas ꝙ poſſit exigere. Nō ob. C. cōmi. ve. epi. quia ibi loquitur in diffinitiua, q̄ exigit plenam cauſe cognitionem, vt C. de iudi. l. iudices. hic in interlocutoria. Tūc quero pone qđ iudex dicit patri. Faciat tale quid ſub pena cc. ccc. cccc. nunquid poteſt omnes penas exigere, ſecundum Dynum non, quia iudex non poteſt mulctare niſi ter. C. de modo mul. l. j. et l. eos. Facit quod not. Speculat. de exce. §. ſecūdo verſi. ſed quid ſi iudex. ꝛ in tit. de cōtu. §. nūc dicamus. verſi.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN